Št. 43 (761) L. XV
NOVO MESTO, četrtek,
29. oktobra 1964

DOLENJSKI LIST

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

SAVA, KRKA, SOTLA, KOLPA IN DRUGE VODE SO PODIVJALE

ŽALOST ZA OBČINSKI PRAZNIK — POPLAVA JE NAPRAVILA OGROMNO ŠKODO, SAJ STA SAVA IN KRKA ZALILI VEČ VASI V BREŽIŠKI OBČINI — UTONILO JE PRECEJ ŽIVINE IN PRAŠIČEV — VSA DIVJAD V VRBINI UGONOBLJENA

Vojaški čoln je pripeljal na breg ljudi iz poplavljenih hiš v vasi Pesje ob Savi. Pripadniki Jugoslovanske ljudske armade so bili povsod pri reševanju nadvse požrtvovalni. Skupaj z gasilci iz Novega mesta, spodnjeposavskih občin in iz drugih krajev so hkrati z domačini rešili v preteklih dneh prenekatero življenje, veliko živine, oblačil, živeža in drugega premoženja (Foto: Baškovič, Brežice)

V soboto ob devetih zvečer je v Brežicah prvič zatulila sirena. Sava je nevarno naraščala in grozila s poplavo. Hitro zatem je za debelo uro zmanjkalo elektrike in ponovni zvoki sirene so se oglasili, ko je spet zasvetila luč.

Med prvimi gasilci, ki so šli pomagat ogroženim krajem, je bil tudi Anton Bruderman. Takole je opisal reševanje na Mostecu: »Deset minut po deseti uri smo bili gasilci iz Brežic že v poplavljeni vasi. Na nizkem terenu je voda nezadržno vdirala v hiše in hleve. Prebivalci so vajeni poplav, vendar tokrat ni šlo brez čolnov. V vsej vasi niso imeli niti enega in bili smo brez moči, dokler nam jih obrat Vodne skupnosti ni poslal. Z njimi smo prevažali ljudi in živino v hiše sosedov. Reševali smo do pol štirih zjutraj, nakar so nas zamenjali drugi.« je končal opis dogodkov pretekle noči tov. Bruderman.

Popravljale so Sava, Krka, Sotla in Gabernica. Voda je deloma zalila vasi Ločе, Rigonce, Trnje, Krško vas, Malence in Pesje. Tudi v Cateških Toplicah so skoraj plavali. Klicom na pomoč so se takoj odzvali v garnizonu Cerklje in že ponoči poslali več ekip za reševanje v poplavljenih področjih. Člani JLA so bili zelo požrtvovalni. Zjutraj ob osmih je prispela devetčlanska gasilska četa iz Novega mesta v Dobovo. Pomagala je v Ločah in Mihalovcu. Rešila je tri otroke, pet prašičev, dve kravi in enega konja. Tudi pontonirska ekipa iz Novega mesta je bila že zjutraj v Brežicah. Po mestu so se še vedno razlegali zvoki sirene. Bila je splošna mobilizacija in prebivalci so povsod pokazali pripravljenost za pomoč ogroženim krajem.

Najhuje je bilo v Ločah. Voda je zalila več kot tričetrt vasi. Prašiče in govejo živino so reševalci nalagali na čolne in jo vozili na Obrež in v sosednje vasi. Mostec je bil popolnoma odrezan od sveta. Ljudje so se stiskali na podstrešjih, vendar hiš niso hoteli zapustiti. Čakali so, čeprav bi bilo to zanje lahko usodno. Človeških žrtev k sreči ni bilo. Prebivalci vasi Sela so se zjutraj v skupinah zbirali ob dohodih v Mostec. Čakali so, če bo treba pomagati evakuirancem, vendar so le redki prihajali čez vodo. Nekateri so prinesli na kopno otroke, sami pa so se spet vračali na stražo v svoje domove. Jože Savrič iz Sel je naštel letnice poplav v zadnjem stoletju. Sava je vdrla v te vasi 1923., 1929. in 1933. leta. Najhuje je bilo pred 31 leti.

Morje vode med Savo in Krko

Pokrajina med Savo in Krko je bila eno samo, veliko morje. Tudi Vrbino na levem bregu Save je povsem zalilo. V hlevih Kmetijsko gozdarskega podjetja je bilo 20 cm vode. Živine niso evakuirali, ker so prihajale napovedi o postopnem upadanju vode. Iz skladišč so vse dopoldne pridno vozili umetna gnojila in krmila. Voda je opustošila topolove nasade in kmetijske pridelke na njih.

V vasi Pesje so bile poplavljene štiri hiše. Prebi-

(Nadaljevanje na 15. str.)

Da, grob je tam. Spet zemlja se odpira, da nad človeškim srcem se zapre. A, glej, pri nas je taka vera, da kdor zares je živel, ne umre.

MATEJ BOR

(Na sliki: spomenik NOB v Gradcu pri Metliki — delo podjetja Marmor, Gradac)

KOMISIJE ŽE POPISUJEJO ŠKODO

V torek dopoldne je občinska skupščina v Brežicah odredila 7 komisij za popisovanje škode, ki jo je povzročila poplava v brežiški občini. Komisije so odšle na poplavljena področja še isti dan. Delo je bilo ponekod zelo zamudno, ker so morali do nekaterih naselij s čolni. Škoda je zelo velika in bo verjetno precej presegla milijardo dinarjev.

Vreme

OD 29. X. DO 8. XI. Vreme bo ostalo nestalno s pogostnimi padavinami, vendar bo moč oz. trajanje padavin popustilo. Padavine pričakujemo nekako 30. oktobra, 2., 4., 6. in 7. novembra. Vmes izboljšanja. Dr. V. M.

SEVNICA: v soboto razprava o rebalansu proračuna

V soboto, 31. oktobra, bo v Sevnici seja občinske skupščine. Med najpomembnejšimi točkami dnevnega reda je razprava in sklepanje o spremembi proračuna za tekoče leto. Dohodki proračuna občine se bodo povečali za 39 milijonov dinarjev ki jih bo skupščina razdelila skladu za šolstvo, občinski upravi, socialnemu skrbstvu, skladu za štipendije, skladu za zdravstveno zavarovanje kmetov in nekaterim samostojnim zavodom.

Skupščina bo nadalje razpravljala o odloku glede količin vina in žganja, ki jih smejo proizvajalci porabiti doma brez plačila prometnega davka. Sprejela bo nekatere dopolnitve odloka za izračunavanje stanarin in dopolnila odlok o urejanju in vzdrževanju zelenih površin v občini. Na dnevnem redu je še nekaj poročevalnih izjav delovnih organizacijam in razprava o odobritvi posojila občinski skupščini za gradnjo stanovanj in ureditev centralnega ogrevanja v Domu počitka v Impoljci. Pri stanovanjskem skladu namerava skupščina najeti 18 milijonov dinarjev posojila za obdobje 20 let, za gradnjo centralne kurjave v Impoljci pa 3 milijone dinarjev pri skladu SRS za socialno varstvo.

Trebnje ima prvi urbanistični načrt

Drug za drugim so se začeli Trebanjci 21. oktobra popoldne ustavljati pred izložbo knjigarne, v katero so obesili na bel risalni papir nalepljen prvi urbanistični načrt v Trebnjem. Načrt v merilu 1:1000, ki ga je izdelal inž. Bohinc iz Ljubljanskega Projektivnega atelja, vsebuje variante nadaljnjega razvoja naselja, kakor si ga je na podlagi obstoječega stanja in analiz zamislil strokovnjak. Javno so načrt obravnavali občani oziroma Trebanjci včeraj popoldne v dvorani prosvetnega doma. Namen in zamisli urbanistične ureditve je tolmačil avtor inž. Bohinc.

Kmalu bosta dobili načrte za urbanistično ureditev tudi industrijski središči Mirna in Mokronog. Te načrte pripravlja inž. Petek iz istega Projektivnega atelja.

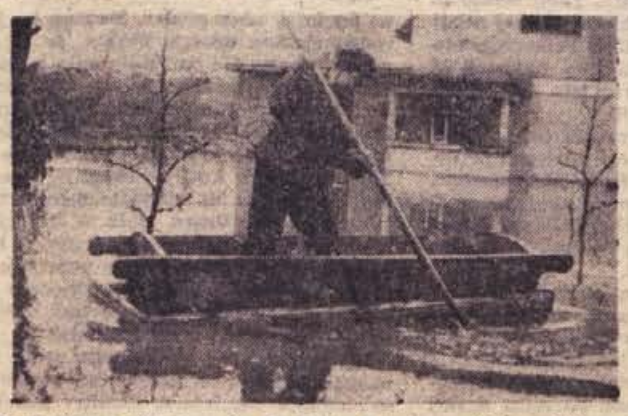

Brez čolna ni mogoče do hiše. Fant na fotografiji se prvič v življenju spoprijema z okornim veslom. Sliko smo posneli v Krški vasi

Danes v Novem mestu

Proslave, s katerimi bomo letos počastili praznik Novega mesta in novomeške občine, so se začele že v nedeljo. Danes bodo v Novem mestu proslavili 29. oktober z naslednjimi prireditvami:

Ob 9.30: promenadni koncert godbe na Glavnem trgu;

Slavnostna seja občinske skupščine Novo mesto se bo začela prav tako ob 9.30;

ob 10. uri: tradicionalni tek po ulicah Novega mesta;

ob 10.10: Študijska knjižnica Mirana Jarca bo odprla pionirsko knjižnico, hkrati pa tudi razstavo: Slovenski periodični delavski tisk do leta 1941;

ob 11. uri otvoritev Dolenjske galerije in ogled razstav: Dolenjski slikarji in kiparji 19. in 20. stol. Otvoritev razstave del akad. slikarja Mihaela Kambiča.

V LUČI SMERNIC ZA PREDKONGRESNO AKTIVNOST KOMUNISTOV

»Če vam ni prav...«

Tisti posamezniki, ki uporabljajo izključno avtoriteto Zveze komunitov, sami pa nimajo moči, navzlic pomoči organizacij, da bi pojasnili pojave in probleme, najpogosteje krnijo tako svoj ugled kot tudi avtoriteto Zveze, da ne govorim o tistih, ki zlorabljajo ugled veze komunistov.

Iz referata Veljka Vlahovića na VI. plenumu CK ZKJ.

»Ne morem,« je pojasnjeval delavec. Rad bi bil še kaj povedal o svojem zdravju, o tem, da ne zmore več takega dela, toda ni prišel več do besede. Vodilni uslužbenec ga je grobo prekinil:

»Če vam ni prav, lahko pridete po knjižico!«

Taki pojavi seveda niso tako pogostni, da bi bilo treba biti plat zvona. Vseeno pa ne smemo biti brezbrižni do takega birokratskega, nehumanega odnosa do ljudi. Čeprav so to redki primeri, za katere je po navadi težko zbrati dovolj zanesljivih podatkov, da bi stvar lahko razgalili tudi v javnosti, s polnimi imeni namreč, je vseeno vredno o njih spregovoriti. Komunisti bi morali biti najodločnejši bojevniki proti takim pojavom. Kolikor počenja take stvari človek, ki je po pomoti prišel do članske izkaznice, bi ga bilo treba pri priči izključiti. Tak človek tudi ne bi smel biti na vodilnem položaju, ker krni ne samo ugled Zveze komunistov, ampak tudi veljavo samoupravljanja.

Pri nekaterih posameznikih je postala delovna knjižica bič, nekakšno strašilo, ki pride prav tedaj, kadar nam ta ali oni ni po volji. Zgodi se, da delavec zamudi v službo (še pogosteje uslužbenec), tudi ni nemogoče, da človeku spodrsne, denimo, da kakšno zlobno reče, da je nedisciplíniran in podobno. Primeri se tudi, da je ta ali oni odkrit in da po svoje pove, kaj si misli o raznih nepravilnostih. Namesto da bi se v takem primeru pogovarjali o spornem vprašanju odkrito in potrpežljivo, uberemo pot, ki ni prava: zagrozimo z odpustom. Tega v našem sistemu ne smemo več trpeti. Če je odpust kazen za nedisciplino in za posebno grobe prekrške, ampak res samo za to, potem bi jo smeli uporabiti v skrajnem primeru, ko odpovedo vsa druga vzgojna sredstva. Nikakor pa ne sme biti odpust grožnja zaradi odkritosti, zato, ker si je nekdo upal povedati, kaj je v podjetju narobe. Morda ni imel v vsem prav, toda namen je bil dober, hotel je, da bi se odnosi med ljudmi uspešneje razvijali. Človek zaradi tega še ni »element«, »intrigant« in podobno, ki ga je treba čimprej spraviti iz kolektiva, da ne bi bil komu napoti.

Zgodi se tudi, da član kolektiva pove kaj o tem ali onem vodilnem človeku, čeprav vsega morda ni mogel preveriti. Kdor se čuti prizadetega, ne bi smel zganjati nemogočega hrupa, kakor da se je podrl ves svet, in iskati priložnosti, kako bi se maščeval za kritiko. Tak posameznik s tem pravzaprav potrjuje resničnost kritike. S svojo nestrpnostjo in maščevalnostjo kaže na to, da ga je kritika zadela v polno. Namesto da bi priznal napake ali pa dokazoval, česa ni kriv, oziroma, za kaj ga neupravičeno kritizirajo, se spusti tako nizko, da gre brskati po preteklosti kritika, poizveduje o njegovem življenju, vse z namenom, da bi našel kaj, kar bi mu prišlo prav v njegovih maščevalnih naklepih. To je podlo. Kjer se to še dogaja, je treba vedeti, da so to gnojni turi, ki jih je treba čimprej očistiti, da se ne bi razlezli po telesu in ga še bolj okužili! Žal še nismo čisto brez takih gnojnih turov. Čimprej se jih moramo znebiti.

NAŠ AKTUALNI KOMENTAR

Nedolgo tega sem slišal, kako člani kolegija v nekem kolektivu drug do drugega niso odkriti. Kadar so skupaj, se delajo, kakor da so najbolj složen kolektiv, ko pa gredo narazen, vedo povedati drug o drugem marsikaj, kar je res in kar ni resnično. Tudi to so manire, ki ne bi smele biti lastne delovnemu človeku, in še zlasti ne vodilnemu, v našem sistemu samoupravljanja. Res je, da v takem kolektivu nujno pride do različnih pogledov in stališč do problemov, s katerimi se srečujejo pri delu. **to je normalno: Odnosi v kolektivu morajo biti kritični, toda to naj bo kritika iz oči v oči, ne pa za hrbtom. Treba je razvijati take odnose med ljudmi, ki bodo dovolj kritični, da bodo iskali ljudje najboljše rešitve v boju mnenj.** To naj bo kritično iskanje najboljših poti za reševanje določenih problemov. V praksi pa se neredko zgodi, **da vsi kimajo samo enemu, kakor da je ta res najbolj pameten in edino zveličaven, čeprav si vsak pri sebi misli svoje. To je dvoličnost. Svoje mnenje, če je iskreno in dobronamerno, je treba povedati, z njim je treba na dan, ne pa ga skrivati za masko pohlevnosti in brezprizivne poslušnosti.** Naš sistem samoupravljanja ne bo več dolgo trpel takih značajev. Med upravljavce bo treba hoditi brez maske, človek bo moral biti tak, kakršen je v resnici — s svojimi resnicami in zmotami.

J. B.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Moskva in Peking

Čeprav je minilo že štirinajst dni od odstopa Hruščova in eksplozije kitajske bombe, analizira svetovni tisk še vedno ta izredno važna dogodka. Pravzaprav še danes ne vemo, zakaj je moral odstopiti Hruščov.

Dopisnik glasila italijanske partije Unità piše iz Moskve, da je Hruščov zavrnil načrt novega petletnega plana, v katerem bi bil poudarek na težki industriji. Bivši sovjetski predsednik vlade je bil mnenja, da bi morali dati prednost lahki industriji. Spodbujal je sovjetske ekonomiste, naj v svojih delih in predlogih bolj poudarijo materialni stimulans, planiranje v Sovjetski zvezi naj bi bilo bolj globalno, okvirno, ne pa togo, birokratsko, kot doslej.

Očitajo mu, da je prekoračil svoja pooblastila, ko je sondiral teren za svoj obisk v Zahodni Nemčiji. To bi pomenilo določeno izolacijo Vzhodne Nemčije — to pa seveda ne bi bilo v interesu Sovjetske zveze.

Hruščov je preveč nategnil lok v vprašanju Kitajske. Vztrajal je pri moskovski konferenci komunističnih in delavskih partij — čeprav bi ta razbila še tisto enotnost, ki vlada danes v socialističnem taboru. Novo vodstvo sicer še vedno vztraja pri tej konferenci, vendar pa se ta ne bi smela končati z obtožbo Kitajske. To naj bi bil samo razgovor-dialog, v katerem bi vsaka stran razložila svoje stališče. Mostovi bi morali ostati.

Pravda je ondan zapisala, da je vladal Hruščov samovoljno, se pravi da ni upošteval principa kolektivnega (skupnega) vodstva. Res je, Hruščov je imel svoj stil dela, pet let po Stalinovi smrti je združil v svoji osebi dve funkciji: bil je sekretar partije in predsednik vlade. Toda Hruščov svojega položaja ni grobo zlorabljal. Ni bil diktator. Če bi bil, bi svoje nasprotnike odstranil, tako pa je zrasla za njegovim hrbtom opozicija, ki ga je prisilila k odstopu.

Res je, tudi Hruščov je vladal s pomočjo instrumentov, ki jih nudi sovjetski sistem, vendar je bil zelo priljubljen, bil je tipičen predstavnik ruskega naroda. Bil je tisti državnik, ki je začel boj za človeka, ki je zadal prvi in odločilni udarec stalinizmu, ki je razpustil koncentracijska taborišča, začel široko zasnovano politiko miroljubnega sožitja, dosegel, da je čez sto držav podpisalo moskovski dokument o prepovedi atomskih poskusov. Z eno besedo: začel je novo poglavje v zgodovini Sovjetske zveze.

Zato je razumljivo, da se vse več partij sprašuje, kaj pomenijo zadnji dogodki v Moskvi. Največ vprašanj ima italijanska partija, svojim ljudem mora razložiti, kaj pomenijo vse te spremembe. V Italiji so novembra na programu občinske volitve! Zato je bila italijanska partijska delegacija ena prvih, ki je prispela v Sovjetsko zvezo.

Ni znano, ali je bilo kitajsko vprašanje tisto, zaradi katerega je moral Hruščov odstopiti. Spor med dvema gigantoma: Sovjetsko zvezo in Kitajsko, je že zdavnaj prerasel okvir partijske razprave, razvil se je v konflikt med dvema državama.

Kitajsko vodstvo je koj po odstopu Hruščova poslalo čestitko novemu vodstvu. Toda dan zatem so Kitajci izvedli eksplozijo atomske bombe. Čeprav so jo vsi pričakovali, je vendar delovala kot šok — veliko presenečenje. Kitajci so to verjetno tudi pričakovali, zato so predlagali, da se skliče nova razorožitvena konferenca, na kateri bi 1. prepovedali uporabo atomskega orožja in 2. sklenili sporazum o prepovedi širjenja tega orožja (bomb) na druge države.

Zanimivo je, da je ondan ameriški zunanji minister Dean Rusk predlagal, naj bi tudi Kitajska sodelovala na konferenci za razorožitev v Ženevi. Vendar pa je uradna Amerika še vedno proti temu, da bi postala LR Kitajska članica Združenih narodov. Več kot očitno je, da ni možen noben trajen sporazum o razorožitvi pa tudi o drugih svetovnih vprašanjih brez udeležbe kitajskega predstavnika.

Kakšen pa je bil odmev na eksplozijo kitajske bombe? Zelo različen. Cela vrsta držav je poslala brzojavne čestitke v Peking. So države, ki so divje protestirale, ko so izvedli Francozi svojo atomsko demonstracijo, a so zdaj izrazile svoje največje zadovoljstvo. Te države so ponosne na to, da je bil zdaj zlomljen monopol »belih« velesil. Tudi Azija ima svojo bombo.

Indija in Japonska pa sta se vznemirili. Indija ima nerešeno vprašanje meja na Himalaji, Japonska pa je bila prva žrtev atomskega napada. Peking zagotavlja, da Kitajska ne bo nikoli uporabila svoje bombe — vendar je ta le postala nevarno orodje političnega pritiska. Indija ima sedaj še manj izgledov, da bi se rešil spor za streho sveta vsaj delno v njeno korist.

Samo 1000 din za vinkulacijo

Kupci osebnih avtomobilov, ki so najemali potrošniški kredit, so se zelo jezili zavoljo tega, ker so morali vplačati še preden so lahko dvignili na banki ček za plačilo avtomobila, medobčinskim zavarovalnicam celotno zavarovalno premijo, ki znese najmanj 28 tisočakov. Jeza je bila upravičena, saj je treba zdaj na avtomobil čakati tudi pol leta in več. O tem so potrošniki načeli javno polemiko v dnevnem časopisju. Novomeška medobčinska zavarovalnica je kot prva že reagirala in uvedla novost. Za vinkulacijo, to je za potrdilo, ki ga mora predložiti potrošnik banki prej ko mu izstavi ček za nakup avtomobila, plačajo od 1. oktobra naprej samo 1000 dinarjev, zavarovalno premijo pa šele nato, ko avto res dobijo. **Novomeška medobčinska zavarovalnica je s tem pokazala, da ima posluh za potrošnikove predloge in želje, prav pa bi bilo, ko bi ji kmalu sledile tudi druge zavarovalnice v Sloveniji.**

KRATKE IZ RAZNIH STRANI

● **Indira Gandhi v Jugoslaviji.** Minister za informacije Indira Gandhi, hčerka Nehruja, je obiskala te dni našo državo. Predsednik republike Tito je imel z njo prijateljski razgovor, nato pa jo je zadržal na kosilu.

● **Proglasitev neodvisnosti Južne Rodezije.** Južnorodezijska vlada pripravlja memorandum, na katerem naj bi bela manjšina plus nekaj izbranih črncev, črnskih poglavarjev in tistih, ki imajo večje dohodke glasovali za neodvisnost Južne Rodezije. To bo prav gotovo velika komedija: ne more manjšina 100.000 belcev rezati kruha 3.5 milijonom črncev!

● **Angloameriški razgovori.** Komaj je bila formirana laburistična vlada, že je obiskal novi oritanski zunanji minister Gordon Walker ameriško prestolnico. Da bi bolj poudarili privatni značaj teh razgovorov, niso po teh izdali nobenega sporočila.

● **Železnica Turčija—Iran.** Te dni so predali prometu 117 km dolg odsek velike železniške transversale, ki bo povezala Ankaro s Teheranom, se pravi Turčijo in Iran. V načrtu je, da se železnica podaljša do Pakistana. Tako bi dobili zvezo Evropa—Indija.

● **Resen položaj v Sudanu.** Zaradi študentskih nemirov v Kartumu je prevzel general Abud vso oblast v Sudanu. Razpustil je vrhovni vojaški svet in vlado. Študentje so protestirali zaradi grobega posega vojske. Položaj na jugu dežele je še dalje zelo napet, jug je namreč poganski oziroma krščanski, medtem ko je sever muslimanski. Vladi še ni uspelo iz teh dveh delov zgraditi neko trdno celoto.

● **Eisenhower agitira za Goldwaterja.** Še nekaj dni nas loči od ameriških volitev — to bodo že prihodnji torek. Bivši ameriški predsednik Eisenhower je Američanom priporočil, naj glasujejo za republikanskega kandidata Goldwaterja. Ta ima, kakor sagotavlja, vse pogoje za ameriškega predsednika. Po zadnjih statistikah bo vsekakor zmagal Johnson, in sicer v razmerju 6:4.

■ **V Prištini se pred dnevi** je pričel temelje za novo tovarno amortizerjev, ki bo prvi objekt te vrste v državi. Ob koncu prve faze bo tovarna izdelala 600.000 amortizerjev za potniška in tovorna vozila. V tej fazi bo zaposlenih okoli 800 delavcev.

TEDENSKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

● Glavni odbor SZDL in republiški svet sindikatov sta na skupnem zasedanju razpravljala o problematiki šolstva. Uvodno besedo o tem je imela predsednica GO SZDL Vida Tomšič. Med drugim je poudarila, da je le preko večjih osebnih dohodkov in povečanih družbenih sredstev mogoče zagotoviti stalnejše in skladno rastoče vire za financiranje družbenih služb. V živahni in plodni razpravi so govorili tudi o neprimerni materialni bazi šol. Med drugim so ugotovili, da konča popolno osemletno šolo samo 36 odstotkov učencev. To je podatek, ob katerem se mora človek zamisliti in se vprašati, kako dolgo še tako, ko pa naš dinamični gospodarski razvoj terja zmeraj bolj izobražene ljudi, kvalificirane proizvajalce in uspešne upravljavce. Govorimo o varstvu otrok v šolah, obenem pa ugotavljamo, da v večini šol še zmeraj poučujejo v dveh, če ne celo v treh izmenah. Predvideno je, da bomo do leta 1970 izboljšali materialni položaj šol, da bo takrat samo še poldruga izmena, kar nikakor ne ustreza družbenim potrebam. Tako stanje bi morali ustvariti že danes, če bi hoteli vsaj nekaj storiti za varstvo šolske mladine. Prihodnje leto bi bilo treba investirati v šolstvo najmanj 18 milijard dinarjev, ker smo prvo leto perspektivnega plana marsikaj zamudili.

Na skupnem plenumu so govorili tudi o družbenem statusu učitelja oziroma prosvetnega delavca, ki nikakor ne ustreza, ker nima potrebne, delu in odgovornosti primerne materialne podlage. Poudarili so, da si bo učitelj priboril ustrezni družbeni status s tem, da bo soodločujoč in ustvarjalen činitelj v družbi.

● V torek je bil plenum glavnega odbora SZDL. Razpravljal je o pripravah na bližnje volitve. V celoti je podprl teze v demokratičnih kadrovskih pripravah. Menil je, da je kandidiranje ljudi za poslanska in odborniška mesta najpomembnejša faza, ki ji je treba posvetiti dovolj pozornosti. Ljudem ne smemo vsiljevati, ali naj izberejo enega ali več kandidatov. O tem naj odločijo sami. Ljudi je treba ocenjevati po tem, kakšne so njihove družbenopolitične in moralne kvalifikacije. Poleg teh osebnih kriterijev pa je treba upoštevati tudi potrebo, da struktura skupščin ustreza nalogam družbenopolitičnega razvoja.

● Vodna stihija je pobesnela tudi v drugih krajih domovine, ne samo na našem območju, in še zlasti hudo je prizadela Zagreb. Tam sploh

VEČJI OSEBNI DOHODKI — BOGATEJŠI VIRI ZA FINANCIRANJE DRUŽBENIH SLUŽB

ne pomnijo takih poplav. Medtem ko je leta 1933 vodna gladina dosegla 455 cm, se je tokrat povzpela celo na 514 cm. Preplavila je Študentovski center in štiri mestne občine — Černomerec, Peščenico, Trešnjevko in Trnje. Evakuirati so morali okrog 4000 prebivalcev. Škode še niso ocenili, a že sedaj je mogoče reči, da je velika. — Tudi iz drugih krajev Slovenije poročajo o velikih poplavah. Na območju mariborskega okraja so se razlile Drava, Meža in Mislinja. Voda je hudo ogrožala ravensko železarno. Poplave so prizadejale ogromno škodo posevkom mariborskega Agrokombinata in kmetijskega kombinata v Ptuju. Prav tako poročajo tudi iz Slavonskega Broda, da Sava ogroža naselja.

● Predsedstvo centralnega sveta ZSJ ni za ukinitev olajšav v potniškem prometu. Čeprav so sindikati v načelu za ukinitev raznih regresov, so v tem primeru za to, da odložijo sklepanje o odpravi K—15. Pravijo, da ni nobenih razlogov za naglico. Treba si je vzeti dovolj časa, da bi prišli do natančnejših izračunov o tem. Delovni ljudje ne smejo biti prizadeti.

● Zadnje čase so dosti govorili o tem, da se bodo najbrž odpovedali zgraditvi velenjskega kombinata za uplinjanje manjvrednih premogov. Nedolgo tega je o tem spregovoril tudi simpozij, ki se je izrekel v prid uplinjanju velenjskega premoga. Strokovnjaki so menili, da obstajajo vsi pogoji za to, predvsem pa bližina nahajališča manjvrednega premoga. Velenjski rudnik bo do leta 1970 povečal proizvodnjo od sedanjih 3 na 6 milijonov ton premoga. Ob samem nahajališču bi predelovali ta premog v elektriko, plin in kemične proizvode. Razprave o tem se bodo še nadaljevale.

● Jugoslovanske železnice zahtevajo od zveznega izvršnega sveta normalizacijo svojega poslovanja. Do te zahteve je prišlo zato, ker železniška transportna podjetja ne morejo ustvariti dohodka, ki bi zadoščal za kritje osebnih dohodkov. V prvem polletju je znašal primanjkljaj za osebne dohodke 9,7 milijarde dinarjev, čeprav so v tem času prepeljali za 10 odstotkov več potnikov in za 11 odstotkov več blaga kot v istem obdobju lani.

● Novinar »Dela« F. Jeras je zapisal v torkovem uvodniku, da so razvojni cilji tako jasni, da izključujejo vsakršno alternativo: ali trdnejše planiranje, planska disciplina in podobno ali pa nadaljnje utrjevanje samoupravljanja. Spričo sedanjih težav se tu pa tam pojavljajo taka vprašanja. Odgovoriti je treba, da je osnovno idejno in razvojno izhodišče grajeno na zaupanju v delovne ljudi. Če smo zoper administrativne posege v gospodarjenje, potem bodo tudi ob premagovanju vseh bodočih težav kolektivi morajo računati na nič drugega kot le na lastne sile.

Hiter razvoj prinaša težave, ki pa jih vedno uspešneje premagujemo

Tudi letos, ko se znova spominjamo najslavnejših in najtežjih dni naše zgodovine, praznujemo občinski praznik z novimi delovnimi uspehi. Dosedanje analize kažejo izredno povečanje proizvodnje v novomeški občini, ki presega vsa predvidevanja. Mirno lahko trdimo, da bo družbeni plan proizvodnje v občini prekoračen za približno 10 odstotkov. Tudi akumulativnost večine podjetij se je znatno povečala, v čemer moramo videti razveseljive posledice boljšega gospodarjenja in zadnjih ukrepov v delitvenem sistemu. Slabši je položaj v izvozu, kjer smo ob polletju dosegli šele približno 40 odstotkov predvidenega plana kar pa je še vedno kar 61 odstotkov več kakor v istem obdobju lani. Imamo pa vse možnosti, da dosežemo tudi letošnji plan izvoza in bo zato potrebno v zadnjih mesecih leta narediti vse, da tudi naše območje v največji meri prispeva k prizadevanjem skupnosti, da bi zmanjšali deficit zenanjetrgovinske bilance.

Industrija v novomeški občini danes že ustvarja več kako 56 odstotkov vrednosti celotne proizvodnje. Tudi v drugih panogah gospodarstva opažamo stalen napredek. Še vedno pa seveda premagujemo težave, ki so nujen spremljevalec vsakega hitro razvijajočega se področja. Od sposobnosti prilagajanja našega gospodarstva novo nastajajočemu objektivnemu položaju v ekonomiki, od intenzifikacije proizvodnje in usmeritve vseh subjektivnih sil za doseganje cenejših in boljših rezultatov dela je odvisen ves naš nadaljnji razvoj. Danes je v občini le še 3,1 odstotka zaposlenih v gospodarstvu in 4,6 odstotka zaposlenih izven gospodarstva, ki imajo osebne dohodke pod 25.000 dinarjev. Naš namen mora biti nadaljnje povečavanje osebnih dohodkov zaposlenih, ki pa je lahko samo posledica boljšega dela in še uspešnejšega gospodarjenja.

Hiter razvoj zadnjih let ustvarja tudi določene neskladnosti. Ne da bi se spuščali v njihovo celotno oceno, smatra občinska skupščina, da gre tu predvsem za raz-

Sergij Thorževskij, predsednik občinske skupščine v Novem mestu

voj dejavnosti, ki jih običajno imenujemo »terciarne« in ki so na našem področju nezadovoljive. Prav te dejavnosti pa znatno vplivajo na splošno življenjsko raven in počutje občana. Prav zaradi tega na sedanjih zborih volivcev razpravljamo predvsem o teh dejavnostih in prav tu pričakujemo od občanov, da nam bodo z dobrimi predlogi pomagali k temeljitim rešitvam. Vsem tem vprašanjem, posebej pa še boljši oskrbljenosti lokalnega tržišča ter izboljšanju položaja družbenih služb kot so zdravstvo, šolstvo, prosveta, socialno skrbstvo itd., moramo posvetiti že letos vso našo pozornost, posebej pa moramo to zagotoviti v prihodnjem letu. Tak načrt mora biti naša osnovna usmeritev pri sestavljanju družbenega plana za leto 1965.

Ugoden razvoj gospodarstva se pozna tudi v razvoju splošnih družbenih dejavnosti. Zadnji ukrepi občinske skupščine so ob rebalansu proračuna upoštevali prav te dejavnosti. Smo optimisti ter pričakujemo prav v letu 1965 na tem področju znatnejše premike, čeprav že zdaj, v okviru danih možnosti, postopoma odstranjujemo nastala nesorazmerja. Naj omenim samo izgradnjo šol v Šentjerneju, Vavti vasi in Šmihelu; tu so načrti za ureditev zdravstvenega doma in zobozdravstva, za boljše otroško varstvo, zgraditev nove bolnišnice, Dolenjske galerije, povečana skrb za borce, razširjeno zdravstveno zavarovanje za kmečke otroke, ki se šolajo, itd. Pri vseh teh naporih pa občinska skupščina in njeni organi ne smejo ostati osamljeni; še v večji meri kot doslej je potrebno sodelovanje delovnih organizacij in vseh občanov, saj mora dobiti skrb za razvoj prav teh služb širše družbeno obeležje.

Ko v imenu skupščine čestitam vsem občanom in delovnim organizacijam za naš praznik, hkrati želim, da bi s skupnim sodelovanjem dosegali vse večje nadaljnje uspehe na vseh področjih našega družbenega življenja.

SERGIJ THORŽEVSKIJ

SPOSOBNIH LJUDI JE DOVOLJ

Ciril Kosmina je v Žužemberku upravitelj šole, hkrati pa že dve leti predsednik krajevne organizacije SZDL.

Na vprašanje, kako se Žužemberčani pripravljajo na volitve v Socialistično zvezo, nam je že v začetku oktobra odgovoril:

— O volitvah kaj dosti še nismo govorili, ker se nam zdi, da je časa še dovolj. Na sestankih v zvezi z ustanavljanjem krajevnih skupnosti pa je že padla beseda o kadrovanju v SZDL. Kaj več o tem bi lahko povedal proti koncu meseca.

— Menite, da boste lahko našli dovolj sposobnih in delavoljnih občanov za vodstvo v organizaciji?

— Ni bojazni! Tako v Žužemberku, kot tudi na terenu, je dovolj tovarišev in tovarišic, sposobnih prevzeti funkcijo, mislim pa tudi, da bodo radi delali.

»ČE NE BOMO SAMI SKRBELI ZA NAPREDEK . . .«

— V vasi gradimo družbeni dom. Že dve leti je tega, kar smo začeli delati. Zbiramo apno, gramoz in les, pa tudi strešno opeko in denar. Materiala je že precej. V 11 vaseh sem se za prispevke pogajal z ljudmi. Ni da bi govoril, koliko sem opravil potov, na zadnjem odborovem sestanku pa je zaradi gradnje prišlo do nesoglasij. Jaz sem obupal! — je ves v ognju pripovedoval **Janez Šiško**, predsednik SZDL v Orehovici.

— Boste ob novih volitvah skrb za gradnjo doma prepustili mlajšim?

— Ne vem, kako bo z mladimi! Že zdaj smo jih imeli v odboru, pa so le nekateri delali, drugih še na seje ni bilo. Novih kandidatov še nismo predvideli, pač pa se bomo morali o tem kmalu temeljito pogovoriti. Če ne

bomo vaščani sami skrbeli za napredek kraja, kdo se bo za nas brigal?

PRED LETNIMI KONFERENCAMI SZDL V NOVOMEŠKI OBČINI

DOBRE PRIPRAVE – POLOVICA USPEHA

Letne konference Socialistične zveze v naši občini so izredna priložnost, da na podlagi dosedanjih uspehov in pomanjkljivosti poiščemo najboljše oblike dejavnosti, ki naj našo najbolj množično politično organizacijo še bolj približajo potrebam občanov.

Najprej se ustavimo pri doseženih uspehih, hkrati pa tudi takoj spregovorimo o pomanjkljivostih, ki jih je treba odstranjevati, saj nam zavirajo hitrejši napredek. Ob uspehih ne smemo pozabiti, da so mnoge krajevne organizacije dosegle lep napredek; v večini primerov je bil pogojen z dobro kadrovsko sestavo odborov. S tem ne trdim, da tam, kjer ni bilo prave dejavnosti, kadri niso opravili svojih nalog! V veliki večini čutimo, da imamo organizacije, ki se zanimajo za probleme občanov, jih spremljajo in rešujejo. Imamo pa seveda tudi kraje, kjer premalo upoštevamo mnenje ljudi oziroma nismo niti poskusili, da bi jih o vsem najvažnejšem dobro obvestili in nato s pomočjo javne tribune Socialistične zveze usmerili v aktivno delo. Prav tu je marsikateri odbor KO SZDL pustil stvari teči svojo pot, namesto da bi bil organizator in tolmač aktivnosti.

Veliko je različnih, še nerešenih vprašanj, ki jih včasih le prepočasi rešujemo. Ne zavedamo se, da je prenekatera rešitev v naših rokah in kar preveč radi pričakujemo, da bo stvari rešil nekdo izven nas.

Ko bomo izbirali kadre za vodstva organizacij SZDL, dobro pretehtajmo, koga bomo volili za odbornika! Potrebujemo delovne odbornike, katerim pa moramo po izvolitvi seveda pomagati in hkrati od njih zahtevati, da bodo spremljali življenje in potrebe svojega kraja in poznali zahteve svojih volivcev. Če bodo o upravičenih zahtevah tudi razpravljali na pristojnih mestih, bomo taka vprašanja lahko hitreje in uspešneje reševali. Veliko nam lahko pri tem pomagajo plodne priprave, ki smo jih imeli pred letošnjimi volitvami in letnimi konferencami. Mnogo si obetamo od povečane skrbi za kadre, od katerih je predvsem odvisna plodna in pestra dejavnost organizacij. Številni požrtvovalni in marljivi odborniki, ki že vrsto let vodijo organizacije SZDL, pričakujejo dotok novih moči, ki jim bodo pomagale pri vedno zahtevnejšem delu.

Vsebini konferenc in dobremu programiranju bodočega dela moramo nameniti še posebno skrb. Letne konference SZDL naj se bistveno razlikujejo od zborov volivcev: obravnavajo naj posamezna vprašanja določenega področja, hkrati pa naj tudi že pokažejo, kje je rešitev za to. Precej razpravljamo o teritorialni razdelitvi in vključevanju v organizacije. Trenutna razdelitev na sedanje krajevne organizacije v nekaterih primerih zares ni najboljša; na podlagi predlogov prizadetih bomo segli po nekaterih spremembah. Glede števila članstva v vrstah SZDL pa opažamo, da je v organizacijah SZDL vse premalo neposrednih proizvajalcev; prav tu so še velike rezerve za dvig članstva. Med ljudmi je veliko vprašanj in želja, spričo katerih organizacije SZDL ne smejo biti neprizadete. Vedno jih morajo spremljati in pomagati ljudem, da bodo dosegli zaželjeni napredek. Le tako lahko pričakujemo nove uspehe.

o

SLAVKO DOKL

Za večje število krajevnih skupnosti

Pred dnevi je bila pri občinskem odboru SDL v Novem mestu koristna razprava, kako v praksi poteka ustanavljanje krajevnih skupnosti v občini. Razprave se je udeležil tudi predsednik organizacijsko — političnega zbora skupščine SRS tov Janez Hočevar. Čeprav je v novomeški občini že vrsta krajevnih skupnosti tik pred ustanovitvijo, je vendarle še precej vprašanj, o katerih bo treba še razpravljati. Od prto je vprašanje, koliko krajevnih skupnosti naj bo v občini; prevladalo je mnenje, da naj bi njihovo število precej povečali. O teritorialni razdelitvi bodočih krajevnih skupnosti razpravljajo tudi občani na zborih volivcev, zbranih pa je tudi že precej dobrih predlogov o financiranju, kadrih, delovnih programih in drugem.

Občani se zavedajo, da sta razvoj in dejavnost krajevnih skupnosti v njihovih rokah, hkrati pa pričakujejo potrebno pomoč zlasti ob začetku dela krajevnih skupnosti.

VČASIH SO RADI DELALI . . .

Predsednik krajevne organizacije SDL V Šmarjeti Tone Barborič je ravno oral

njivo za jesensko setev, ko smo ga po vasi iskali. Pa smo ga vendarle našli za plugom in še prav lepo sva se pomenila. O volitvah je takole povedal:

— Na seji odbora Socialistične zveze bomo v kratkem razpravljali o kandidatih za novo vodstvo. Doslej ni bilo časa, ker smo imeli preveč dela na poljih in v vinogradih. Težko bo dobiti v odbor primerne ljudi! Včasih so radi delali, ko je bilo še prostovoljno delo v modi, odkar pa gre vse skozi dinar, v organizacijah marsikje ni več pravega poleta.

Razen tega naši ljudje tarnajo o prevelikih davkih. Ko grem po vasi, me kar nahrulijo zaradi tega, kot da bi bil jaz kriv. Bomo videli, če se bodo nepravilnosti s tem v zvezi res dale popraviti s pomočjo naše organizacije, kot je bilo rečeno. Da bi se le!

NOVI ODBOR NAJ POSKRBI ZA TUREN!

— Pri nas bomo v novi odbor SZDL skušali pritegniti mlajše ljudi. Mi smo imeli dovolj dela z elektrifikacijo in s trgovino, pa tudi akcija za Skopje nam je vzela precej časa.

— Ali že veste za imena novih funkcionarjev?

— O kandidatih v nova vodstva SDL smo že septembra razpravljali. Povedal ne bom, koga predvidevamo, ker ne vem, če bodo ljudje kandidature sprejeli.

— Kaj pričakujejo vaščani od novega odbora?

— Da bo poskrbel za turen! To je ostanek nekdanjega znamenitega soteškega gradu, v katerem bi se dalo urediti lep bife. V vasi ni nobene gostilne. Ne toliko zaradi nas — potreben bi bil izletnikom, ki hodijo tod naokrog. Želim, da bi novemu odboru to uspelo . . . je z nasmehom dejal **Anton Virant**,

predsednik krajevne organizacije SZDL v Soteski

Pozdravljamo vse delavce, kmete, ljudsko inteligenco, mladino in vse druge delovne občane z željo, da bi še nadalje vlagali vse svoje sile in sposobnosti za napredek gospodarstva, kulture, prosvete, zdravstva in na vseh drugih področjih našega življenja!

OBČINSKA SKUPŠČINA NOVO MESTO

OBČINSKI ODBOR SZDL — OBČINSKI KOMITE ZKS — OBČINSKA ZVEZA ZDRUŽENJ BORCEV — OBČINSKI KOMITE ZMS — OBČINSKI SINDIKALNI SVET — OBČINSKI ODBOR RK.

Ko je šel vihar čez Dolenjsko

(Ponatis iz 25. št. tovariša — 1953)

Po vdoru nemških in italijanskih osvajalcev aprila 1941 je vsa Dolenjska, razen obsavskega pasu, bila del italijanskega zasedbenega področja. Začetno malodušje v širokih plasteh pa je kmalu premagala vedno bolj razširjajoča se zavest nujnosti odpora in upora. Osvobodilna fronta je imela po večjih in manjših središčih Dolenjske svoje trdne postojanke. Mreža osvobodilnega gibanja je kmalu prepregla deželo. Zbiranje in skrivanje orožja je bilo prvo dejanje aktivnega upora. Mladina Novega mesta se je pri tem izkazala.

Ko je glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet izdalo 16. julija 1941 povelje za upor, so skupine ilegalcev postale jedra prvih oboroženih skupin. — Konec julija se je pod vodstvom sekretarja novomeškega okrožnega komiteja Vinka Kristana začela formirati novomeška skupina na Frati. Pri Stični je nastajala stiška skupina, v Beli krajini pa je prva večja skupina Črnomaljcev odšla v svoje taborišče 12. avgusta 1941.

V avgustu 1941 se iz čete na Molniku pod Ljubljano oddvoji pod vodstvom Ljube Šercerja posebna četa, ki odide na Mokrc. Tam se ji pridruži Milan Majcen, ki v začetku septembra odide z manjšo skupino v Mirenskko dolino in osnuje mokronoško četo. Vse te dolenjske in belokranjske skupine naj bi tvorile Dolenjski bataljon. Med tem ko so gorenjske in štajerske čete takoj spočetka prešle v odkrit boj z Nemci, so dolenjske skupine v začetku izvrševale predvsem akcije sabotažnega značaja.

Prva akcija čisto vojaškega značaja je bil napad na italijansko vojaško patruljo ob progi pri Radohovi vasi 2. septembra 1941, pri čemer sta bila ubita italijanski oficir in eden njegovih spremljevalcev. Novomeška četa je iz svojega taborišča na Brezovi rebri prav tako v septembru večkrat obstreljevala italijanske vojaške oddelke pri Straži in Soteski. Prvi večji udarec je dolenjsko partizanstvo utrpelo 28. in 29. oktobra, ko je na Murncah pri Šentjanžu po dan in pol trajajoči borbi z nemško policijo padel heroj Milan Majcen, skupaj s svojim bratrancem Jančetom Mevžljem.

Napad na Bučko

Ta čas so Nemci razglasili nasilno preselitev obsavskega pasu in Bizeljskega. Glavno poveljstvo je zato izdalo ukaz za napad na sovražne postojanke na tem področju. S štajerske strani je proti Brežicam prodiral s prvim štajerskim bataljonom France Rozman-Stane, medtem ko so dolenjski in belokranjski partizani imeli nalogo, da se zberó pri Šmarjeti in udarijo na Bučko. Belokranjci zaradi onemogočenega prehoda čez Krko pri Otočcu niso mogli izvršiti povelja, mokronoški partizani pa po junaški smrti Milana Majcna tudi niso prišli v polnem številu. Tako je napadala v glavnem le novomeška četa, pomnožena s skupino borcev iz krimskega bataljona. Po le delnem uspehu so se partizani umaknili tik ob nemško-italijanski razmejitveni črti v Mirensko dolino in višje, kjer je iz Štajerske prišel Franc Rozman-Stane in formiral II. Štajerski bataljon, ki je ob koncu decembra zaman poskušal preko Save vdreti v Zasavje.

V februarju 1942 se je pri Sv. Petru nad Sotesko formiral novomeški bataljon, kateremu se je čez čas v Gorjancih pridružil Gorjanski bataljon. Spomladanski porast uporniškega gibanja je partizanske vrste tako pomnožil, da je bilo potrebno vse večje število bataljonov povezati v višje vojaške enote, ki dobe naziv odred. Pa tudi Dolenjski odred se je kmalu razdelil v Zahodno in Vzhodno dolenjski odred. Ker je število borcev in enot vedno bolj naraščalo, so bili odredi po pokrajinah združeni v grupe odredov.

Silen razmah spomladi 1942

V spomladanskem obdobju se je tudi vojaška aktivnost dolenjskih partizanov silno povečala. Napad je sledil napadu, vlaki so vozili vedno bolj neredno in od časa do časa povsem obstali, manjše italijanske enote so se umikale v večja podeželska središča, ki jih je sovražnik spreminjal v prave trdnjave. V tem času je hotel sovražnik zastrašiti prebivalstvo s streljanjem talcev. Prvih šest je padlo 28. aprila 1942 pri Radohovi vasi. Vse to pa ni preprečilo nastanka velikega osvobojenega ozemlja, ki je najprej zajemalo področje Šmarjete, potem pa vse ozemlje med Kolpo in Krimom s pretežnim delom Dolenjske in Notranjske. Konec junija 1942 odide druga grupa odredov pod Stanetovim poveljstvom iz Dolenjske na Štajersko.

Italijani so odgovorili z veliko ofenzivo, ki so jo pripravljala najvišja italijanska vojaška poveljstva, izvajalo pa pet italijanskih divizij z letalstvom in oklepnimi oddelki. Od 16. julija do 5. novembra je italijanska vojska divjala po Notranjskem in Dolenjskem, požigala in pobijala, odganjala tisoče v internacijo in ropala po izpraznjenih domovih. Prav v tem obdobju pa se partizanska vojska okrepi z ustanovitvijo novih, bolj gibljivih in ne več na določenj teritorij vezanih manevrskih enot, imenovanih brigade. Prva je bila ustanovljena 16. julija in po heroju Tonetu Tomšiču imenovana, prva proletarska brigada, druga 4. septembra na Trebelnem, imenovana po Matiji Gubcu, nekaj dni zatem tretja, imenovana po Ivanu Cankarju, v začetku oktobra pa se jim pridruži še na Mokrcu ustanovljena 4. brigada, imenovana po heroju Ljubu Šercerju.

Božidar Jakac: NA BAZI 20 V ROGU (risba — 1943)

Brigade — strah in trepet okupatorja

Prva naloga novih brigad je bila, da po končani italijanski ofenzivi preidejo v napad na okupatorje in njegovega novega zaveznika — belo gardo. Ob koncu novembra je bila uničena belogardistična postojanka na Suhorju, tej je sledila vrsta napadov in osvojitev od Ambrusa preko Žužemberka, Dobrave, Doba, Mokronoga in Primskovega do Police, odkoder so konec januarja brigade v silnih pohodih hitele proti Beli krajini in žumberačkim debrem, kamor so kljub bojem pri Bliču in Zagorici še pravočasno prišle, da so v tridnevnih bojih pri Krasiću uničile več tisoč mož močno italijansko kolono. Od tam so vihrale kolone zopet na Dolenjsko in preko Suhe krajine in po mnogih bojih in spopadih vdrle na ribniško-kočevsko stran ter 27. marca v Jelenovem žlebu povsem uničile bataljon iz divizije Macerata.

Ves ta čas je bilo Dolenjsko deloma osvobojeno, pretežno pa po partizanih kontrolirano ozemlje, na katerem so že od spomladi 1942 delovali voljeni organi ljudske oblasti. Dolenjska veleposestva so bila razdeljena, prenekateri izmed dolenjskih gradov, ki je po krivdi okupatorja zopet postajal to, kar je ob svojem začetku v davnem srednjem veku bil, namreč vojaška postojanka, je moral pasti v ognju in plamenih.

V poletju 1943 je prav dolina srednje Krke bila prizorišče formiranja prvih dveh slovenskih divizij, ki sta doživeli svoj ognjeni krst v tridnevnih bojih za Žužemberk. Konec julija 1943 v močnem sovražnem protisunku je naše vojaško vodstvo utrpelo težko izgubo na Selih —Šumberku, ko je sovražna granata ubila heroje Milovana Šaranovića, Dragana Jevtića in Ivana Kavčiča-Nandeta. Medtem sta italijanska in nemška vojska na svetovnih bojiščih doživeli odločilne poraze. V pričakovanju bližnje italijanske kapitulacije je glavni štab Slovenije zbral na Dolenjskem večino slovenskih brigad, da razorože italijansko vojsko. 8. september 1943 je pričakovanje izpolnil. Štajerska Šlandrova brigada je takrat vkorakala v Novo mesto. Njej so kmalu sledile druge enote, vsa Dolenjska in Notranjska sta bili na mah osvobojeni in divizije Isonza, Macerata, Cacciatori delle Alpi in druge velike enote so odlagale orožje in opremo in njih vojaki so poniglavo odhajali domov, kolikor jih niso male nemške vojaške skupine v tisočih odganjale v nemška taborišča.

Ljudska oblast na osvobojenem ozemlju

Dolenjsko je za mesec dni zadihalo v svobodi in javno volilo svoje odposlance na Kočevski zbor. Povsod je bila organizirana ljudska oblast, ki je dobila svoj vrh v Upravni komisiji. Divjaški nemški vojaški letalski napadi na Novo mesto septembra in oktobra 1943 ter bombardiranje mnogih drugih krajev pa so kazali, da hočejo Nemci za vsako ceno »napraviti red« na tem predelu. To so jim prišepetovali tudi domači izdajalci, ki so bežali k njim in se po 21. oktobru vračali v senci že močno scefranih nacističnih zastav. Ofenziva nekaterih izbranih nemških divizij, ki naj bi na pohodu na Vzhodno bojišče tudi na Dolenjskem »vzpostavile red«, se je začela septembra pri Gorici, nadaljevala v Istri in končno vdrla na Dolenjsko, pri Brodu ob Kolpi in ob Krki. V začetku novembra je bilo z njo konec. Le po nekaterih večjih krajih so ostale nemške enote policijskih bataljonov, njim ob strani pa v domobrance preoblečeni belogardisti. Pretežni del Dolenjske, zlasti pa Bela krajina, je bil odslej dejansko osvobojen ali pa vsaj po naši vojski nadzorovan.

V letu 1944 in 1945 so bile večje borbe okoli Novega mesta, pri Žužemberku in Kočevju, 1945 zlasti v Suhi krajini. Vojaško in politično vodstvo osvobodilnega gibanja je v letu 1944 imelo svoj sedež na Rogu, v letu 1945 pa deloma tudi v Beli krajini.

Zastava svobode v srcu Dolenjske

Na Rogu, Gorjancih in drugod je bila vrsta baz in postojank, kjer so bili sedeži raznih vojaških poveljstev ali upravnih, gospodarskih ali političnih ustanov. Prav tako pa tudi večje šestko bolnic in okrevališč, ki jih je oskrbovalo naše ljudstvo in jih je kljub belogardistično-domobranski izdaji ščitila konspiративnost in privrženost ljudstva stvari osvobodilnega boja.

Silni udarci združenih zaveznikov na svetovnih bojiščih in ofenziva jugoslovanske narodnoosvobodilne vojske, ki je po osvoboditvi Beograda oktobra 1944 nadaljevala vse obsežnejše osvobojevanje jugoslovanske zemlje, so tudi Dolenjskemu prinesli popolno osvoboditev in 8. maja je v Novem mestu, srcu Dolenjske, zopet zavihrala naša zastava.

JANKO JARC

Zbor volivcev v Dolenjskih Toplicah

Pred nedavnim je bil v Dol. Toplicah zbor občanov za področje krajevne skupnosti Dol. Toplice. Na zboru so odobrili nekatere spremembe v statutu krajevne skupnosti, izvolili člane sveta KS, stalno delovno predsedstvo za zbore občanov ter delegate za stalno konferenco KS občine Novo mesto. Nato so razpravljali o nerazviti obrti v Dol. Toplicah ter ugotovili, da bo problem zdaj laže rešljiv, ker lahko po novem občinskem odloku zaposleni obrtniki odprejo v popoldanskem času zasebno obrt. Prebivalci so omenili tudi javno razsvetljavo v Dol. Toplicah, ki je vse prej kot primerna za turistični kraj. Ko so načeli vprašanje popravila mostu na Dol. Gradišču so ugotovili, da bo popravljen toliko prej, kolikor hitreje bodo prebivalci zbrali potreben les. Beseda je stekla tudi o vodovodu. Odbornik Zvone Perc je pojasnil, da so načrti za novo črpališče na Obrhu, ki bi imelo vse potrebne čistilne naprave, že narejeni, le sredstev za gradnjo ni. Ker ni urbanističnega načrta Dol. Toplic, je gradnja letoviških hišic ovirana. Na zboru so menili, da je treba do 31. marca 1965 določiti vsaj lokacijo zanje.

D. GREGORC

Pozdrav iz Črne gore

Vojak Lado Šiško, ki je pri vojakih v Titogradu, pozdravlja fante in dekleta iz mirnopeške doline, člane društva TVD Partizan in vse domače, prebivalcem občine Novo mesto pa čestita za občinski praznik.

Srečno, Košorokova mama!

Kot čisto zlato so naše stare partizanske matere. Prav take so, kakršnih se spominjajo njihovi »otroci«, fantje, partizani izpred dvajsetih let, saj si jim prav tako lahko rekel ‚mati' kakor svoji rodni materi.

Partizanske mame, ki so pod svojo streho sprejemale fante iz gozdov, vedno v upanju, da bo tudi njihov med njimi. Kljub trpljenju in pomanjkanju so imele pripravljenega zanje kaj za pod zob, prijazen nasmeh, toplo besedo in prostor ob zakurjeni peči. Nič jih ni omajalo. Ne sovražnikovo preganjanje, požigi in ropi, ne pretepanje domačih izdajalcev, ne glad v taboriščih in zaporih. Ostale so ljubeče matere vseh borcev za svobodo, njihova močna opora v gluhih nočeh z dolgimi pohodi skozi gozdove in sovražnikove zasede, ob reglanju strojnic in treskanju granat, v snežnem metežu in sončni pripeki. Bile so njihove, bile so veliko srce vse trpeče domovine. Bile so res zlate . . .

Malo jih je še. Vojne grozote in leta so jih zredčila, upognilo jih je trpljenje. Ni pa upognilo njihove volje, njihove ljubezni do rodne grude in fantov, ki so jim nekoč rekali ‚mama'. Na njih licih še ni zamrl topel nasmeh in žilnate roke, na katerih se zrcalijo dolga desetletja trdega dela in muke za vsakdanji kruh, so vedno pripravljene odpreti se in dati, kakor so nekoč dajale grižljaje, odtrgane od lastnih ust.

Osemdeset let trdega življenja je za Košorokovo materjo, pa je še vedno trdna in dobre volje, odločna in srčno dobra

Malo jih je še, teh zlatih partizanskih mater, v njih pa je nakopičena še vsa nekdanja ljubezen in toplina. Nič je še ni okrnilo.

Ena mnogih partizanskih mam je tudi Košorokova mati iz Prigorice pri Ribnici. Po odločni besedi, trdnem prožnem koraku, iskrečem pogledu in obilici dela, iz katerega se komajda vidi, ji ne bi prisodil osemdeset let, ki jih je pred kratkim namerila. Visoki jubilej je praznovala v Ljubljani, v krogu svojih dragih, dveh sinov in dveh hčera. Samo še ti so ji ostali; štiri sinove je pogoltnila vojna vihra, mož pa je podlegel kmalu po vojni za posledicami prestanega trpljenja.

Ko sem jo obiskal, je ravno nekaj delala okrog hiše, nato pa me je, brišoč roke v predpasnik, prožnih korakov popeljala v kuhinjo.

»Vse štiri sem izgubila v enem letu. 18. februarja 1944 je padel prvi, raznesla ga je mina. Eden je podlegel v Dachauu, eden padel pri Idriji in kaj vem kod vse so še padali moji otroci . . .«

Beseda je najprej nanesla na otroke, na najbolj boleč spomin, na najhuje iz njenega dolgega življenja.

Hudo je bilo našim slovenskim materam, ko so jim otroci pod večer pošepnili: »Ponoči grem!«, nato pa ga je vzel mrak. Odhajali so drug za drugim, one pa so vedele, kam gredo in čeprav jim je bilo hudo, so bile na kri svoje krvi ponosne. In ko so zvedele, da njihovih otrok ni več, so stisnile zobe in si dopovedovale, da je

Živim zmerno življenje, mrtvim čast in spoštovanje

V novomeški občini šteje Združenje borcev NOV 4511 članov, kar je 12 odst. vsega prebivalstva. Razen 229 so vsi zaposleni. Delavski sveti in upravni odbori v delovnih organizacijah rešujejo njihove zadeve vsako leto bolj učinkovito. To se odraža predvsem v dodeljevanju stanovanj, odrejanju dopustov in izrednih dopustov ter razporejanju na ustrezna delovna mesta. Podatki iz leta 1963 navajajo, da je posebni dodatek prejemalo 98 zaposlenih borcev, glede na nedavno sprejete ukrepe pa bo ta dodatek prejemalo okrog 400 upravičencev. Borčevsko vprašanje je s tem le delno rešeno. Glede na to, da lahko prejmejo posebni dodatek le zaposleni borci, ni več take želje po upokojitvah. Občutno pa so prikrajšani borci, ki so živeli na kmetijah in so šele v zadnjih letih redno zaposleni. Ker lahko prejme posebni dodatek le upravičenec s 15 leti delovne dobe, so nekateri mnenja, da bi bilo treba ta pogoj ublažiti.

Premalo priznavalnin

Občinsko Združenje je skupaj z referatom za borčevske zadeve pri občinski skupščini predlagalo skupščini okraja Ljubljana, da bi v novomeški občini dali še kakšnih 400 priznavalnin, od katerih pa posamezna ne bi smela biti manjša od 10.000 din. Prav tako je bilo predlagano, naj bi borcem, ki bodo prejeli priznavalnino, v celoti brisali davke, razen tega pa bi bilo prav, ko bi jim družba omogočila brezplačno zdravljenje in zdravila.

Zdajšnje število priznavalnin ne ustreza dejanskemu stanju. **Priznavalnine (od 4.000 din navzgor) prejema iz občinskega sklada za borce 54 upravičencev, 31 priznavalnin pa dajeta ustrezni okrajni in republiški sklad. Blizu 50 vlog za priznavalnine ni rešenih, ker ni sredstev!**

Tudi borci-kmetje potrebujejo stanovanje

V kratkem bo vseljivih 11 družinskih stanovanj (6 dvosobnih in 5 enosobnih), ki so vredna 47 milijonov dinarjev. Stanovanjska stiska je precej huda, saj je samo na prvi prioritetni listi 32 borčevskih družin in invalidov, ki pa niso zaposleni. **Ob povečanem številu izrednih upokojitev so se stanovanjske potrebe še nagrmadile.** Da bi vprašanje ublažili, je Združenje pozvalo vse gospodarske organizacije, naj prispevajo sredstva za stanovanja nezaposlenih borcev. Odziv je bil dober, do zdaj pa se je že nabralo 30 milijonov dinarjev. Računajo tudi na prispevek občinskega stanovanjskega sklada in republiško pomoč. S temi sredstvi bodo stanovanja zgradili v letu 1965.

472 upravičencev s podeželja (borci-kmetje) je vložilo prošnje, da bi stanovanja sami zgradili ali obnovili svoje domove. Med interesenti je 119 takih, ki jih preživlja le zemlja. Če bi hoteli vsem tem ugoditi, bi potrebovali najmanj 254 milijonov dinarjev. Tolikšnih sredstev pa ni. Prav zato zmaguje zahteva, naj bi graditeljem — kmetom omogočili vsaj posojilo iz stanovanjskega sklada, vse take pa bi morali oprostiti plačevanja komunalnega prispevka.

Ne usmiljenje, ampak dolžnost veli vsem nam, ki smo dediči pridobitev revolucije, da omogočimo nekdanjim borcem in aktivistom življenje, kakršnega so zaslužili samo oni

Zgledna skrb za zdravljenje in oddih

Letos je Združenje poslalo na zdravljenje v Dolenjske in Šmarješke Toplice 54 svojih članov, na letni oddih v Strunjan 93 invalidov, 90 članov ZB pa v Banjole in Izolo. Zdravljenje v toplicah je trajalo povprečno po 21 dni, financirala pa sta ga komunalni zavod za socialno zavarovanje in občinska skupščina. Vsi, ki so bili poslani na letni oddih v Strunjan, Banjole in Izolo, so dobili vsak dan po 200 dinarjev regresa občinskega združenja.

Borci iz dneva v dan povprašujejo pri Združenju, kje bi lahko dobili njihovi otroci štipendije. Ugotovljeno je, da je še precej borčevskih otrok brez štipendij. Zlasti zavodi in manjše gospodarske organizacije bi morale imeti boljše razumevanje za otroke borcev, ki so tu zaposleni.

12 pokopališč v prihodnjem letu

Pieteta do padlih in po vojni preminulih borcev zahteva, da so vzorno urejena tudi borčevska grobišča oziroma pokopališča. Letos so v novomeški občini temu posvetili velik pozornost. Uredili so 10 grobišč in odkrili 4 spominska obeležja. Do občinskega praznika bodo urejena še grobišča v Dolžu, Šentjerneju, Šmihelu pri Novem mestu in Vavti vasi. Za urejanje grobišč in spomenikov bo letos porabljenih 7 milijonov dinarjev. 12 pokopališč čaka na ureditev v prihodnjih letih. Če ne upoštevamo prispevka krajevnih organizacij, bi ureditev teh grobišč veljala 6 milijonov dinarjev ali pa tudi več. Kljub temu bi radi ta pokopališča primerno uredili do konca leta 1965. Veliko partizansko grobišče v Šentjoštu bo prišlo na vrsto takrat, ko bodo dozorele možnosti za urejevanje.

Spomini z leti pešajo...

Pred tremi leti smo praznovali 20-letnico vstaje, prihodnje leto pa bomo slovesno proslavili 20-letnico zmage. Rane so se zacelile, porušene domove smo obnovili, vsak dan pa smo priča temu, kar nastaja novega. Veselimo se napredka, programiramo in računamo. Neradi se spominjamo krvavih let, toda če hočemo to kar imamo in od koder smo prišli pravilno vrednotiti, nam mora biti prav obdobje izpred 20 let tolikо bližje. Zakaj vse kar je zraslo, je zraslo na tleh, prepojenih s krvjo naših najboljših sinov in hčera!

Občinsko Združenje si prizadeva, da bi ohranilo revolucionarne čase na območju občine vsaj v nekaterih dokumentih. Dokumentiranje je kaj različno, bodisi da prikličejo čas izpred 20 let borci v svojih pripovedovanjih po osemletkah, bodisi da je ta čas predstavljen z zapisom o samih dogodkih in izvirnimi fotografijami. Spomin z leti peša, zato NOB ni vedno pravilno predstavljena v pripovedovanjih borcev, ki so do zdaj bolj opisovali same bitke, manj pa njihov pomen.

NOB v besedi in sliki

Da bi ohranile verno podobo narodnoosvobodilne revlucije na Dolenjskem, so se novomeška, čnomaljska, trebanjska in metliška občina domenile za skupno delo. Vse važnejše dogodke in kraje, kjer so se ti odvijali, bodo predstavili v tiskani besedi in sliki, kar bo dober učbenik za mladino, ki je do zdaj slabo poznala NOB svojega kraja. Predstavljanje se bo začelo z opisom življenja in dela narodnih herojev. To bodo napravili avtorji, ki se bodo odzvali posebnemu natečaju, razpisanemu v ta namen.

Prav tako bo predstavljen razvoj ljudske oblasti na Dolenjskem. Imenovan je uredniški odbor, ki bo zbiral in urejal ustrezne prispevke. Sestavljajo ga: Ivan Kasesnik (predstavnik Pedagoškega zavoda v Novem mestu), Janez Vitkovič (za Črnomelj in Metliko), Pavle Miklič (Trebnje) in Jože Zemljen—Drejče ter Franc Skof (Novo mesto). Delo uredniškega odbora ne bo lahko in nemogoče brez pomoči, zato bodo odprli poseben tekoči račun. Ob vsestranskem razumevanju in pmoči vseh činiteljev v štirih dolenjskih občinah bi lahko to območje, zibelka partizanstva, dobilo dober dokumentaren zbornik, iz katerega bi se učila ne le mladina prve povojne generacije, ampak mladina vseh rodov.

Ob žici okupiranega Novega mesta?

Novo mesto je bilo med vojno podobno kot Ljubljana ograjeno z žico. V Ljubljani je vsako leto pohod ob žici, tak pohod pa bi lahko organizirali tudi okoli Novega mesta. Tako bi ohranili spomin na mučen pečat preteklosti in še bolj živo predstavili partizanske pohode sedanjim rodovom.

Zdaj veter raznaša besede njegove, prisluhni natanko, da čuješ glasove: Lepo je, veš, mama, lepo je živeti, toda za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti.
KAJUH

Narodni heroj Janko Stariha — spomenik v Črnomlju, delo akadem. kiparja Jakoba Savinška (Foto: Polde Grahek)

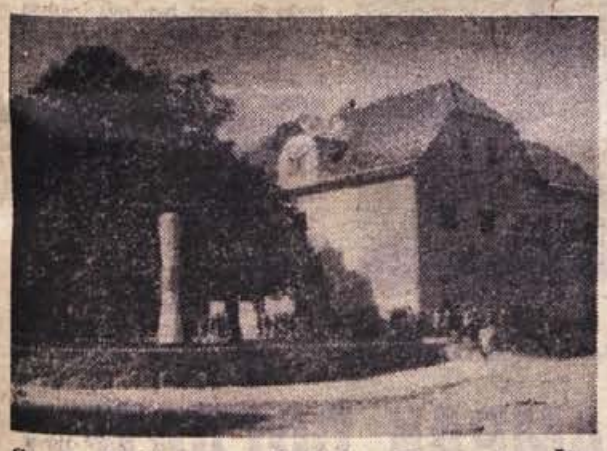

Spomenik, ki so ga odkrili letos 9. avgusta v Škocjanu, krasi vas in šolo. Često se pred njim ustavljajo avtomobili z različnimi oznakami, potniki pa si z zanimanjem ogledujejo delo, ki bo še poznim rodovom pričalo, da je tudi Škocjanski okoliš mnogo prispeval za svobodo

tako moralo biti, da svoboda ni zastonj, da jo je treba priboriti s krvjo.

»Jem lahko samo še kávo in kruh,« je pripovedovala. »Ne smem, sama to vem, čeprav ne grem k zdravniku. Le tedaj sem bila pri njem, ko sem si zlomila nogo. Je drugih dovolj, kaj bi nadlegovala in delala gnečo ...«

Košorokova mati je doma iz Sinovice pri Sodražici, iz delavsko kmečke družine, izhaja iz vrste revežev, ki so vedno imeli le svoje roke, s katerimi so se prebijali skozi življenje. In pa veliko srce, v katerem je na častnem mestu vedno bilo poštenje, ljubezen do svobode in domovine. V tem duhu je mati vzgojila tudi svoje otroke.

»Zato so me vedno preganjali. Z besedami ni moč popisati, kaj vse so z nami počenjali. Najhujši so bili belogardisti, domačini, ki so se borili za »vero«, pri tem pa huje preklinjali vero in boga kakor tisti, ki so se tolkli z okupatorjem in jim vera ni bila nič mar. Požgali so mi dom, nas odpeljali v internacijo, nas pretepali psovali, pljuvali v nas ... Ob osvoboditvi sem imela samo tisto, kar je bilo na meni. Izgubila sem vse, dom, premoženje, otroke, moža ...«

Njena življenjska zgodba je dolga, bogata, je pa večino že pozabila, »ker ni bilo nič dobrega, samo zlo«. Ko je zvedela za smrt prvega sina, jo je stisnilo pri srcu, zameglilo se ji je pred očmi, toda premagala je stok in potlačila solze. Nato je prišla vest o smrti drugega, nato tretjega, nato četrtega otroka. Skoro bi jo zlomilo, pa je vedno še našla na dnu srca toliko moči in ponosa, da je premagala žalost in jok. In nato je prišla svoboda in gorja je bilo konec. Vedela je, da ni zaman rodila sinove, da je domovini dala svoje najdražje, življenje svojih otrok ...

»Ne maram vojne, ko človek ubija človeka, posebno ne vojne, v kateri ubijajo v imenu boga in vere ... Ne maram je, čeprav se bojim, da pobojev še ni konec, da je v ljudeh po svetu še vse preveč zveri. Toda še imam sinove, sedaj že vnuke in sama še živim ...«

Videla je kri in dim gorečih domov. Videla je človeško zlobo in strahopetnost. Ko so jo preganjali kot mater partizanov, so se je povsod branili pod streho, boječ se belogardistov. Samo v enem letu se je trikrat selila ... Ko so Nemci hoteli pustiti moža iz internacije, so jim to belogardisti preprečili, češ da ni zanesljiv. Trpel ja še naprej in nato podlegel.

Videla je kri in izdajstvo, videla ja morilce, ki so pobijali iz zadovoljstva, zaradi pobijanja. Najhujši spomin na vojno ji je smrt otrok in pa to, ko so jo kot žival odgnali od doma, jo pretepali, brcali, pljuvali vanjo, sramotili v njej človeško dostojanstvo in pravičnost. Dali so jo v časopis kot »vzorno partizansko mater, ki je svoje sinove vzgojila v strogem duhu«. Vse v opomin drugim. Njo, ki je z zadnjo žilico in zadnjo kapljo krvi živela za pravico in svobodo. To je bilo huje kakor tedaj, ko je pogorela hiša ... Toda hišo lahko postaviš na novo, življenja pa v mrtvega otroka več ne prikličeš, sramotenja in teptanja ne moreš pozabiti.

Veselih dni ali uric je v njenem življenju bilo malo. Med vojno je bila morda vesela le tedaj, ko je v internaciji v redki juhi našla kak makaron ali krompirjev olupek ... Največje veselje pa je bila zavest, da bo kmalu konec trpljenja.

Zdaj živi pri hčeri v Prigorici in dela, čeprav bi ji ne bilo treba. Dela iz navade, tako kakor vse življenje. Zanjo ni počitka. Tudi zdravje se ji je popravilo, odkar toliko ne misli na vojno in padle otroke. Boli jo le zavest, da je vsako življenje njenega otroka vredno le 1200 dinarjev na mesec. Za vse štiri otroke prejema mesečno 4800 dinarjev ...

Košorokova mama iz Prigorice živi in dela. V njej je še moč, v njenem srcu je še vedno poštenje in spomin na vse, ki so se borili in žrtvovali za to našo svobodo. Taka je, kakor toliko drugih partizanskih mater po vsej naši domovini ... Srečno torej, Košorokova mama, in na mnoga leta!

F. GRIVEC

ELA se seli v nove prostore

Kolektiv Ele, tovarne elektrotehničnih izdelkov v Novem mestu, se je te dni začel seliti v nove prostore. V stavbi, ki jo je letos izpraznil obrat drobnega pohištva tovarne Novoles, urejajo v šedih nove prostore, ki bodo vsekakor ustrezali veliko bolj kot dosedanji, v katerih je bila že precejšnja gneča. Za preureditvena dela je kolektiv odštel približno 3 milijone dinarjev. Tako malo jih je veljala preureditev zategadelj, ker so se je lotili v lastni režiji. Največ stroškov so imeli s predelavo kotlarne. Kotel, ki ga je uporabljal Novoles, so prej kurili z lesnimi odpadki, ker jih je bilo pri roki dovolj, Ela pa ga je morala preurediti za kurjavo s premogom. Za to so poleg stroškov za preureditev odšteli še 1 milijon dinarjev.

OPREMALES izvaža tretjino proizvodnje

Tovarja pohištva **Opremales v Novem mestu** je do konca septembra naredila za 210 milijonov 930.000 dinarjev izdelkov in s tem uresničila 81 odst. letnega plana. Podatek kaže, da so dinamični plan proizvodnje presegli za 6 odst. Letos so se močno podali tudi v izvoz, saj so do konca septembra prodali na tujih tržiščih 38,44 odstotka celotne proizvodnje v skupni vrednosti 81.146 dolarjev.

ZAVOD ZA REHABILITACIJO IN ZAPOSLOVANJE INVALIDOV NOVO MESTO

POSILJA ISKRENE CESTITKE
Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI
VSEM DELOVNIM LJUDEM OBČINE
★ NOVO MESTO!

Niti tri leta niso minila, odkar je na veliki hali obrata v Brežicah pripet modri znak tovarne IMV, a vendar je brežiški prispevek k popularnemu kombiju tako velik, da bi si brez tega obrata proizvodnjo prikupnih modrih (in drugačnih) avtomobilov težko zamislili. Razmeroma mlad kolektiv — saj je povprečna starost zaposlenih 27 let — je prav uspešno osvojil izdelavo cele vrste sestavnih delov. Ta uspeh je tipičen za vso IMV: ena najzahtevnejših industrij je v rokah ljudi, ki se jim v trenutku, ko so prestopili prag tovarne, še sanjalo ni, iz koliko tisoč delov je sestavljen takle avto. Danes pa konkurirajo na zahodnem in vzhodnem trgu avtomobilskim gigantom . . . Predvsem seveda z vztrajnostjo, s požrtvovalnostjo in trdno voljo, a tudi kombiju ni kaj očitati!

Čeprav v stiski s prostorom, z orodjem in s sanitarnimi napravami, hočejo in znajo iz skladovnice jeklenih cevi in kupa odlitkov na dvorišču delati — avtomobile!

Za IMV

Prvi je prostor. In občinski možje v Brežicah se dobro zavedajo kaj pomeni avtomobilska industrija v dohodkih občine. Ko so izvedeli, da

Franc Avguštin preizkuša izpušni lonec za IMV-1000. Če s tovarišem odkrijeta luknjico, jo takoj zavarita

namerava centrala iz Novega mesta zaradi tamkajšnjih slabih pogojev preseliti še nekatere proizvode v Brežice, nam je predsednik občinske skupščine Milan Šepetavc rekel:

»IMV prihaja k nam. Za vsak dinar, ki ga prinese v občino, smo ji hvaležni. Letos so preselili proizvodnjo kompletne šasije, tukaj bodo izdelovali vso opremo za sanitetna vozila, v zvezi z novimi nalogami na področju izvoza pa se nadejamo tudi proizvodnje še nekaterih novih izdelkov. Pripravljeni smo jim nuditi vsestransko pomoč in jim dati na razpolago vsakršne površine, ki so potrebne za razvoj tega obrata. Saj veste, zelo smo zainteresirani za razvoj industrije v Brežicah . . .«

V samem obratu je potrebno urediti sanitarne naprave, obnovili pa so že vso električno instalacijo in v sodelovanju z Agroservisom tudi kanalizacijo. Za zimske mesece predvidevajo ogrevanje velike proizvodne hale s termogeni. Tudi prebelili in pokrili so zgradbe, kar ni bilo opravljeno že 15 let.

Zadovoljni so z osebnim dohodkom

Bruto proizvod obrata je 600 milijonov dinarjev na leto. Ta denar pa jim omogoča tudi dober zaslužek, najboljši tod okoli menda. Povprečni mesečni dohodek je 36.000, najnižji pa 25.000 dinarjev. Zaradi dobrega poslovanja Industrije motornih vozil v prvih devetih mesecih tega leta pa se bodo v zadnjem četrtletju osebni dohodki še povišali. Stanovanja za delavce niso problem, ker so vsi doma iz okolice, za tehnike in inženirje pa bodo kupili stanovanja v stolpnici, ki jo gradi PIONIR.

Proizvodni plan presežejo vsak mesec za 6 do 12 odstotkov. Zdaj izdelajo na dan 8 do 9 šasij, imajo pa težave z dobavo reprodukcijskega materiala, plina in s kooperanti na sploh. Če bi jim vse te materiale v redu dobavljali, bi lahko pripravili šasij in drugih elementov tudi za 12 avtomobilov na dan.

Sprehod po obratu

Po veliki hali bliskajo plameni varilnih aparatov. Tu bencinski tanki, tam izpušni lonci, pa sedeži, nožno vzvodovje in cela vrsta drugih delov. V Brežicah narede za IMV avtomobile blizu 500 detajlov posameznih sestavnih delov. Šasijo na primer izdelajo v celoti. Potem jo pošljejo s kamionom v Novo mesto, kjer pritrdijo nanjo motor in kabino, če gre za »kurirja« ali pa »cestarja«, zaboj in drugo pa dokončajo spet v Brežicah. Ko se »kurir« na pol narejen vrača v Brežice, je zanj to že tudi preizkusna vožnja.

Zazvonilo je za malico.

Kar v glavni stavbi imajo urejeno jedilnico in kuhinjo, kjer dobe vsak dan topli obrok za 100 dinarjev.

»Dober tek!«

Kuharici Milka Škof in Milica Fijolič pripravita dopoldne okrog 85, za popoldansko izmeno pa 15 obrokov. Njuni gojenci imajo najraje krompirjevo solato s sesekljanim zrezkom ali pa nadevane paprike.

»Dober tek!« sem voščil, ko so me povabili, da tudi jaz poizkusim njihovo malico.

»Mi rečemo: kontra!« so mi odvrnili delavci za mizo in pogovor je stekel.

»Prav radi imamo tole našo tovarnico. Dela je dovolj, samo prostora nam zmanjkuje. Pravijo, da se bomo razširili,« je pripovedoval tovariš Franc Prah.

»S stanovanjem torej ni težav. Kako daleč pa morate domov?« sem se pozanimal.

»Povprečno osem kilometrov, nekateri pa tudi po dvanajst. Poleti še gre z mopedom ali kolesom, zdaj ko bosta pritisnila dež in mraz, bo pa bolj sitno . . .«

Res je, da je zdaj že precej cest okoli Brežic poplavljenih, pa vendar:

»Morali bi imeti kakšen avtomobil za tiste, ki so najbolj oddaljeni. Vsi bi bili pripravljeni delati po urah — pa bi mogoče le nekako spravili skupaj za kombi, ki bi lahko precej koristil. Ko smo že ravno tovarna avtomobilov . . .«

Takega predloga ni kar tako pustiti vnemar, saj vsakodnevna pot na delo skozi snežni metež ali pa po poledeneli cesti menda ne more kaj dosti pripomoči k delovni storilnosti.

Dobri športniki

Vse bolj se člani brežiškega kolektiva udejstvujejo tudi v družabnem življenju. Radi gredo v klubsko sobo v prosvetnem domu ali pa v novo restavracijo v Domu JLA. Tam so televizorji, pa tudi plesa ne zamudijo. Udejstvujejo se v športu, največ v streljanju, šahu in motošportu. Predavanja o proizvodnji, o lepem vedenju ali o čem drugem so vedno dobro obiskana.

»Tudi mladinci so zelo aktivni,« pravi Stanko Erlah, član mladinskega odbora, »mladinska organizacija ima 35 članov in tri predstavnike v svetu ekonomske enote. Naše predloge upoštevajo in obravnavajo kot enakopravne prispevke za čim boljše upravljanje podjetja . . .«

Franc Avguštin preizkuša izpušne lonce tako, da jih potaplja pod pritiskom v bazen z vodo in ugotavlja, če nimajo kje kakšne luknjice. Sicer pa je navdušen motorist in dirka v motokrosu za AMD Brežice z Jawo 250 ccm. Sam pravi:

»Veste, za ta šport je treba nekaj korajže. Pa veseli me. Letos bova vozila dva od IMV.«

Za Stanka Grmovška pravijo, da je najboljši šahist. Skromen je in pohvali prijatelja:

»Božo Skofca je moj najhujši partner. Vedno se bockava!«

Prav napeto vzdušje vlada med streleci. Kdor trikrat osvoji prehodni pokal, ga potem lahko za zmeraj obdrži. Zaenkrat še nobenemu ni uspelo. Ivan Godlar ga je dobil dvakrat, zdaj pa mu ga je snel Miha Ogorelc. Seveda, treba je imeti ostro oko . . .

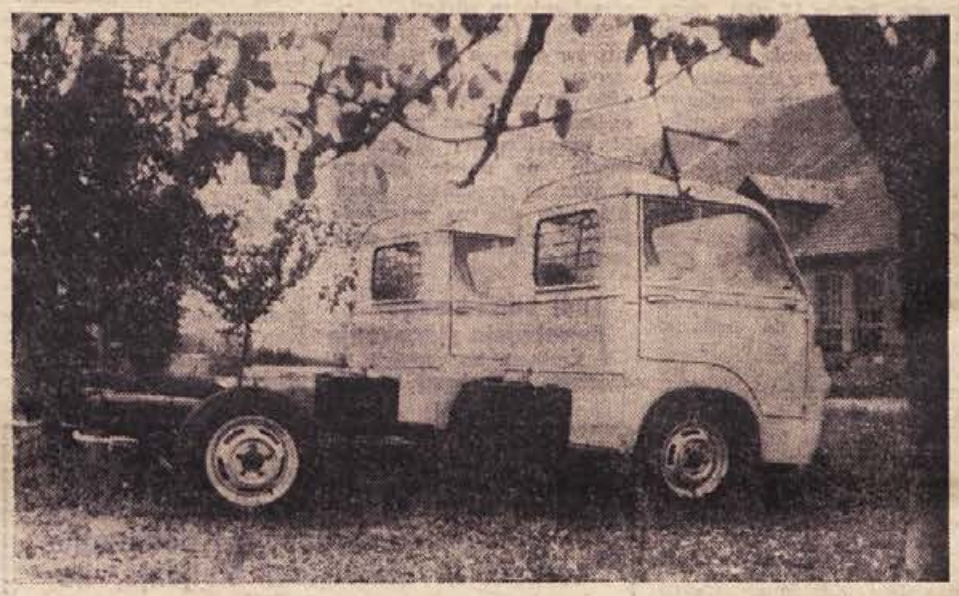

Na sliki sta dva IMV-1000 »BIKINI«. Takole, na pol »goli« prihajajo namreč avtomobili v Brežice, kjer jih potem preoblečejo v »CESTARJE« in »KURIRJE«

Pogumno naprej!

Nekvalificirane in kvalificirane delovne sile je okrog Brežic še dovolj, zato ni skrbi, da bi jim ob razširitvi zmanjkalo rok. Pa tudi za kadre skrbe, saj so poslali v tehnično šolo 4 domačine, trije pa so se vpisali na dopisno srednjo šolo v Krškem. Občina razume njihove želje po razširitvi in jim gre na roke, kot se reče, poleta in dobre volje pa mlademu kolektivu tudi ne zmanjka.

S takim kapitalom pa se že lahko sklepa medarodne pogodbe. Nič več, nič manj: za brežiški obrat se namreč pripravlja aranžman z nemško tovarno UNION, po katerem bodo Posavci izdelovali vrsto sestavnih delov za popularna nemška vozila DKW. Izvoz, mednarodna delitev dela, priznanje kvalitete njihovih izdelkov in še marsikaj več se skriva v tej skromni informaciji. Prav tukaj se tovariši iz Brežic nadejajo novih poslov. Kaj se pravi biti sodelavec pri avtomobilu, ki nosi značko DKW, pa je jasno tudi človeku, ki se z bojem za obstanek na zahodnem avtomobilskem trgu ne ukvarja profesionalno . . .

Milka in Milica se morata kar urno zasukati, da so njuni abonenti postreženi tako kot je treba

MILIJON — AMPAK DOLARJEV!

IMV je pričel izvažati predlani. Že od samega začetka so se zavedali, da je domači trg premajhen za njihove ambicije. Kdor hoče proizvajati rentabilno, mora računati na izvoz. Ne samo, da je za devize mogoče kupiti reprodukcijski material — tudi zunanjetrgovinska bilanca, ki je trn v peti jugoslovanskega gospodarstva, sloni na prizadevnosti in sposobnosti naših izvoznikov.

Začetek ni bil lahak. Poizkusili so kar na oni strani Karavank, v Avstriji. Sosedje so namreč kupci domala vseh evropskih avtomobilov. To pomeni, da je tudi konkurenca najmočnejša. Vse znane tovarne nastopajo s svojimi najboljšimi zastopniki in reklamnimi agenti. Na samo to: nastopajo namreč tudi s svojimi imeni — Mercedes, Ford, Morris, Renault, Steyr Fiat in Volkswagen! In še 34 drugih najbolj znanih avtomobilskih hiš. Kdor samo malo pozna njihovo reklamno moč in njihov sloves na tržišču, bo stresel z glavo: samomor za IMV! Mi pa polistajmo po uradni statistiki prodaje v letu 1963. IMV-1000 nastopa kot

(Nadaljevanje na 7. str.)

Henschel üb. 9 (BRD)	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	11
Hillman B-n (GB)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
IMV -1 B-n (Yu)	1	—	2	1	1	—	—	—	3	8	62
Krupp (BRD)	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	16
Lancia (It)	—	7	—	—	—	1	—	—	—	8	33
Magirus Deutz (BRD)	—	3	2	7	4	7	5	3	3	34	142
MAN -5 (BRD)	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	5
MAN -6 (BRD)	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	15

Eden izmed dokazov o prodaji avtomobilov IMV na avstrijskem tržišču: ponatis iz uradnega statističnega poročila o prodajanju vseh vrst avtomobilov v Avstriji v letu 1963. Vozila IMV so tu zajeta v kategoriji lahkih dostavnih avtomobilov. Prodali so 62 kombijev, posebej pa še 21 »turistov« in nekaj drugih vozil

KAMEN NA KAMEN - PALAČA

Po stopinjah SGP PIONIR iz Novega mesta

Osem mesecev je mnogo za tistega, ki čaka na stanovanje, pa vendar malo, če upoštevamo, da so Pionirjevi delavci marca prvič zapičili krampe za bloke številka 5, 6, 7 in 8 na Mestnih njivah v Novem mestu. »Lastno hišo sem delal devet let, pred tednom dni je bila zares dokončana,« pravi vodja delovišča Mestne njive, tovariš Franc Udovč, »tukaj pa so stanovanja že pripravljena za vselitev!«

Skozi Mestne njive teče kolonijska cesta, ki še nima imena. Nova cesta je povezala Koštialovo in Čankarjevo, prebivalci teh cest pa imajo z novim naseljem zagotovljen tudi urejen vodovod in kanalizacijo.

Stanovanja so sodobno opremljena. Kuhinje so opremljene s štedilniki na trda goriva in na elektriko, s pomivalnimi mizami, z delovnimi mizami, visečimi omarami za priročne shrambe in frižirerji. Stanovalci morajo pripeljati s seboj samo mizo, stole in hladilnik. Kopalnica je kompletna (s kadjo in z bojlerjem) ter kuhinjo. Stranišča so ločena.

Stanovanja so namenjena prodaji — prva so prodali ob začetku gradnje in še preden so bila dograjena, so bila že vsa prodana. K dvosebnemu stanovanju — manjša stanovanja imajo 42, večja pa 49,5 kvadratnega metra površine — spadata še dva prostora v kleti in skupni pralnici ter sušilnici za perilo. Cena kvadratnega metra površine je 96.000 din.

Gradnja stanovanj na Mestnih njivah poteka sistematično v skupinah po 4 objekte. Medtem ko končujejo bloke 5 do 8, že pripravljajo teren in gradbeni material za naslednje štiri. To bodo stolpiči z 20 (ali s 24) stanovanji. Skupno bodo Novomeščani v novem naselju pridobili 208 dvosobnih stanovanj in 16 garsonjer ali z drugo besedo: streho za blizu 700 ljudi! Dela teko nemoteno dokler objekta ne pokrijejo, potem pa se pri obrtniških uslugah stvari tudi zaradi objektivnih težav navadno zavlečejo.

Ko bodo na Mestnih njivah izročili Pionirjevci zadnji ključek vhodnih vrat novim stanovalcem, se bodo preselili na novo delovišče proti Ragovem, na Znančeve njive ali pa kam drugam. In ko v zimsko temo zasije novomeška panorama s stotinami novih oken, so na uspeh z nami vsemi ponosni tudi Pionirjevi zidarji.

x x x

Naš Pionir je pravzaprav že starejši mladinec. Saj gradi skoraj po vsej Sloveniji. od osvoboditve sem. Danes je pri njem zaposlenih 2240 ljudi. Letošnji bruto dohodek so predvideli v znesku 6 milijard 200 milijonov din. Do konca septembra so uresničili že 4 milijarde 750 milijonov, do konca leta pa računajo na 6,4 milijarde dohodka. Trenutno imajo odprta gradbišča v Novem mestu, Ljubljani, Trebnjem, Brežicah, Krškem, Straži in v Beli krajini, gradili pa so letos tudi v Skopju. Področje dela so vse vrste gradenj: nizke in visoke, industrijske in stanovanjske.

V podjetju razmišljajo o tem, kako bi svoje delo kar najbolj industrializirali. Gradbeništvo je namreč vedno vezano na roke, čeprav jih zaradi najrazličnejših vzrokov težko dosega. Boljša je industrijska gradnja, vendar se izplača šele pri nekaj tisoč stanovanjih.

Trudijo se, da bi se kvalifikacijski sestav delovne sile spremenil v korist polkvalificiranih in kvalificiranih. To bodo dosegli z uvedbo večje mehanizacije. Imajo tudi lastno izobraževalno središče, ki skrbi za organizacijo tečajev in seminarjev. Ljudi pošiljajo v zvezni center za usposabljanje instruktorjev v gradbeništvu, v gradbeno delovodske in druge strokovne šole. 16 štipendistov imajo na fakultetah 26 pa na srednjih šolah. Vse štipendije dajejo v obliki posojil.

Eno izmed ljubljanskih gradbišč novomeškega PIONIRJA: preskrbovalni center v Mostah

Prizadevajo si tudi za standard svojih delavcev. Razpolagajo z delavskimi naselji in samskimi domovi, nekaj teh objektov pa je še v gradnji. V Ljubljani grade velik samski dom, v Novem mestu pa predvidevajo izgradnjo centralnega delavskega naselja. Težave so tam, kjer predvsem sezonski delavci nimajo pravega odnosa do moderno urejenih stanovanj in sanitarij, pa tudi to se izboljšuje.

V obratu družbene prehrane si delavci lahko izberejo enega izmed dveh menujev: boljšega za 450 dinarjev in preprostejšega za 400. Razliko do polne ekonomske cene krije podjetje. Pred povišanjem cen je bila celodnevna prehrana za 50 dinarjev pri menuju cenejša. Zdaj so dobili vsi zaposleni po 2500 dinarjev dodatka, tako da navzlic podražitvi treh dnevnih obrokov razpolagajo še s tisoč dinarji dodatka za malice.

x x x

Podjetje razpolaga z lastnim projektivnim birojem, v katerem so formirali tudi posebno urbanistično skupino, ki naj bi delala po željah občinske skupščine pri urejanju urbanističnih vprašanj na področju Novega mesta in okolice.

Ob zadnjih investicijskih ukrepih je podjetje manj prizadeto, ker je 60 odst. njihovih gradenj stanovanjskega značaja in črpa sredstva iz stanovanjskih skladov. Seveda pa ustavitev investicij na nekaterih drugih objektih zahteva občutne premike na gradbiščih, kar gre na stroške čistega dohodka. V bodoče se nameravajo še bolj preusmeriti v stanovanjsko izgradnjo, da bo zavzemala kar 70 odst. njihove dejavnosti.

x x x

Na delavskih športnih igrah v Novem mestu so Pionirjevi športniki zmagali že četrtič zapored. Sodelujejo pa vedno tudi pri športnih igrah gradbincev (ŠIG), kjer so bili enkrat prvi, štirikrat pa drugi v konkurenci s podjetji kot so GRADIS, INGRAD in podobna.

Največ uspehov imajo menda v kegljanju, kjer so na drugem mestu v borbenih igrah v Sloveniji in na tretjem mestu v državi. Na 200 tekmovanjih kegljačev drže osmo mesto v republiki, njihov Jože Mrzlak je že desetkrat osvojil naslov prvaka Dolenjske, še večji pa je uspeh Hrena, ki je bil šesti na republiškem prvenstvu posameznikov med 70 najboljšimi kegljači iz vse Slovenije. Osvojili so tudi vsa letošnja dolenjska prvenstva v borbenih igrah in postavili rekorde kegljišč v Kanižarici in pri Pionirju.

Strelci so med najboljšimi na Dolenjskem, v Novem mestu pa sploh prvi. Član njihove ekipe Marjan Kos je dolenjski prvak in nosilec zlate puščice.

Mladinci so bili lani državni prvaki v balinanju, seniorska ekipa pa je letos zmagala na občinskem prvenstvu. V tolčenju je bil najboljši Hren.

Šahisti so osvojili v III. ljubljanski sindikalni ligi prvo mesto in se plasirali v drugo ligo. To ni majhen uspeh, če vemo, da ima to tekmovanje kar deset lig.

Odbojkarji so šele na začetku in nastopajo v dolenjski ligi.

Športno društvo so pri Pionirju ustanovili šele pred dobrima dvema letoma, vendar vsa ta leta in še prej, ko so ekipe nastopale še samostojno, pomeni šport Pionirjevcem zares rekreacijo in razvedrilo, ponosni pa so tudi, da lahko nastopajo za barve svojega podjetja.

BESEDA O NAŠIH IZSELJENCIH

Slavistično društvo v Novem mestu je priredilo v petek zvečer v prostorih Študijske knjižnice večer, na katerem je tekla beseda o naših izseljencih. Povabilu Slavističnega društva se je ljubeznivo odzval pisatelj Anton Ingolič. Pisatelj Ingolič se je v minulem letu na potovanju po ZDA interesiral za probleme naših izseljencev. Do podrobnosti se je seznanil z njihovim življenjem in delom. V sproščeni besedi je navzočim povedal marsikaj zanimivega o skoraj eni petini Slovencev, ki živijo v tujini, v državah Evrope, in o tistih, ki živijo onkraj velike luže.

Pred očmi poslušalcev se je razgrnila pisana podoba trdega dela in dostikrat skoraj surovih pogojev za delo, posebej za tiste naše izseljence, ki so se ob koncu minulega stoletja podali v Ameriko za kruhom. Predavatelj je navzočim razložil vzroke, zaradi katerih je odšla v tujino od približno osemdesetih let minulega stoletja do začetka druge svetovne vojne skoraj petina Slovencev, ki jih lahko po fizičnih in umskih lastnostih prištevamo med najboljši del našega ljudstva.

Predavatelj je seznanil poslušalce s tragedijo odmiranja Slovencev na tujem, o odtujevanju druge in posebno tako imenovane tretje generacije Slovencev v tujini. Po tistem, kar je pisatelj Ingolič povedal, se je lahko marsikdo mislil nad usodo tistih naših ljudi, ki imajo v tujini dostikrat vse — razen domače zemlje in domače besede. Nekaj projiciranih slik na koncu predavanja je deloma ponazorilo Ingoličeve besede in naredilo večer še bolj pester in zanimiv.

Z novomeškimi dijakinjami je pisatelj govoril še pred začetkom predavanja, ko so ga prosile za razgovor. Prisrčno je bilo tudi srečanje pisatelja s svojim nekdanjim dijakom iz Čuprije iz časov, ko je bil pisatelj kot zaveden Slovenec med okupacijo pregnan v Srbijo in je tam delil trpljenje vojne s svojimi dijaki kot profesor na gimnaziji. Srečanje seveda ni minilo brez obujanja spominov.

Po končanem predavanju je pisatelj Anton Ingolič ostal nekaj časa v prisrčnem razgovoru z novomeškimi slavisti in z drugimi. Prijeten in dobro obiskan večer naj bo spodbuda novomeškim slavistom, da bi nas v bodoče še razveselili s podobno dejavnostjo.

B.

IMV – IMV – IMV – IMV – IMV – IMV – IM

(Nadaljevanje s 6. str.)

enakovreden partner v vsej tej plejadi in še več — avtomobilov iz istega razreda je prodal Steyr Fiat (licenca!) 99, Austin 24, Morris 9, Mercedes 3, Renault 35, IMV pa 62!

IMV-1000 Donau je prišel na avstrijsko tržišče kot nadomestek za DKW dostavni avtomobil, ki ga je AUTO UNION prenehal izdelovati že leta 1960. Seveda je pc dveh letih monopola štiritaktnih motorjev bilo treba tržišče spet znova pripraviti na dvotaktno vozilo. Vrzel so namreč drugi z vso ihto poizkušali zadelati s svojimi renomiranimi izdelki. Tako je uspeh na tem tržišču najboljša referenca, odskočna deska po domače, za prodor na druga tržišča. IMV izvaža zdaj v 15 držav: na Dansko, Madžarsko, Češko, v Grčijo, Bolgarijo, Egipt, Alžir, Gano, Libijo, Gvinejo, Indijo, Pakistan in drugam.

Ko se kupci po prvi pošiljki prepričajo o kvaliteti in vozilo na njihovem terenu prestane preizkusno dobo, prihajajo nova naročila. Tako je Avstrija za letos naročila špet 100 vozil. Češka zdravstvena služba je tipizirala za ČSSR »sanitet« (letošnji kontingent 100 vozil), njihova dostavna podjetja so naročila 100 dostavnih vozil, češka PTT podjetja pa 200 poštnih furgonov. 36 »turistov« je kupil letos junija »BALKAN TURIST« iz Bolgarije. To so najlepši dokazi za kvaliteto in uporabnost avtombilov IMV.

Praktično v IMV lahko prodajo toliko kot naredijo Če avstrijski biro za homologacijo vozil (najstarejši urad te vrste na svetu!) in natančni češki kupci, ki imajo doma visoko razvito motorno industrijo (Škoda, Tatra, Jawa), nimajo pripomb k našemu kombiju, je to dovolj močan mednarodni potni list. **Do konca septembra so prodali več kot za 500.000 dolarjev vozil, do konca leta pa bo ta številka zlezla na milijon. Samo letos bodo izvozili 600 avtomobilov, to je toliko kot je pred leti znašala skupna proizvodnja v IMV! Med tem pa so tudi naše ceste polne urnih, prikupnih in praktičnih »novomeščanov«.**

Čeprav je imela IMV, zaradi težav z uvozom motorja v preteklem letu, še nekaj deviznih obveznosti, se leta 1965 ne boji. Predviden izvoz v vrednosti dveh milijonov d o l a r j e v bo kril razliko iz leta 1963 in vse potrebe v prihodnjem letu. Tovarna r a s t e, ker hočejo njeni upravljavci rezati še boljši kruh — ne samo zase, tudi za tiste, ki danes še zviška in omalovažujoče gledajo porodne krče mlade domače avtomobilske industrije. Letni bruto produkt za 1964 — sedem milijard dinarjev! — pa tudi niso mačje solze . . .

M. M.

DELOVNI KOLEKTIV, ORGANI UPRAVLJANJA IN UPRAVA

imv

TOVARNE MOTORNIH VOZIL

IMV NOVO MESTO

ČESTITAJO ZA OBČINSKI PRAZNIK VSEM PREBIVALCEM OBČINE NOVO MESTO IN BREŽICE!

Škocjan: prispevki za šolsko kuhinjo

■ Za mlečno kuhinjo na osnovni šoli v Škocjanu so starši učencev prispevali že nad 1.000 kg krompirja, upajo pa, da bo tudi čebule, zelja in fižola letos več kot lani. Tudi soka ima šola več kot 300 litrov. Nabiralna akcija med prebivalstvom se nadaljuje. Letos pomoči RK ni.

■ V septembru so izvolili pripravljalni odbor krajevne skupnosti v Škocjanu. Za prvo sejo so že pripravili osnutek statuta, ki so ga kasneje razmnožili v 100 izvodih. Vse kaže, da bo krajevna skupnost v tem kraju zaživela še letos.

■ Precej dela ima tudi socialno zdravstvena komisija. Na zadnji seji je reševala šestnajst prošenj. Prosilci največ prosijo za znižanje bolniških stroškov. Komisija je predlagala, da petim prošnje zavrnejo, trem ugodijo delno, drugim pa v celoti.

CkR

Brežice : Pionir 371:401

V počastitev občinskega praznika Brežic je novomeški Pionir v borbeni igri za trideset kegljev premagal domačine in tako pokazal, da je pred republiškim prvenstvom dobro pripravljen.

Jesenski del za Pionirja

V jesenskem delu balinarske lige so bila odigrana le štiri kola. Zaradi slabega vremena bo zadnje kolo odigrano spomladi. Za enkrat vodi Pionir, ki je pokazal najboljšo igro in tudi premagal glavnega tekmeca Železničarja z 2:0. Vrstni red je naslednji: Pionir 6 točk, Borac 3, Železničar 2, 13. maj 2 in Poštar 1 točko.

(en)

KOLEKTIV

SPLOŠNEGA GRADBENEGA PODJETJA

„PIONIR"

NOVO MESTO

ČESTITA ZA PRAZNIK NOVOMEŠKE OBČINE VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM, ŠE POSEBEJ PA POZDRAVLJA SVOJE POSLOVNE PRIJATELJE IN STRANKE, KATERIM SE TUDI VNAPREJ PRIPOROČA!

OBISK V NOVOMEŠKEM »LABODU«

NA ŽIVLJENJE IN SMRT

Prav zares se bije boj na življenje in smrt. Traja že več let; lahko bi rekli, da je najbolj srdit tam od leta 1959 dalje. Vhod v tovarno pravzaprav ni vhod. Ozek je, židovi so obdrgnjeni od prenašanja in premikanja zabojev, ozek hodniček je založen s škatlami, kartoni in zaboji, na stopnišču pa so za štiri vatle na visoko naložene škatle, tako da gre ob njih komajda en sam človek. Tudi delovni prostori niso primerni. Premajhni in zatohli so. Takoj ko vstopiš v proizvodno dvorano, ki je pravzaprav premajhna, da bi zaslužila ta naziv, opaziš, da so se tu vrstile adaptacije, od katerih so si obetali več kot so pa lahko dale . . .

Ni kolesarnice. Kolesa slone v ozki ulici naslonjena na zid stavbe in ovirajo promet. Ni primernih sanitarnih naprav, ni prostora, v katerem bi delavke malicale ali pa se zbrale na sejo, sestanek in pogovor. In vendar je to tovarna: TOVARNA PERILA LABOD V NOVEM MESTU.

Leta 1962 je bilo v njej zaposlenih 245 delavk, ki so ustvarile 526 milijonov dinarjev bruto proizvoda in 6,400.000 dinarjev skladov. Povprečni osebni dohodki so bili 1961. leta 12.982 din, 1962. pa 18.451 dinarjev. **Letos, ko je v tovarni perila Labod zaposlenih 321 žena in deklet, bodo ustvarile 1 milijardo 300 milijonov dinarjev bruto proizvoda in za 40 milijonov dinarjev skladov.** Povprečni osebni dohodki so letos 28.000 dinarjev. Če se povrnemo v mislih nazaj na opis delovnih pogojev, ki smo ga dali v uvodu, lahko potegnemo samo eno ugotovitev: tolikšen napredek v proizvodnji je kolektiv lahko dosegel le z lastnimi napori, s svojim trudom in z znojem in v nemajhni meri s tem, da so se že tako revno plačane delavke odpovedovale osebnim dohodkom samo zato, da bi tovarna še živela. Ta resnica je toliko bolj očitna, če upoštevamo krizo, ki se je v lahki konfekciji začela leta 1961 in je spodnesla mnoge veliko trdnejše opremljene konfekcijske tovarne v naši državi.

Milijarder brez lastne stavbe

Tovarna perila Labod v Novem mestu je milijarder brez lastne stavbe. Letos so prvič, odkar tovarna obstaja z bruto proizvodom presegli vrednost ene milijarde. Niti enega kvadratnega metra svojih poslovnih prostorov nimajo! Vrednost osnovnih sredstev, ki jih uporabljajo za proizvodnjo, je 64,280.000 dinarjev. Kljub temu bodo letos predelali okoli 1,800.000 metrov tkanin. Osnovni problem v tovarni so proizvodni prostori.

V novomeškem obratu dela na površini 681 kvadratnih metrov (vštete so sanitarije, garderobe in upravne pisarne) 175 ljudi v dveh izmenah! Na teh 681 kvadratnih metrih so: skladišče surovin, prikrojevalnica, šivalnica, likalnica in adjustirnica. Skladišče embalaže in odpadkov je na že tako pretesnem hodniku.

Skladišče gotovih izdelkov imajo sicer resda v Novem mestu, toda kar 2,5 kilometra je oddaljeno od proizvodnega obrata, pomožno skladišče embalaže pa je prav tako izven glavnega obrata in je od njega oddaljeno en kilometer.

Uprava tovarne (15 ljudi) je razmeščena na treh različnih krajih, ki so vsaksebi en kilometer in 2,5 kilometra. Po vsem tem pač lahko rečemo, da je pravi čudež, da v novomeškem obratu v tako tesnih in neprimernih prostorih, ki so vrhu vsega razvrščeni še v treh etažah, skladišča materiala pa imajo drugod, narede vsak dan več kot 3000 visoko-likalnih srajc, po katerih kupci na tržišču zelo radi posegajo. Nobeden od »tako lepo« razvrščenih prostorov pa ni last kolektiva, ampak imajo prav vse samo v najemu! Popolnoma upravičeno torej lahko rečemo, da je tovarna perila »Labod« v Novem mestu milijarder brez lastne stavbe.

Ko bi bilo tako kot v Kostanjevici . . .

»Ko bi imeli takšne delovne pogoje, kot jih ima naš obrat v Kostanjevici, bi se dalo dihati in živeti!« pravijo nemalokrat delavke iz novomeškega obrata in pri tem nikdar ne pozabijo vzdihniti. Tovarna perila »Labod« iz Novega mesta ima namreč še en obrat, ki dela v preurejenih prostorih kostanjeviškega gradu. **Tam je zaposlenih 126 žena, ki imajo na voljo 583 kvadratnih metrov delovnih prostorov.** Sem niso vštete sanitarije, ki so urejene še posebej. Poleg tega so v kostanjeviškem obratu samo šivalnica, prikrojevalnica in pomožno skladišče surovin. Največ prostora v proizvodnji, s katero se ukvarja »Labod«, pa terjajo skladišče embalaže in skladišče gotovih izdelkov, ker so izdelki embalirani v kartonskih škatlah, ki zavzamejo precej prostora.

V novomeškem obratu je največ težav zavoljo tega, ker nikakor ne morejo uskladiti proizvodnih zmogljivosti šivalnice. Ta je zdaleč premajhna za proizvodne zmogljivosti likalnice in prikrojevalnice, ki so tolikšne, da bi lahko naredili še enkrat več, če bi le šivalnica zmogla . . .

44 različnih modelov srajc in še izvoz!

Kolektiv tovarne perila »Labod« bi moral po proizvodnem planu ustvariti letos 1 milijardo 130 milijonov dinarjev bruto produkta proizvoda. V dneh, ko proslavljamo občinski praznik občine Novo mesto, so letni plan proizvodnje že dosegli in ga bodo kot pričakujejo, do konca leta presegli za približno 20 odstotkov. **To pomeni, da bo tovarna perila »Labod« ustvarila letos s 321 zaposlenimi eno milijardo 300 milijonov dinarjev bruto proizvoda.**

Vsakdo, ki dela v kolektivu, v katerem so zaposlene pretežno žene, dobro ve, da je v takšnih kolektivih precej bolezni. V letošnjem letu so imeli v »Labodu« do konca septembra 9,17 odstotka izpada zaradi bolezenskih dni. Kar 5,4 odstotka, od tega gre na račun porodniških dopustov in bolezni, ki so se zavlekle nad 30 dni. Bolezni do 30 dni so povzročile za 4,13 odst. manj delovnih dni. Če bi v »Labodu« od skupnega števila delovnih dni porabljenih za proizvodnjo, odpisali 9,17 odst. dni, lahko rečemo, da je letos namesto 320 ljudi, kolikor jih je v kolektivu, čez vse leto dejansko zaposlenih le 292. Kljub neprimernim prostorom in kljub sorazmerno visokemu izpadu zaradi bolezni pa so letni plan proizvodnje že dosegli in ga bodo do konca leta znatno presegli. Za tolikšen uspeh kolektiv vsekakor zasluži javno pohvalo in iskreno čestitko!

Oglejmo si še, kaj nudijo potrošnikom na tržišču. V »Labodu« so letos izdelovali 44 različnih modelov srajc, ki so njihov osnovni proizvod.

Razen tega izdelujejo še spodnje hlače in pidžame. Tudi izvoz ni tuja stvar žilavemu kolektivu, ki se bori z nemajhnimi težavami. V letu 1962 so izvozili za 8000 dolarjev svojih izdelkov, lani za 65.000 dolarjev vrednosti, letos pa bodo do konca leta izvozili že za 120.000 dolarjev. Vrednost izvoznih zaključkov z rokom dobave do 15. marca 1965 pa znaša 170 tisoč dolarjev.

Samo v investiciji je rešitev

Milijarder brez stavbe si mora zgraditi stavbo, da bo rešen njegov problem, samo v tem je rešitev. Gradnja novih proizvodnih prostorov pa je seveda združena z investicijo. Za gradnjo nove tovarne in hkrati izpopolnitev strojne opreme, kar bi omogočilo izboljšavo tehnološkega postopka in znatno povečanje storilnosti, je potrebnih 205 milijonov dinarjev. Od tega bi potrebovali 180 milijonov dinarjev za gradnjo, 25 milijonov dinarjev pa za strojno opremo. S tem bodo v »Labodu« odpravili ozko grlo, ki se pojavlja v šivalnici, zmogljivosti likalnice in prikrojevalnice pa bodo nato uskladene z zmogljivostjo šivalnice. Število zaposlenih žena se bo nato lahko povečalo za 46 odstotkov, bruto proizvod pa bo 110 odst. večji. Tudi izvoz se bo znatno povečal, saj bodo po investiciji lahko vsako leto izvozili za najmanj 320.000 dolarjev na leto.

Novo tovarno bi lahko gradili v dveh stopnjah. Za prvo, ki je najpomembnejša, je potrebnih približno 60 odst. sredstev, toda že z dograditvijo prve stopnje se bo bruto proizvod lahko povečal za 110 odst.!

Vprašanje o rentabilnosti naložbe v »Labodovo« tovarno torej odpade. Kolektiv je v dosedanjih pogojih dela prestal tako težak izpit, da bo, če se mu proizvodni pogoji izboljšajo, brez dvoma, opravičil zaupanje. Naj omenimo še to, da so kljub tolikšnim težavam letos ustvarili 40 milijonov dinarjev skladov. Investicijsko posojilo, ki bi ga dobili za gradnjo nove tovarne, naj bi imelo odplačilni rok 10 let.

Družbena pomoč je v »Labodovem primeru« več kot nujna

Ker se kolektiv odloča za investicijo v času, ko upravičenost novih naložb še posebej pretehtavamo, je treba reči tudi besedo o tem. V sestavku smo nanizali vrsto podatkov o razvoju tovarne perila »Labod«, ki se še posebej v zadnjih letih z izredno silovitostjo vzpenja. Lahko rečemo, da je v tem primeru investicija v nove proizvodne prostore pravcato povelje. Kolektiv sam je brez družbene pomoči ne bo zmogel. Zahtevajo pa jo nečloveški pogoji v katerih se bori kolektiv že malone štiri leta. Letos so odvedli družbi 225 milijonov dinarjev prispevkov in prometnega davka. Bruto proizvod se bo povečal po investiciji za 110 odst. Sredstva, potrebna za novo gradnjo in strojno opremo, so sorazmerno majhna. V kolikor jih ne bodo dobili, bo ogroženih 225 milijonov dinarjev, ki jih je kolektiv leto za letom dajal družbi v obliki prispevkov in prometnega davka. Ogroženih bo 100 milijonov dinarjev, ki jih je 321 delavk dobivalo vsako leto kot osebne dohodke in še 40 milijonov dinarjev skadov, ki jih je kolektiv ustvaril letos.

Ko tehtamo upravičenost naložbe, ne smemo pozabiti, da v primeru »Laboda« gre za kolektiv, v katerem so skoraj v celoti zaposlene žene (od 321 zaposlenih je samo 32 moških in kar 289 žena), prav zaposlovanje ženske delovne sile pa je v novomeški občini se vedno problem. Ne gre zametavati dejstva, da bo po investiciji kolektiv dajal družbi 340 milijonov dinarjev v obliki raznih prispevkov in prometnega davka, da bo ustvaril vsako leto okoli 100 milijonov dinarjev skladov, da se bo v večji meri kot doslej lahko vključil v izvoz in da se bodo izboljšali nizki dohodki zaposlenih žena, ki so si doslej marsikaj odtrgale od ust, da bi lahko tovarna ostala pri življenju.

Skratka: **če investicija ne bo uresničena, bo družba v enem samem letu izgubila precej več, kot bi morala dati za založbo, katero bi kolektiv zagotovo vrnil. Če nove gradnje ne bo, se bo treba pogovarjati o likvidaciji tovarne perila »Labod« v Novem mestu!**

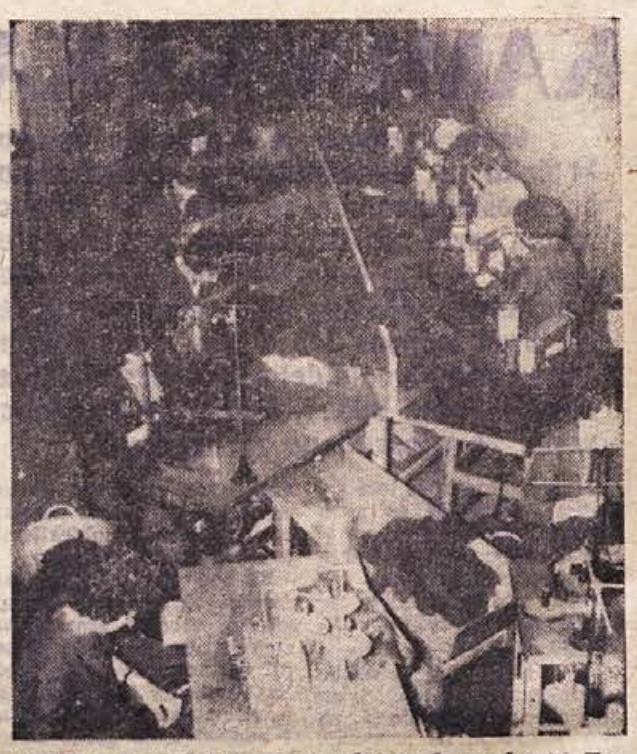

Takšen je sodoben proizvodni trak v obratu Tovarne perila Labod v Kostanjevici in prav takšen trak si želijo delavke v novomeškem obratu

Tole pa je vhod v Tovarno Labod v Novem mestu. Ozek hodniček je založen z zaboji, s kartoni za škatle in še z marsičem, na stopnišču pa so naložene škatle za srajce, tako da gre lahko po ozkem prehodu le en sam človek . . .

Med prvimi so bili Šentjernejčani

— O volitvah v novi svet šole smo pri nas razpravljali že sredi avgusta na seji starega šolskega odbora, — nam je povedal ravnatelj šentjernejske šole Anton Plut. — Mesec dni kasneje je zbor delovne skupnosti izbral in potrdil 10 kandidatov, v prvi polovici oktobra pa smo imeli po občnem zboru sindikalne podružnice svečane volitve. Naš šolski svet bo imel še 9 zunanjih članov, ki jih bodo izvolili: 2 občinska skupščina, 1 bodo izbrali v podjetju »Iskra«, po enega bodo izvolili Krajevna skupnost, krajevna organizacija SZDL in Društvo prijateljev mladine, 3 člane pa bodo izbrali na svetih staršev po podružničnih šolah.

Prva seja novega sveta šole je bila predvidena za 19. oktober, a je ni bilo, ker občina še ni imenovala svojih dveh članov. Vseeno pa smo verjetno med prvimi začeli urejevati to novost v

samoupravljanju in te dni se bo svet šole že sestal.

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE PERILA

»L A B O D« NOVO MESTO

prisrčno pozdravlja vse delovne organizacije v občini, kakor tudi vse občane in jim želi nadaljnjih uspehov pri delu!

Naj živi 29. oktober!

PRISRČNE POZDRAVE IN VOŠČILA POSILJA ZA LETOŠNJI 29. OKTOBER

VODNA SKUPNOST DOLENJSKE NOVO MESTO!

Zanemarjeno bogastvo

Slovenija je po odstotku zaposlenih žena za Sovjetsko zvezo in Japonsko tretja dežela na svetu. Mimo tega se vzporedno s stanovanjsko izgradnjo veča število ožjih družin, v katerih žive samo starši z otroki, spreminja se sestav družin, kar vse povzroča nenehno zaostrovanje problema varstva otrok.

Na področju črnomaljske, metliške, novomeške in trebanjske občine je 86.000 prebivalcev, v vseh štirih občinah je 6 vrtcev, v katerih je 319 otrok. Vsi drugi predšolski otroci so deloma v varstvu sorodnikov, sosed ali pa so v času materine zaposlitve sami.

Kako pomembno je nadzorstvo nad otroki pa kažejo podatki, da vedno več otrok umre za posledicami nezgod, da mnogo požarov povzroče otroci brez varstva in da narašča tudi število mladoletnih prestopništev. — V naših krajih je otroško varstvo še zelo neurejeno in tudi pogoji, v katerih nekateri otroci doraščajo, še daleč niso taki, kakršne bi jim morali nuditi za njihovo normalno rast in razvoj.

Tokrat ne bomo pisali o redkih otrocih, nad katerimi v času mamine zaposlitve bdi prijazna vzgojiteljica v vrtcih, ne o tem, kako z majhnih krožnikov jedo kalorično pripravljeno kosilce. Na Dolenjskem, v Suhi in v Beli krajini je veliko več otrok samih, medtem ko je mama v službi, veliko več jih je na deželi zaklenjenih doma ali se potikajo po vasi, če ne morajo z materjo na polje, nekateri otroci pa sploh ne žive pri starših. Mimo tega so prizadeti vsi dojenčki ne glede ne to, če njihova starša imata denar ali ne, ker ustanove, ki bi jih sprejemale v varstvo s tremi meseci starosti, sploh nimamo. Naš sestavek je torej namenjen otrokom brez primernega varstva in tistim, ki žive v težkih razmerah, delu mladega rodu, o katerem se malokdaj govori, še manjkrat piše.

Šele 13 let ima Angel Novak, a že dobro pozna vsa kmečka dela. Podnevi dela na poljih, ponoči odganja divje prašiče, v šoli pa se mu od prestanega napora glava sama povesi na ramena . . .

Marija je morala od doma

13-letna učenka 6. razreda žužemberške šole tu in tam obišče skromno domačijo, starše, brate in sestre v Ratjah, sicer pa si sama služi kruh kot varuhinja otrok v Žužemberku.

— Na Cviblju mi je bolje kot doma, je povedala. — Pazim Marinko, Cvetko in Jožka, dobim zato jesti, Papeževi me oblačijo in tudi za šolo kupijo, vse kar je treba.

Ker pa Mariji učenje ne gre preveč od rok, sem jo vprašala, kdaj se uči.

— Kadar gredo otroci spat! je odgovorila.

— Zakaj si šla od doma?

— Doma nas je preveč in mama ne morejo za vse skrbeti. Najprej je prišla k Papeževim sestra. Ker je tako jokala, so jo morali naslednji dan poslati domov, potem sem morala iti jaz . . .

Anice ni bilo v šolo

Pečjakove Anice 7. oktobra ni bilo v šolo. Otroci pa so jo zjutraj videli pred trgovino v Žužemberku, zato jo je šel sošolec iskat na dom.

— Ni nikogar doma! Hiša je zaklenjena, — je povedal ob vrnitvi. — So šli vsi na delo in Anica z njimi . . .

Tudi 13-letna Anica, učenka 5. razreda, ne živi pri starših.

Zakaj otroci pri pouku spe?

Učitelji iz prevolske šole so povedali, da otroci pri pouku večkrat zaspijo. Glava se jim

Marija je priden otrok! Hodi v šolo, razen tega pazi na 3 majhne otroke in domačim ni v breme. Za hrano, stanovanje in obleko zasluži že sama. Kljub temu, da ima pri tujih ljudeh mnogo več vsega, kar bi ji lahko nudili v domači hiši, je vendarle še otrok in pogreša mamine bližine . . .

povesi na ramena ali pa jo položе na klop ob sklenjene roke.

— Težko je ukrepati, so rekli. — Ne moremo dopustiti, da bi otroci med poukom spali, po drugi strani pa se nam smilijo, ker vemo, da so preutrujeni od domačega dela.

Kako morajo suhokranjski otroci delati doma, je povedal tudi prijeten, a nekoliko plašen fantič, Angel Novak z Vrha. Uro in pol ima hoda do šole. Preden gre zjutraj na pot, mora nahraniti še živino. Sploh je pri njih tako, da mora vseh 6 otrok pomagati mami. Oče je bolan, mati pa se z otroci ubija po skopi suhokranjski zemlji.

— Ali redno hodiš v šolo?

— Pozimi že (pozimi pa je sneg globok in tudi volkovi so), jeseni ne pridem vsak dan. Če grem v šolo jaz, ostane doma brat Jože. Morava pomagati mami!

— Kaj pa otroci delate?

— Pobiramo repo, korenje, sadje, pripravljamo steljo, napravljamo drva, čuvali smo koruzo in odganjali divje prašiče, včeraj pa smo koruzo ličkali.

— Ali si za danes utegnil napisati naloge?

—Sem! Ko smo ob enajstih zvečer nehali z delom, sem začel pisati . . .

Novakovi otroci pa v tej šoli niso edini, ki tako žive!

Otroško varstvo na vasi

8. oktobra sta na njivi blizu Stare vasi pri Šentjerneju Miran in Verica čakala staro mamo. Veter je že dopoldne močno zavijal in otroka je zeblo, ko sta slonela ob ročnem vozičku. Nista še znala povedati, koliko sta stara, vedela pa sta, da ata in mama napravljata v gozdu drva in da morata onadva čakati staro mamo, dokler ne pride . . .

Istega dne je nedaleč od tod bila na njivi tudi dobre tri leta stara Slavica iz Suhadola. Silila je domov in ker je niso utegnili spremiti, se je odpravila na pot sama. Zašla je v gozd in po dveh dneh iskanja so jo našli mrtvo . . .

Tudi v mestu so otroci sami

V Novem mestu je v I. razredu osnovne šole vstalo 11 otrok, ko jih je tovarišica vprašala, kdo je sam, medtem ko gre mamica v službo.

Stanko se je pohvalil, da si večkrat sam skuha večerjo, če je mama ne utegne pripraviti, da gre po večerji sam v posteljo in da je tako vsak drugi teden, ker mamica dela v izmenah.

Rafko je trdil, da pazi petletno sestrico, da sta dostikrat sama in da jo pelje k sosedovim, ko mora v šolo.

Irenca iz II. razreda ima doma telefon in mamica jo večkrat pokliče iz službe. Vseeno je premajhna, da bi znala sama paziti nase. V šoli je kljub temu pridna, doma pa celo pospravlja, sama piše naloge in tudi skuha krompir na električnem kuhalniku.

Mnenje učiteljic te šole pa je, da je v vseh razredih najti dovolj otrok brez varstva.

Že pred šesto uro na pot z dojenčkom

Med mnogimi mamicami, ki morajo že pred šesto zjutraj na pot z dojenčkom, je tudi uslužbenka Mira Mehle. V Novem mestu nima svojcev in ko je pred 14 meseci rodila, je pri mladih zakoncih nastal problem: kam z otrokom? Po dolgotrajnem iskanju ji je le uspelo najti varstvo za malega Jernejčka. Pazi ga tovarišica Damiševa,

Prisrčen nasmeh Kobetove Vlaste v vrtcu kaže, da ji je tam zelo všeč. Njena mamica pa je hvaležna svojemu kolektivu, ki za hčerko plačuje oskrbnino.

ki je doslej varovala že 10 otrok, Jernejček pa je njen enajsti oskrbovalec.

— Vesela sem, da je tovarišica Damiševa vzela otroka v varstvo. Z oskrbo pri njej sem zadovoljna, neprijetna pa je pot tako zgodaj zjutraj od doma do tja. Zime, snega in mraza se močno bojim . . . je povedala Jernejčkova mamica.

— Koliko plačate za osemurno varstvo?

— Plačujem 10.000 din na mesec, vendar ne samo za osemurno oskrbo. Jernejček pri Damiševih tudi je.

Za Vlasto so lepo poskrbeli

Marija Kobe, delavka v novomeški tovarni zdravil zasluži z otroškim dodatkom vred manj kot 30 tisočakov na mesec. Bolna je in za hčerko Vlasto mora sama skrbeti. V mestu nima ne sorodnikov in ne znancev, katerim bi lahko otroka zaupala. Vestna mamica pa je tudi s skromnimi dohodki (prejšnja leta še mnogimi manjšimi) vrsto let pošiljala otroka v vrtec. Ob začetku letošnjega leta ji je priskočil na pomoč kolektiv po 4000 din za vrtec.

Po sedanjih stopinjah ne kaže hoditi

Marija, Anica, Angel, Miran in Vera, Stanko in Rafko predstavljajo le delček mladega rodu, ki v naših krajih raste brez varstva ali pogojev, kakršne bi otrokom morali zagotoviti. Revščina v odročnih vaseh, preobremenjevanje otrok z delom, otroci brez varstva na vasi in v mestu so problem, ki ga ne kaže več puščati ob strani.

Ne da vsega tega nismo vedeli že prej, pač pa smo v preteklih letih skrb za popolno otroško varstvo odlagali na primernejši čas. Kdaj pa kdaj sklicana posvetovanja s socialnimi delavci in pedagogi so ta vprašanja postavila v ospredje, kmalu pa smo v obilici gospodarskih nalog spet pozabili nanje. Koliko smo si s takim odnosom do otrok že škodovali, je težko izračunati, ne smemo pa dopuščati, da bi se sedanje razmere vlekle v nedogled in tudi ne smemo pričakovati, da bo k stvari kaj pripomoglo samo besedičenje po sestankih!

Že leta 1961 izdana resolucija Izvršnega sveta o otroškem varstvu je lepo opozorila na potrebne premike tudi na tem področju, a je mnoge občine sploh niso obravnavale. Tudi delovne organizacije se vse premalo zavedajo, da je organizirano varstvo otrok eden izmed činiteljev, ki močno vplivajo na dvig storilnosti, posebno še, ker je v naših krajih zaposlenih toliko žensk! Če bi v podjetjih proučevali izo-

Jernejček ni sam, medtem ko gre mamica v službo, pač pa je veliko mamic, katerim dela največje preglavice varstvo dojenčka. Dve možnosti imajo: pustiti službo ali pa puščati tako majhnega otroka pri sosedih . . .

stanke mater proizvajalk od dela zaradi neurejenih razmer otroškega varstva, bi se verjetno zanj bolj zavzeli in bi tudi sredstva za to stvar našli. **Prav lep primer, kako lahko gospodarska organizacija, ki nima možnosti za ustanovitev lastne varstvene ustanove, ukrepa, je novomeška tovarna zdravil Krka.**

Vsem nam mora biti jasno, da občine ne morejo v sedanjih razmerah same zagotoviti sredstev za varstvo in vzgojo vseh otrok, s skupnimi močmi in pomočjo vseh delovnih organizacij pa bi lahko mnogo napravili. Priložnost je zdaj toliko lepša, ker sta pred kratkim socialno zdravstveni zbor in prosvetno kulturni zbor skupščine SRS sprejela vrsto sklepov za pospešen razvoj otroškega varstva v republiki.

Do resnične prelomnice na področju otroškega varstva pa bo prišlo šele tedaj, ko ga bomo nehali vrednotiti in obravnavati kot socialno vprašanje, temveč ga bomo priznali za sestavni del našega družbenega in gospodarskega življenja.

RIA BAČER

NJEGOVE SANJE

KOLEKTIV

ZDRAVILIŠČA ŠMARJEŠKE TOPLICE

SE PRIPOROČA CENJENIM GOSTOM ZA OBISK V PRAZNIČNIH DNEH IN JIM NAJTOPLEJE ČESTITA!

POZDRAVLJAMO VSE DELAVCE, KMETE, LJUDSKO INTELIGENCO, MLADINO IN VSE DRUGE DELOVNE LJUDI V OBČINI NOVO MESTO! PRIZADEVAJMO SI TUDI VNAPREJ ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN DVIG NAŠE POKRAJINE!

NAJ ŽIVI 29. OKTOBER – PRAZNIK NOVOMEŠKE OBČINE!

KRKA TOVARNA ZDRAVIL NOVO MESTO

Ta teden v skupščini

Včeraj je bila seja zakonodajno-upravne komisije Skupščine SR Slovenije, na kateri so obravnavali predlog zakona o prispevkih in davkih občanov.

Danes bo seja Republiškega zbora Skupščine SR Slovenije, na kateri bodo obravnavali in sklepali o resoluciji o razvoju gradbeništva v prihodnjem obdobju, o predlogu zakona o pomilostitvi in o volitvah in razrešitvah.

Danes bo tudi seja gospodarskega zbora Skupščine, na kateri bodo razpravljali o problemih gradbeništva in o samoupravljanju in gospodarskem položaju ŽTP in PTT podjetij.

Jutri pa bo seja organizacijsko političnega zbora. Na dnevnem redu: razprava o obveščanju občanov o delu predstavniških teles, njihovih organov in organov družbenega samoupravljanja. Isti dan bo zasedal tudi odbor za proučevanje zakonskih in drugih predlogov SZZ Skupščine SR Slovenije. Na dnevnem redu je tudi predlog zakona o plačevanju stroškov za zdravstveno nezavarovanih oseb.

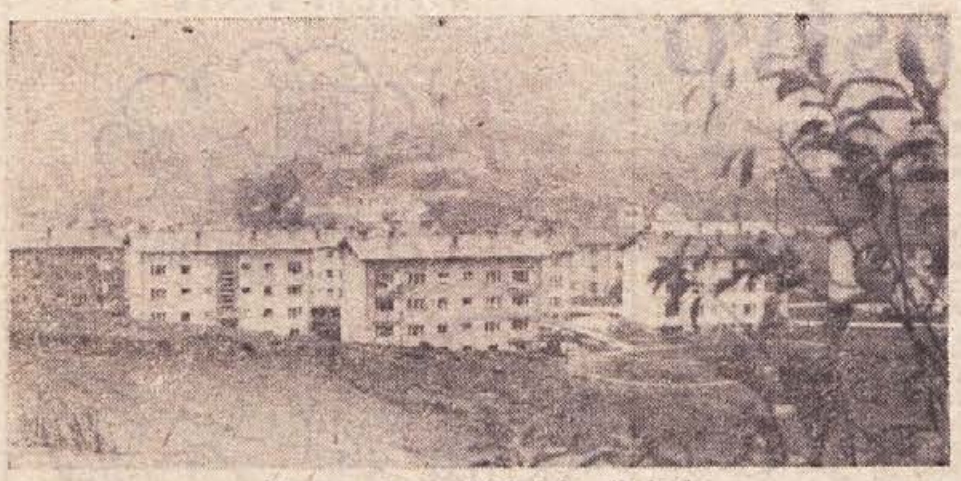

Novo mesto v zadnjih deževnih dneh

Prvič po volitvah socialnega zavarovanja

Deseto redno zasedanje nove skupščine socialnega zavarovanja, ki je bilo 20. oktobra v Novem mestu, je bilo prvo po volitvah polovice članov skupščine, katerim je potekel mandat, in bolj posvečeno konstituiranju raznih organov skupščine. Skupščina šteje zdaj 35 članov, med katerimi je 17 na novo izvoljenih.

Za predsednico skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja Novo mesto je bila ponovno izvoljena Majda Jereb iz Novega mesta; za podpredsednika skupščine pa Tone Pirc, prav tako iz Novega mesta. Na zasedanju so izvolili v upravni odbor zavoda naslednje člane skupščine: Jožeta Padovana iz Novega mesta, Toneta Koščaka iz Trebnjega, Lojzeta Stariha iz Črnomlja, dr. Albina Pečeverja iz Metlike, iz vrst zavarovancev pa Kristino Plut iz Novega mesta. V republiško skupščino zavarovancev SRS sta bila izvoljena Jože Padovan in Lojze Mirtič. Na zasedanju so izvolili dva skupščinska odbora, in sicer odbor za zdravstveno zavarovanje, ki se bo ukvarjal z zdravstveno problematiko, ter odbor za organizacijo in finance, ki se bo ukvarjal z organizacijskimi in finančnimi vprašanji.

Na zasedanju so sprejeli tudi poslovnik skupščine, o katerem je bilo precej razprave. Člani so se tu morda malce preveč pomudili okoli členov, ki določajo kazenske sankcije za člane skupščine in goste, vse premalo pa so diskutirali o vsebinsko pomembnih členih, ki govore o pravicah in dolžnostih članov skupščine. To pomanjkljivost v razpravi velja poderčtati zategadelj, ker že vseskozi od ustanovitve skupščine socialnega zavarovanja ni živih stikov med člani skupščine in zavarovanci, ki so jih kot svoje predstavnike izvolili.

V eni izmed točk dnevnega reda je bilo članom posredovano poročilo o realizaciji načrta zdravstvenega zavarovanja v razdobju januar—avgust 1964. Tu se je razvila živahna razprava o dohodkih in izdatkih sklada zdravstvenega zavarovanja, člani skupščine so opozorili na razlike v potrošnji sredstev za posamezne izdatke iz zdravstvenega varstva, ki so očitne. Načeli so vprašanje, od kod vzroki za 11-milijonski primanjkljaj v skladu zdravstvenega varstva v občini Metlika. Pojasnjeno je bilo, da je nekaj vzroka v nizkih osebnih dohodkih zaposlenih, nekaj pa tudi v tem, ker podjetja v metliški občini ne plačujejo dodatnega prispevka v takšni višini kot v ostalih občinah. Lani je bila namreč potrošnja sredstev za zdravstveno varstvo v metliški občini zelo nizka, dodatni prispevek pa je bil letos določen na račun lanske potrošnje. Člani skupščine so v razpravi ponovno ugotavljali, da bi bilo treba zmanjšati doze zdravil, ki jih izdeluje naša farmacevtska industrija. Ker so doze prevelike, zdravila zavarovancem ostajajo in seveda propadajo.

Govoreč o problematiki zobozdravstva, so bili člani skupščine v oceni zelo kritični. Poudarili so, da bo treba razvoju zobozdravstva posvetiti več pažnje, saj že zdaj zavarovanci čakajo po več mesecev, preden pridejo pri zobozdravnikih na vrsto. Stanje se bo poslabšalo tudi zato, ker bo v naših občinah uvedeno razširjeno zdravstveno zavarovanje kmečke mladine, ki doslej ni imela pravice do zdravstvene zaščite.

VELETRGOVINA „MERCATOR“ LJUBLJANA

poslovna enota

„STANDARD“ NOVO MESTO

GLAVNI TRG 3

S SVOJIMI PRODAJALNAMI:

- »MODA«, Novo mesto – Glavni trg 12
- »POGAČA«, Novo mesto – Glavni trg 22
- »DOM-OPREMA«, Novo mesto – Glavni trg 3
- »SUHA ROBA«, Novo mesto – Glavni trg 31
- »DOM«, Novo mesto – Bršlin 18
- »DOLENJC«, Šentjernej
- »RADULJA«, Škocjan
- »PRI VRELCU«, Dolenjske Toplice

ter s prodajalnami v

MIRNI PEČI, SMARJETI, BRUSNICAH, BELI CERKVI, GABRJU, SMOLENJI VASI, BIRČNI VASI, na URŠNIH SELIH, v PREČNI, ŠMIHELU, STOPIČAH, PODGRADU, AJDOVCU, DVORU pri Žužemberku in OTOČCU TER S SKLADIŠČEM NA DEBELO V NOVEM MESTU, Cesta herojev 41,

čestita za občinski praznik novomeške občine, 29. oktober!

Hkrati sporočamo cenjenim odjemalcem, sodelavcem in poslovnim partnerjem, da je bila navedena poslovna enota ustanovljena s pripojitvijo trgovskega podjetja »STANDARD« Novo mesto k veletrgovini »MERCATOR« v Ljubljani 1. oktobra 1964.

Žiro račun pri Narodni banki Novo mesto št. 606-11-1-566.
Vse poslovne zadeve so tako prešle na novi naslov, medtem ko se poslovanje neizpremenjeno nadaljuje.

Delovni kolektiv se toplo priporoča!

Jože Smole predaval v Novem mestu

V petek, 23. oktobra, je v Novem mestu predaval glavni urednik DELA Jože Smole. Popoldne ob 16. uri se je okoli 250 poslušalcev iz vrst srednješolske mladine zbralo na predavanju, kjer je Jože Smole govoril o kajirski konferenci, dogodkih v Sovjetski zvezi in drugih najpomembnejših dogajanjih v svetu. Zvečer ob 19. uri pa je v glavnem isto snov posredoval odraslim poslušalcem Novega mesta.

V Šentjerneju so odkrili obeležje in spomenik

Čeprav je bilo v nedeljo, 25. oktobra, grdo in deževno vreme, se je na slavnostnem odkritju obeležja žrtvam sovražnikovega bombardiranja in spomenika padlim na pokopališču v Šentjerneju zbralo zelo veliko ljudi. V lepem programu so sodelovali učenci iz šentjernejske osemletke, domača godba na pihala in šentjernejski oktet. Slavnost se je začela ob 11. uri z odkrivanjem spominskega obeležja na trgu, kjer so letalske bombe ubile več domačinov. Godba je odigrala žalostinko, oktet pa je zapel nekaj pesmi. Program se je nadaljeval na pokopališču, kjer so odkrili spomenik padlim v revoluciji. Jože Zamljen-Drejče je opisal razvoj narodnoosvobodilnega boja na šentjernejskem koncu in obudil spomin na padle in na vse žrtve. Spomenik je po odkritju prevzel v varstvo področni odbornik občinske skupščine Novo mesto, veterinar Alfred Trenc. Spominsko obeležje na šentjernejskem trgu bo kraju v zelo lep okras, s spomenikom, ki so ga odkrili na pokopališču, pa se je Šentjernej dostojno oddolžil spominu na žrtve iz dni revolucije. Slavja pri odkritju obeh spomenikov so se poleg domačih predstavnikov udeležili tudi prior pleterske kartuzije gospod dr. Josip Edgar Leopold ter pater prokurator, predsednik ObO SZDL Novo mesto Slavko Dokl in tajnik ObS Novo mesto Franci Kuhar.

Rekorden promet na novomeškem sejmišču

26. oktobra je bilo izredno slabo vreme, saj je dež neprenehoma padal in so bile mnoge ceste poplavljene. Kljub vsemu je bil na novomeškem sejmišču ta dan rekorden promet v letošnjem letu. Naprodaj je bilo 1.656 manjših in 37 večjih prašičev, prodanih pa ni bilo dosti. Kupci iz domačih krajev in iz Hrvaškega so plačevali za manjše pujske od 5.500 do 10.000 din, za večje pa se je gibala cena med 10.000 in 27.000 dinarji.

Novomeška kronika

■ PODRUŽNICA »LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA« na Glavnem trgu je te dni modernizirala svoj poslovni lokal; novo pohištvo je izdelek Stanovanjske skupnosti Kandija. Prenovitvena dela bodo veljala kakih 400.000 dinarjev, s tem pa je še en lokal v mestu moderniziran, česar smo lahko samo veseli!

■ Pred leti je bil v Novem mestu le tu in tam kak golobček, ki je plaho prhutal naokoli, danes pa jih je že kar precej. V jatah se golobi spreletavajo nad mestom in sedajo na strehe hiš. Največ jih domuje na hišah ob Cesti komandanta Staneta in so zaenkrat še prav lep okras mestu. Manj prijetno in ljubko pa je, ča kane sprehajalcu na obleko golobji odpadek, ki se sila težko očisti. Nekateri golobe prav načrtno krmijo.

■ Kljub temu, da smo že pisali o tem, v kakšne namene uporabljajo vinjeni ponočnjaki čitalniško ulico, je še vedno vse po starem. Ta ulica je kljub dokaj močni javni razsvetljavi ponoči javno stranišče, čeravno je to le nekaj deset metrov dalje. Prebivalci te ulice se sprašujejo, če res ni mogoče napraviti reda?!

■ Zadnjič smo poročali, da bo kino Krka predvajal v počastitev občinskega praznika domači film »Marš na Drinot«. Kino podjetju pa tega filma ni uspelo dobiti, zato bo v prazničnih dneh, 29. in 30. oktobra, predvajalo drugi domači film — »Lito vilovitoe«.

■ Kavarno na Glavnem trgu so v ponedeljek za nekaj dni zaprli, ker so prostore belili in čistili. Od danes naprej spet kavarna normalno obratuje in bo tako za praznik Novega mesta sprejela goste v lepo urejeih in čistih prostorih.

■ Prvi trgovski lokal v Novem mestu, ki bo posloval tudi v nadstropju, urejajo v bivši Pauserjevi hiši na Glavnem trgu že več mesecev. Gradnja gre vendarle h koncu, tudi faseda je že skoro gotova, tako da bo trgovsko podjetje »Železnina« lahko že kmalu odprlo svojo novo in sodobno prodajalno. Potrošniki bodo morali nekaj tednov čakati še zaradi obrtniških del v notranjosti lokala.

■ V ponedeljek je bila novomeška tržnica v znamenju krizantem. Rože so prodajali vrtnarji in vrtičkarji, prav tako je bilo dobiti umetne in sveže cvetlice v košarlcah, ki so veljale od 300 din dalje. Drugi pridelki so imeli naslednje cene: fižol 200—230 din kg, hruške 130 din, koruza 80 din, čebula 110 dinarjev, krompir 40 din, koren 100 din, solata 120 din, jajca 55 dinarjev, kislo zelje 130 din, ohrovt 60 din, smetana v skodelicah 130 din, jabolka 100 din, kostanj 100 din, motovilec in špinača 50 din merica ter kure od 900 dinarjev dalje.

■ Gibanje prebivalstva: rodili sta: Maja Segedin z Mestnih njiv — blok II — Katroo, Ljubica Merkelj iz Ulice Majde Šilc 18 — Matjaža in Vlasto. — Poročila sta se: Anton Pavlič, delavec iz Gor. Vrpolja, in Jožefa Pavlin, delavka iz Kandijske ulice 6. —Umrl je Jože Hočevar, upokojenec iz Šolske ulice 9, star 86 let. — Ponesrečil pa se je Anton Žrelič, traktorist iz Trdinove ulice 39, kateremu je eksplodirala karbidna svetilka in mu poškodovala glavo.

O DELU NOVOMEŠKEGA ZAVODA ZA KULTURNO DEJAVNOST

Kulturo delovnim ljudem

Letos mineva 34 let, kar so na Prešernovem trgu v Novem mestu odprli Dom ljudske prosvete kot posebno ustanovo za prirejanje kulturnih, gledaliških in drugih kulturnih predstav. Tedaj je bilo kulturno življenje v dolenjski metropoli zelo pestro; na voljo je imelo šest dvoran z odri. Do zadnje vojne je v bivšem sokolskem domu (danes Dom JLA) delal tudi lutkovni oder. Vse to je imelo Novo mesto za svojih takratnih 2000 prebivalcev. Dandanes pa je stanje bistveno drugačno in neprimerno slabše: prebivalstva je petkrat več, prostorov za kulturne prireditve pa trikrat manj. Za javne prireditve imajo Novomeščani dejansko le Dom ljudske prosvete in Dom JLA. Lanskega 20. maja ustanovljeni ZAVOD ZA KULTURNO DEJAVNOST s sedežem v prostorih Doma ljudske prosvete (delati je začel 1. junija 1963) si je naložil težko nalogo s tem, da bo skrbel za vsestransko oblikovanje kulturnega življenja ne le v samem Novem mestu, ampak v vsej novomeški občini.

Glede na stanje in pogoje, ki jih ima kultura v občini, zlasti odkar je spomladanski republiški kongres Svobod in prosvetnih društev predvidel nove oblike in vsebino kulturniškega amaterizma, je zavod za kulturno dejavnost predvsem prevzel vlogo usklajevalca kulturnih programov posameznih krajev. To delo je predvidel v svojem statutu.

DOM SAMO ZA KULTURO

Prosvetni dom v Novem mestu, ki ga je Zavod dobil v upravljanje z vsem inventarjem in dvema kino aparaturama in v katerem ima svoje upravne prostore, je namenjen za gledališke in druge kulturno prosvetne prireditve ter predvajanje filmov. Med vojno je bil dom hudo poškodovan in so ga že trikrat popravljali, temeljito pa ga še niso obnovili. V njem imajo stanovanja nekatere družine, ki bi jih bilo treba izseliti. Trenutno je to velika ovira za hitrejšo uresničitev dejavnosti, predvidene v statutu zavoda, ker bi bil v domu lahko tudi lutkovni oder in posebna soba za društveno življenje. Poslej bi lažje zadihala tudi svoboda »Dušan Jereb«, ki zdaj vedri v kletni garderobi. Svet za kulturo občinske skupščine v Novem mestu je sprejel sklep za zgraditev kino dvorane poleg doma. Sedanjo dvorano pa bi odprli le takrat, kadar bi bile na sporedu gledališke predstave.

VSAK MESEC POKLICNO GLEDALIŠČE

Uprava zavoda ima poslovalnico, ki ureja programe gostovanj. Trenutno se dogovarja s slovenskimi poklicnimi gledališči, da bi v Novem mestu organizirali od septembra do aprila 8 predstav poklicnih gledališč. Na novomeškem odru so gostovala že prenekatera odlična gledališča in tako izpopolnila vrzel v repertoarju. Za repertoar gostovanj bo skrbel programski svet poslovalnice, ki ga bodo skupaj z zavodom imenovali družbeno politični činitelji.

POTUJOČI KINO V VSEH VEČJIH KRAJIH

Zavodova kino enota skrbi za redno predvajanje filmov v Novem mestu in na podeželju. Izbiro filmov priporoči programski svet. Vedno več filmov predvajajo tudi na podeželju, za kar skrbi potujoči kino. V ta namen je zavod s pomočjo sklada SRS za pospeševanje proizvodnje in predvajanje filmov nabavil dve aparaturi, s pomočjo občine pa avto kombi. Potujoči kino je organiziran v 11 krajih novomeške občine in na Mirni, najbolj pa so ga veseli v Brusnicah, Uršnih selih, Mirni peči, Beli cerkvi in na Otočcu. Na ta način bodo dobili filmske predstave še nekateri kraji v Suhi krajini in zdravilišče v Šmarjeških Toplicah. V vseh teh krajih imajo oziroma bodo imeli potujoči kino v gosteh najmanj dvakrat mesečno.

KULTURNI PRAZNIK NOVEGA MESTA IN VSE DOLENJSKE

Ob otvoritvi Dolenjske galerije

Ko se bomo na letošnji praznik občine Novo mesto zbrali k svečani otvoritvi novozgrajene Dolenjske galerije, bo minilo natanko štiri leta, odkar je pripravila uprava Dolenjskega muzeja njen idejni program z naslednjimi besedami:

»Dolenjska galerija v Novem mestu je nujna dopolnitev že obstoječih novomeških kulturnih ustanov in naj v svojih zbirkah ohranja ter prikazuje rast in razvoj likovnega umetnostnega ustvarjanja na Dolenjskem. Naloga Dolenjske galerije je, da zbira, hrani in razstavlja dela dolenjskih umetnikov ali tistih, ki so sicer doma drugod, pa so na Dolenjskem živeli in delali ali vsaj izvrševali naročila z Dolenjske. Težišče galerijske zbirke je na prikazu razvoja novejše in sodobne umetnosti, ki je nastajala in nastaja na Dolenjskem. Galerija naj skrbi za likovno izobrazbo šolske mladine in občinstva sploh, s tem da pripravlja občasne razstave in starejše likovne umetnosti bodisi iz lastnih fondov, bodisi s pridobitvijo razstav, ki jih pripravljajo druge slovenske ali jugoslovanske umetnostne ustanove in galerije. Poseben oddelek

Originalna Šegova medalja (avtoportret) na prvi razstavi v Dolenjski galeriji

mora biti posvečen v partizanih nastajajoči grafiki in slikarstvu, ki je pretežno nastajalo prav na Dolenjskem. Prav tako mora imeti galerija svoj poseben grafični kabinet.«

S temi besedami-temeljnimi kamni sta jasno izražena program in okvir dejavnosti novomeške umetnostne galerije, ki naj postane osrednja kulturna ustanova za vso Dolenjsko.

Nova galerija – pomembna pridobitev za našo pokrajino

Ideja o ustanovitvi samostojne galerije ni nova. Že kmalu po otvoritvi Doljivo je, da zbirka, kakršna je danes razstavljena, šelenjskega muzeja se je izkazalo, da so prostori muzeja za uspešno delo in primerno razstavljanje gradiva odločno premajlni. Vse do letošnjega leta so se v utesnjenih prostorih muzeja zvrstile številne likovne razstave, ki so imele širok odmev in so bile odločino obiskane. Zato je že dolgo tega zorela misel o gradnji posebne galerijske stavbe. Zahvaljujoč vsestranski finančni in moralni podpori skupščine občine Novo mesto, bivšega okrajnega ljudskega odbora Novo mesto ter s sredstvi, ki jih je prispeval republiški Sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti SRS, smo spomladi 1962 pričeli z gradnjo galerije. Pri tem ne smemo pozabiti pobudnika gradnje in idejnega tvorca Dolenjske galerije, direktorja Dolenjskega muzeja prof. Janka Jarca, ki je že vrsto let z njemu lastno zavzetostjo nenehno snoval načrte, pripravljal in zbiral gradivo ter stalno bdel nad deli.

Načrte za galerijo je izdelal inž. Franc Filipčič iz Brežic, zahtevna gradbena dela je izvedlo gradbeno podjetje »Pionir« iz Novega mesta, obrtniška dela pa obrtne delavnice iz Novega mesta, Brežic in Krškega. Poslopje galerije je zelo moderno; pri gradnji so bili uporabljeni tudi sodobni gradbeni elementi in materiali. Galerija je centralno ogrevana s klimatskimi napravami. Zgradba je visokoprtilična in se deli v dva dela: za zgornjo etažo z vhodno vežo in veliko dvorano, kjer je urejena stalna razstava, ter na spodnjo etažo z manjšo razstavno dvorano za občasne razstave.

Vhodno vežo v galeriji krasijo doprsni bronasti kipi pokojnih dolenjskih likovnih umetnikov: Jožeta Cvelbarja, Jožeta Gorjupa, Vladimirja Lamuta in Franja Stiplovška. V okenskih okvirih so razstavljene fotografske reprodukcije medalj slavnega Novomeščana Franca Andreja Šege, grafik Ivana Kocha (po rodu Novomeščan, Valvasorjev risar) in upodobitev dolenjskih gradov iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske. V dveh stenskih vitrinah so razstavljeni predmeti, risbe in fotografije prazgodovinskih umetnin starih Ilirov na Dolenjskem in majhen izbor fotografij rimske plastike iz dolenjskih najdišč. S temi skromnimi ilustracijami in zgodovinskim uvodom smo želeli opozoriti na 2.500 let trajajočo likovno tvornost na področju Dolenjske, od pradavnih Ilirov do sodobnih umetnostnih tokov.

Stalna razstava dolenjskih slikarjev 19. in 20. stol.

V veliki dvorani je urejena stalna razstava dolenjskih slikarjev 19. in 20. stoletja. Med številnim in pestrim izborom razstavljenih del naj naštejem samo nekaj ustvarjalcev: Božidar Jakac, Ivan Vavpotič, Vlado Lamut, Franjo Stiplovšek, France Mihelič, Zoran Didek, Vladimir Stoviček, Bogdan Borčić, Miha Maleš, Jakob Savinšek, Ferdo Vesel, Jože Gorjup, Tone in France Kralj, Miro Kugler, Lojze Perko, Ivan Čargo, Josip Germ, Matevž Langus. Razumljivo ni popolna. Stremeli pa bomo za tem, da z leti zapolnimo vrzeli in čim popolneje prikažemo vse tiste likovne ustvarjalce, ki so delovali na Dolenjskem in upodabljali dolenjsko zemljo in njenega človeka. Čeprav ne sodi v zastavljeni okvir, smo se vendarle odločili, da v veliki dvorani razstavimo tudi nekaj originalnih Šegovih medalj, ki jih je muzej nalašč za to priložnost dobil na posodo. Ob tej svečani otvoritvi ne gre prezreti tega slovitega umetnika, sina novomeškega puškarja, ki je živel v 18. stoletju, deloval na bavarskem dvoru in veljal za enega najboljših medaljerjev svojega časa v Evropi.

Za prvo občasno razstavo, ki je odprta v spodnji dvorani galerije, je bila izbrana razstava del nestorja dolenjskih slikarjev, belokranjskega rojaka Mihe Kambiča. S to razstavo se prof. Miha Kambič na jesen svojega življenja prvič predstavlja dolenjski javnosti.

Na občinski praznik Novega mesta je Dolenjska galerija na stežaj odprla svoja vrata vsem, ki jim je likovna umetnost pri srcu. Dela, ki jih hrani galerija, naj dajejo novih pobud in naj pomagajo pri estetski vzgoji mladega človeka. Spoštujmo in varujemo to dragoceno kulturno pridobitev Novega mesta in vse Dolenjske! Pokažimo, da smo dostojni in vredni te pridobitve, ki bo varovala in negovala tradicije likovnega ustvarjanja, ki je doslej že rodilo tako lepe sadove. Otvoritev galerije pa je hkrati uvod v slavnostne dni prihodnjega leta, ko bomo proslavljali dvajseto obletnico osvoboditve in šestsoletnico Novega mesta.

TONE KNEZ

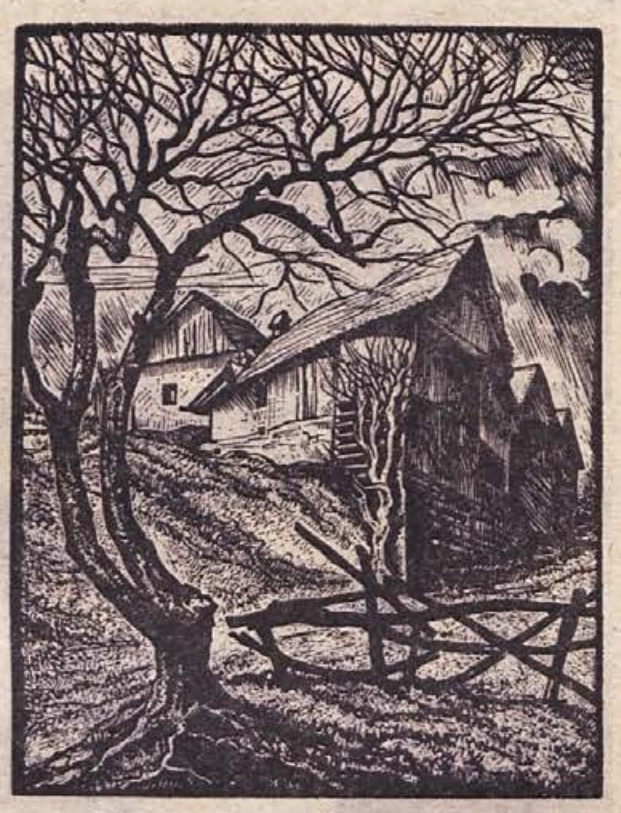

FRANJO STIPLOVŠEK: JESEN

DOLENJSKA GALERIJA

je odprta vsak dan (razen ponedeljka) od 9. do 13. ure. — Vstopnina 50 din.

Šolski skupinski obiski ne plačajo vstopnine. Galerija je odprta tudi vsako nedeljo od 9. do 12. ure.

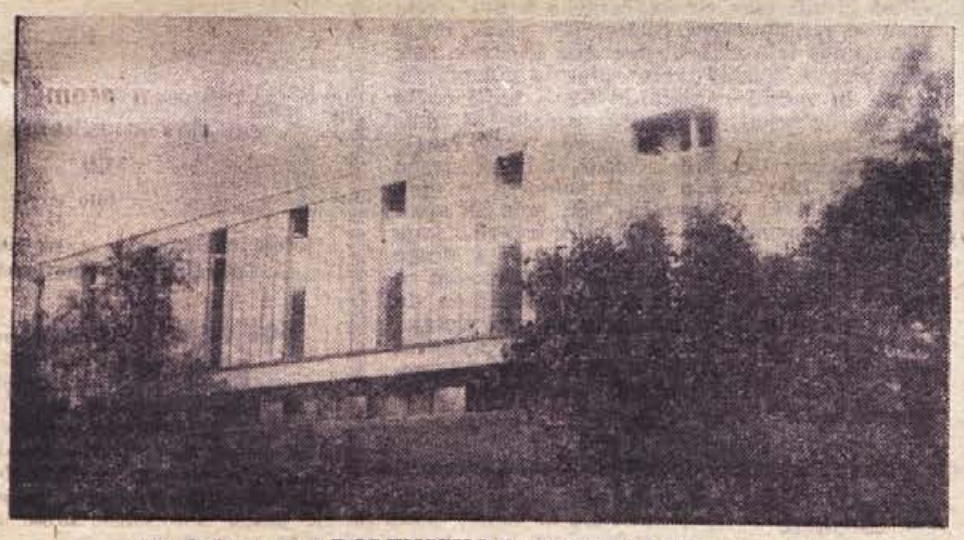

Pogled na novo DOLENJSKO GALERIJO v Novem mestu

Spominska razstava sopotnikov

Te dni mineva 15 let, kar sta drug za drugim umrla poeta XX. stoletja, sodobnika Oton Župančič in Vladimir Nazor. Nobena slučajnost ni, da prav ta dva pesnika tako radi primerjamo in rečemo, da je Župančič pri Slovencih to, kar je Nazor pri Hrvatih. Nepreceniljiva je njuna duhovna zapuščina, zbrano v vrsti knjig in rokopisih. Oba sta spretno sukala tako pesniško kot prozno pero in napisala nekaj najboljših del, kar jih premore jugoslovanska književnost. Na najvidnejšem mestu sta omenjeni njuni imeni kot simbola borcev za narodnostno osvoboditev, ki sta dala književnosti vrsto del nepreceniljive vrednosti.

Študijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu je na svoj način obeležila tudi to spominsko obletnico, ko je razstavila vrsto del obeh pesnikov od njunih prvencev do ponatisnjenih izdaj in rokopisov v poeziji in prozi. Oba sta primerno predstavljena tudi s prevodi njunih del v tuje literature, pri čemer velja omeniti, da poznajo Župančiča domala vsi evropski narodi. Na razstavi, ki so jo zaprli te dni, je bil kot vsestranski oblikovalec umetniške besede predstavljen zlasti Župančič, že posebej pa kot prevajalec. Še danes pomenijo njegovi prevodi Shakespeareja vrhunec prevajalske umetnosti. Prozo in poezijo je Župančič prestavljal v naš jezik enako spretno. Veseli smo bili, da smo videli dela velikih poetov sosednih narodov ob primernem času, ob čemer pa smo znova in znova čutili, kako vse premalo sta pri nas cenjena ta duhovna velikana.

Poslednji zvezek splošne enciklopedije

Prejšnji teden je bil dotiskan poslednji, sedmi zvezek splošne enciklopedije Jugoslovanskega leksikografskega zavoda in s tem tudi zaokrožen in končan pionirski podvig 40 strokovnjakov, ki so tako ustvarili prvi izčrpni jugoslovanski univerzalni leksikon

Pravkar končano enciklopedijo (prvi zvezek je izšel leta 1955) so tiskali v 315 000 izvodih, obravnava pa 50.000 pojmov.

Zaradi velikega zanimanja za to pomembno publikacijo bo izšel v drugi polovici prihodnjega leta prvi zvezek druge, izpopolnjene izdaje. Nova izdaja splošne enciklopedije bo strnjena v šest zvezkov.

SUHOR: kulturni dom bo gotov za dan republike

Do dneva republike ali še celo prej bodo na Suhorju dogradili, uredili in odprli kulturni dom, ki ga gradi metliška občina. Investicija obsega 10 milijonov dinarjev posojila, 2 milijona dinarjev, ki so jih zbrali prebivalci, in preostali delež, ki ga bo prispevala občina. Dom s tlorisno površino okrog 552 kvadratnih metrov bo imel veliko dvorano s 150 sedeži za filmske predstave in druge kulturne prireditve ter dvoje učiteljskih stanovanj. Dela pospešeno izvaja metliška komunalna uprava, da bi imela v njej slavnostno sejo občinska skupščina.

KINO »KRKA«: LANI NAD 300.000 OBISKOVALCEV

V kinu »Krka« v Novem mestu je bilo lani nad 300.000 obiskovalcev, med temi si je 168.044 ljudi ogledalo 837 filmskih predstav. Dramske prireditve, predvsem republiška revija gledaliških amaterskih skupin, so pritegnile v dvorano nad 3000 gledalcev. Obiski mladinskih filmskih predstav in drugi obiski pri tem niso upoštevani. Med filmi je bil pravi bestseler italijanski film »Rimska sužnja«, ki je imel na 13 predstavah 4315 gledalcev. Takoj za tem je bil slovenski barvni film »Srečno Kekec«, ki ga je videlo 4817 Novomeščanov. Najslabše so bili obiskani nekateri najboljši filmi kot: poljski »Nocoj bo umrlo mesto« (3 predstave 270 obiskovalcev), sovjetski »Ivanovo otroštvo« (4 predstave — 649 gledalcev), angleški »Okus po medu« (4 predstave — 580 gledalcev). Značilno za letos je, da je obisk v kinu »Krka« padel od 18.576 obiskovalcev v januarju na 8.763 obiskovalcev v maju, ko je bil obisk najmanjši. Septembra je bilo spet več obiskovalcev, in sicer 13.213. Tudi letos so bili najmanj obiskani nekateri najboljši filmi jugoslovanskega sporeda. Tako so Novomeščani s slabim obiskom sprejeli domači film »Službeni položaj«, ki je v Pulju dobil zlato areno. Ta film si je na štirih predstavah ogledalo samo 207 (!) obiskovalcev, čeravno obravnava sodobno jugoslovansko temo.

TROJE GLAVNIH DEJAVNOSTI

Obširen program dejavnosti ima zavodov servis. Organizirali so ga z namenom, da bi nudil potrebne pripomočke vsem, ki delajo na kulturnem prosvetnem in družbeno političnem polju. Zavod je imenoval programski svet servisnih dejavnosti in se z ljubljanskim zavodom kulturno-prosvetnega servisa dogovoril o skupnem delu v novomeški, trebanjski, metliški in črnomaljski občini. Po dogovoru z zavodom »Sava film« bodo v dolenjskih občinah predvajali tudi poučne in dia- filme. Vsa dejavnost je predvidena tako, da bi jo novomeški zavod opravljal po dogovoru ali pogodbi z društvi, zavodi, podjetji in družbeno političnimi organizacijami.

Menijo, da bi bil servis ekonomičen, če bi njegova dejavnost obsegala izposojevalnico, posredovalnico in delavnico. **Izposojevalnica** bi interesentom posojala takšne pripomočke, ki jih navadno občasno uporabljajo, na primer: dramsko in glasbeno literaturo, magnetofone, kinoprojektorje, episkope, diaprojektorje, naprave za ozvočenje, ponazorila in učila (filmi, dia filmi, dia pozitivi, magnetofonski trakovi) in drugi pripomočki. **Posredovalnica** bi zbirala naročnika za razne publikacije, pripravljala gradivo za razstave in urejala foto dokumentacijo. Razen tega bi nudila vrsto uslug, kot je izdelava zastav in napisov, ter prodajala spominke. Nakup učil in tehničnih pripomočkov bi lahko omogočili grosisti.

Servisna delavnica bi skrbela za snemanje in presnemavanje na magnetofonske trakove, izdelovala ponazorila, scene za gledališče, popravljala tehnične predmete in podobno. Za svojo dejavnost potrebuje servis kadre in osnovna finančna sredstva. Sam zavod ima nekaj pogojev za pospeševanje dejavnosti, in sicer dramsko knjižnico, nekaj gledaliških kostumov, naprave za ozvočenje in kino projektor za potujoči kino.

POD GESLOM: KULTURO DELOVNIM LJUDEM!

V novomeški občini je na polju kulture nemalo problemov. Družbeni razvoj in težnja občanov po primernem kulturnem življenju zahtevata vedno več. Vse to pa sili k novim in razgibanim oblikam kulturnega življenja.

V hitrem gospodarskem razvoju in velikih socialnih spremembah so stare oblike kulturnega življenja prenehale ustrezati. Čas in življenje sta zahtevala novo. Pogrešali smo nekoga, ki bi to novo pomagal organizirati. V ta namen je bil lani ustanovljen poseben zavod v Novem mestu. Zdaj, po 17 mesecih dela, lahko ugotovimo, da je Zavod za kulturno dejavnost naredil že marsikaj v prid kulturi, najsi je šlo za take ali drugačne oblike. Pri svojem programiranju pa se zavod opira na geslo: **kulturo delovnim ljudem!**

Krka je preplavila v soboto vse bregove in se razlila po bližnjih domačijah. Na sliki je prizor iz Krške vasi: hiša v ospredju je do oken v vodi. Tiha in prazna je, ker so jo njeni prebivalci morali zapustiti...

VODA JE PRIČELA POPUŠČATI V PONEDELJEK

Žrebe je priteklo za menoj na most čez Krko v Mršeči vasi in se postavilo predme tako, da nisem mogel naprej. Ko sem ga poizkusil odriniti, je dvignilo glavo in zarezgetalo. Z mehkim smrčkom me je sunilo v trebuh in me gledalo, kot da mi hoče nekaj povedati. Na drugi strani mostu je cesta izginjala v vrtinčaste valove narasle Krke. Zdaj se mi je posvetilo:

»Ne hodi naprej! Tam je voda«.

Oko je komaj seglo čez motno površino do dreves, ki so se med pršenjem izgubljala daleč nekje pod prvimi gorjanskimi vzpetinami. Vrnila sva se proti hiši, kjer sta Jože Mesojedec in žena z otroki mladih dveh skozi okno opazovala podivjano reko.

»Deset mernikov pšenice sem posejal, pa je vse pod vodo. Zaradi tolike moče kar zmeženi, da ne more pognati. Še enkrat bo treba sejati. Repa in korenje bosta segnila, nasti bomo morali pa kupiti...«

Voda dere sozi Krakovski gozd in čez cesto proti Zameškem tako na visoko, da je vdrla v ličkа pri lukniah za nožno vzvodovje. Mesojedčeva hiša pa sploh ni dostopna:

»Stirinajst hektarov zemlje imam, pa je razen nas, ki čezimo tu na peči, in vinograda vse pod vodo. Za davke ne bomo zmogli...«

Vas je kot izumrla, samo sosedovi otroci se v koritu vozijo med izgubljenimi koruznimi stebli in telefonskimi drogovi po rjavkasti gladini. Ljudje se bolj boje za pridelek in živino kot za se be. Muhasto reko namreč že dobro poznajo in vedo da pusti po poljih in travnikih samo blato in veje. To pa je presneto klavrna ozimnica.

Na cesti med Otokom in Dramo je bila voda meter in pol globoka. Navadno traja pet ali šest dni, da se umakne. Pri Metelkovih v Drami je prišla v hišo in v hlev.

Pri merilu na mostu v Dobravi smo potem ugotovili (v ponedeljek ob pol enajstih), da je že za tri prste manjša kot je bila zjutraj.

Zdivjane vode po vsej Dolenjski

Poplavila je tudi Radulja v Zburah in pod Škocjanom, vendar ni tako pustošila kot Krka.

V Črmošnjicah pri Stopičah je voda predrla nasip in pritekla do hiš. Poplavila je Andrejčičevo in Murnovo, da so gasili do kolena, živino in prašiče pa so morali preseliti. Klamfar ali Šentjoška voda, kot rečejo potoku, jim je že drugič letos tako zagodel.

Krka je prestopila bregove tudi v Novem mestu in poplavila kopališče, vrtičke in travnike, ki so sicer spomladi najprej zeleni.

Na Otočcu je voda v noči na ponedeljek obkolila grad okrog in okrog, samo ploščad pred glavnim vhodom in oba mosta sta ostala nad njo.

V Kostanjevici so se po mestu vozili s čolni.

Na Žvezi ribiških družin v Novem mestu se boje za vloženi zarod, ki ga tako povodenj rada odnese in ves trud in strošek je zaman. Za ribogojnice v Šmihelu pri Žužemberku, na Dvoru in v Prečni ni bilo neposredne nevarnosti, vseeno pa so bili ribiči ves čas pripravljeni, da bi reševali, če bi bilo treba. V ponedeljek je imela Krka na Dvoru 420 milimetrov, kar je še vedno manj kot ob znani poplavi 5. julija 1962.

M. M.

Narasla Sušica je zalila izliv termalne vode

Neprestano deževje zadnjih dni je vplivalo tudi na vodostaj Sušice in Krešice v topliški dolini. Cesta proti Črmošnjicam je bila na več mestih poplavljena, voda pa je poplavila tudi nekatera polja. Vodostaj v Sušici je tako visok, da se more odtekati termalna voda iz kopališkega doma, zato se gosti in pacienti ne morejo kopati. Tako velike vode tudi najstarejši prebivalci ne pomnijo.

D.G.

Voda je zalila v soboto in nedeljo tudi hleve kmetijske zadruge v Trnju pri Brežicah. Živino so evakuirali z največjo požrtvovalnostjo vseh reševalcev v živinorejski obrat v Globoko (Foto: Baškovič, Brežice)

Otok in Drama — staro poplavno področje v srednjem toku Krke blizu Dobrave pri Šentjerneju: novo »jezero«, fotografirano v ponedeljek dopoldne

Jamar je srčen kot rudar

»Kogar je strah pogledati v vodnjak, ostane žejen.«

Na to sem mislil, ko mi je tretji predsednik kluba novomeških jamarjev Lojze Medle pojasnjeval lastnosti dobrega jamarja.

»Jamar mora biti srčen, močan, iznajdljiv, spreten in hkrati previden. Nekaj takega kot rudar. Predvsem pa mora biti vzdržljiv, se pravi neomahljiv, v čemer je podoben planincu — alpinistu. Jamarstvo je globinski alpinizem. Najvažnejša pa je seveda disciplina, red, kot bi rekel, neka uglašenost med jamarji, kar v akcijah več pomeni kot tovarištvo.«

»Kdo te je navdušil za jamarstvo?«

»Zamisel je prišla iz kluba »Lige Omega«, organizirano obiskovanje jam pa se je začelo leta 1962 pod vodstvom znanega alpinista dr. Uroša Tršana. Tršan je bil prvi predsednik našega kluba. On me je navdušil.«.

»Kako so vas gledali tisti, od katerih ste pričakovali pomoč?

»Na Dolenjskem jamarstva do tedaj ni bilo, zato našega dela sprva niso jemali resno. Šele ko smo že imeli nekaj akcij za seboj, se je spremenilo. Lahko smo nabavili nekaj opreme in dobili smo svojo sobo.«

»Kje vse si s tovariši iz kluba križarili po podzemlju?«

»Jamarski krst sem prestal v Križni jami, v kateri sem plezal in veslal celih 24 ur. Vseh kasnejših akcij je bilo okoli 60.«

»Kako daleč je raziskano podzemlje Studene?«

»Kostanjeviško jamo smo prvi začeli raziskovati. Po svojih lepotah in velikosti je enakovredna drugim jamam na Slovenskem. Letos smo jo zaprli in malo uredili, pri čemer smo prispevali 1000 prostovoljnih delovnih ur. Jama, seve, še ni popolnoma raziskana, lahko pa bi jo že začeli urejati v turistične namene.«

»Kdo in zakaj je dal pobudo za prvi jamarski piknik v Kostanjevici, ki ste ga imeli 3. in 4. oktobra?«

»Slovensko jamarsko društvo. Organizacijo smo prevzeli mi, Novomeščani. S tem so nam dali priznanje za dosedanje delo. Udeležba je bila lepa — nad 50 jamarjev iz devetih slovenskih klubov.«

»Se spomniš kakšne posebnosti?«

»Se. Dr. Ivan Gams, predsednik društva za raziskovanje jam Slovenije, je prižgal prvi jamarski taborni ogenj s plamenico, ki so jo jamarji prinesli iz jame. To bo prišlo ob takih prireditvah v običaj.«

»Kašen načrt imate novomeški jamarji?«

»Raziskati podzemlje Radeščice tam, kjer priteče izpod Roga. Razen tega nameravajo raziskati celotno roško podzemlje, podzemlje v okolici Dolenjskih Toplic, Luknje, Kleveža in Smarjetskih Toplic.«

»Kakšen je vaš pozdrav?«

»Srečno!«

■ Torej »SRECNO!«, Lojze Medle! Eden od tistih si, ki niso hoteli ostati žejni. Pogumno si prišel do dna in se napil lepot dolenjskega podzemlja. In še jih boš pil kot si rekel.

IVAN ZORAN

Novomeški jamar Lojze Medle v Kostanjeniški jami

Voda do zadnje stopnice pred trgovino

V Dobravi pri mostu je voda v nedeljo zvečer narasla do zadnje stopnice pred trgovino »Dolenjke«, ki ima tu poslovne prostore. Poslovodkinja Nada Prašnikar nam je v ponedeljek zjutraj povedala:

— Že več let sem v tej trgovini, pa voda še nikoli ni bila tako visoka, čeravno je bilo v tem času že več povodenj. Spominjam pa se, da je bila menda leta 1936, ko sem bila še otrok, tudi tako visoka. Včeraj zvečer smo do polnoči dežurali in merili naraščanje Krke, kajti če bi voda le še nekaj centimetrov narasla, bi vdrla v trgovino in seveda vse poplavila. Vaški fantje so bili pripravljeni in so čakali, če bi bilo treba prenašati blago. Šele okoli polnoči, ko smo videli, da Krka ne narašča več, smo šli spat.

Med pogovorom so prihajali v trgovino kupci, nekateri s čolnom, nekateri peš z druge strani, kjer je bila cesta še suha. Kupovali so največ vžigalice, cigarete in volno. Rekli so, da delati pač ne morejo, zato žene na peči pletejo, moški pa modrujejo in kadijo. Na njihovih obrazih ni bilo vdeti, da bi jih narasla voda posebno preplašila. v teh krajih so povodenj ljudje že navajeni...

Čestitke za novomeški praznik

Lojze Becele iz Smolenje vasi, Jože Saje iz Kamenja, Marjan Bračika iz Novega mesta in Tone Golob iz Vel. Slatnika, ki služijo vojaški rok v Dugem Selu, čestitajo vsem delovnim kolektivom v podjetjih in ustanovah za občinski praznik, 29. oktober! Ob tej priložnosti lepo pozdravljajo domače.

Voščila za 29. oktober

Dolenjski fantje, zdaj vojaki v Slav. Požegi, prisrčno pozdravljajo občane novomeške občine za njihov praznik in jim čestitajo, domačim in prijateljem pa pošiljajo lepe pozdrave! Marjan Pečaver iz Podhoste, Albin Kavšček iz Vavte vasi in Janez Struna iz Cvibelj.

Posebno obvestilo

Tik pred zaključkom preloma današnje številke nam je tiskarna sporočila, da nima za nas ustreznega papirja. Iz Krškega ga je dobila šele v četrtek dopoldne — zato enodnevna zamuda današnje številke.

Prosimo vse bralce in naročnike za razumevanje!

DOLENJSKI LIST

Podivjana Krka — vsakoletni »gost« v Dobravi

Anton Mišlavčič iz Dobrave je postal brodnik. Prepeljal me je na Otok in v Dramo. V obeh vaseh je Krka že skoraj vsakoletni gost:

»Tako velika pa ni bila že od leta 1948,« pravi Jožefa Penca z Otoka, ko je pritisnila tudi v cerkev. Do krompirja že ne morem več, nastil je pa tako ves zalila. Mlada dva delata v Iskri v ... in se morata vsak dan voziti tja in nazaj

Cesta v Dobravo je izginila pod umazanimi valovi...

Sovjetsko cepivo proti raku?

Kot poroča sovjetski časopis Trud, je znanstvenica Galina Delchmann iz inštituta za eksperimentalno in klinično onkologijo ugotovila, da je postal novorojeni hrček, ki so ga cepili z rakovimi virusi takoj po rojstvu in ponovno nekaj mesecev pozneje, imun proti raku.

Nikolaj Blohin, predsednik sovjetske akademije za medicinske znanosti, je posvaril pred prenagljenimi domnevami, da bi to novo metodo cepljenja lahko že v kratkem uporabljali tudi pri ljudeh, in pri tem poudaril, da znanost za zdaj žal še ne pozna točno povzročiteljev raka pri človeku.

Katastrofa za pol milijona otrok

»Če bo Francija opravila poskus z dvajsetmegatonsko atomsko bombo na Pacifiku, se bo v bližnji bodočnosti rodilo 500.000 mrtvih, deformiranih ali defektnih otrok.«

Do te ugotovitve je prišel eden vodilnih svetovnih znanstvenikov dr. Linus Pauling. V avstralskem mestu Sidneyu se bo udeležil kongresa za mednarodno sodelovanje in razvojitev.

Dr. Pauling je dvakrat dobil Nobelovo nagrado: leta 1954 za kemijo in leta 1962 za mir. Človek, ki so mu dvakrat v osmih letih podelili to visoko odlikovanje, je poudaril, da je moč vseh atomskih bomb, ki so eksplodirale doslej, znašala 600 megaton.

Zaradi tega se bo po Paulingovem mnenju v bodočnosti rodilo 16 milijonov mrtvih ali različno deformiranih otrok.

»Če Francija tem eksplozijam doda še eksplozijo dvajsetmegatonske bombe, bomo žrtvovali pol milijona še nerojenih otrok.«

Saša Dobrila: ARGONAVTI

Znanje in polni želodčki . . .

Z obiska v šolski mlečni kuhinji osnovne šole v Pišecah, kjer so se dobro pripravili za zimo

Ponos gospodinje je obilna zimska zaloga, v kateri je razen svežih vrtnin in sočivja tudi dovolj vkuhanega sadja, marmelad, vkuhanega sočivja in drugih dobrot. — Na osnovnih šolah v Dobovi, na Globokem, v Artičah in Pišecah in tudi drugod so takšne zaloge postale običajna stvar. Nas je zanesla pot v Pišece, zdaj pa prisluhnite, kaj smo tam zvedeli!

Šolski okoliš je velik, mnogi otroci imajo dolgo pot v šolo, zato se pač prileže kaj za pod zob med velikim odmorom. Za 218 šolarjev je potrebna kar precejšnja zaloga, saj je zima dolga! Prav vsi so na hrani v šolski mlečni kuhinji. Po 250 din na mesec prispeva vsak otrok za malico, dejansko pa stane ta malica 626 din. Razliko skoraj 400 dinarjev krijejo sami s pridnostjo in iznajdljivostjo.

Na šolskem vrtu so letos pridelali približno 30 odstotkov vsega kar potrebujejo: 300 kilogramov kumaric, malin, ribeza, jagod, hrušk in marelic, črne redkve, zelja, paradižnika, paprike in drugih vrst sočivja. Vrt obdelujejo otroci v okviru učnega programa za gospodinjski pouk in v izvenšolskem času. To, česar je premalo na šolskem vrtu, zberejo otroci na jesen: letos so že nanosili v šolo okoli 1200 kg sadja za vlaganje, krompirja zelja, črne redkve in raznega sočivja. Akcija za zbiranje zelja, krompirja, fižola in pozne zelenjave pa še teče. Kakšnih 800 do 1000 kilogramov pridelkov bodo otroci še prinesli. S prostovoljnim delom na kmetijskem posestvu v Pišecah so prislužili sadje za vkuhavanje. Kruh, paštete, salame, sladkor in maščobe kupuje šolska mlečna kuhinja s sredstvi, ki se zbero iz prispevkov staršev, to kar je potrebno za plačilo kuharice, vode, goriva in ostalega pa gre iz šolskega proračuna.

V šolski shrambi v kleti je po policah naloženih 1066 steklenic sadnih sokov, 511 litrov marmelade, 310 litrov kompotov, 212 litrov vložene zelenjave, 108 litrov paradižnikove mezge in 300 kilogramov svežega sadja. Kako le so pripravili tolikšno zalogo? V sezoni vkuhavanja začno med 6. in pol 7. uro zjutraj otroci (še pred poukom) pripravljati sadje za sočenje, z delom pa nato nadaljujejo razredi, ki imajo gospodinjski pouk. Kuharica soči sadje še po pouku, otroci, ki so v gospodinjskem krožku, pa sok spravljajo v steklenice. Kar ostane od sočenja, sproti prekuhajo v marmelade.

Tolikšna zaloga bo v zimskem času prišla kar prav. Mednarodna pomoč šolskim mlečnim kuhinjam se ukinja, šolarji v Pišecah, Artičah, Globokem in v Dobovi so se zato pravočasno pripravili. Izdatna malica jim pomaga, da se laže učijo in poleg tega se pri pripravljanju zimskih zalog nauče še marsičesa, kar jim samo knjige ne bi dale! Šolarji z vseh šol v brežiški občini, ki pridni kot čebelice znašajo zimske zaloge, zato pač zaslužijo javno pohvalo!

Ivanka Podgoršek, kuharica šolske mlečne kuhinje v Pišecah, nam je povedala: »Otroci so ješči, boljše kot je, raje pojedo, kar pohvaliti jih moram . . .« O pomoči šolarjev pri pripravljanju zimske zaloge pa je menila: »Tudi veliko mladih, pridnih rok veliko naredi! Z otroki je najlaže delati, ker so poslušni in ubogajo!«

Potres v Brežicah

V nedeljo dopoldne, kmalu po 11. uri, so prebivalci mesta Brežice občutili lahen potresni sunek, ki je trajal le kratek čas in se pozneje ni ponovil. Morda ga ob normalnih razmerah ne bi niti opazili, ker pa je bil potres združen s poplavo, so bili ponekod kar precej v strahu.

V Selih popravljajo cesto

Zadnji nalivi so močno poškodovali in razdrli del ceste, ki pelje skozi Sela pri Dobovi. Prebivalci so se takoj sami lotili popravila ogroženega dela ceste. Krajevni urad iz Dobove je že naročil nove betonske cevi za odtok vode.

Takole je bilo prejšnji petek zvečer v polni dvorani brežiškega Prosvetnega doma na ustnem časopisu, ki ga je za prebivalce Brežic priredila v okviru predkongresne dejavnosti in v počastitev občinskega praznika novomeška podružnica Novinarskega društva Slovenije

Delavske športne igre v Brežicah

Komisija za delavske športne igre pri občinskem sindikalnem svetu Brežice je v sodelovanju z občinsko zvezo za telesno kulturo organizirala tradicionalne delavske športne igre v počastitev občinskega praznika. Kljub dobri organizaciji se je tekmovanja udeležilo le 15 sindikalnih podružnic: »Prevoza«, Rudnik Globoko, brežiški obrat IMV, tovarna pohištva Brežice, Vojna pošta Bregana, Skupščina občine Brežice, Trgovsko podjetje »Krka«, Kmetijsko gozdarsko podjetje, Kmetijska zadruga, Dekorles, Agroservis, Trgovsko podjetje »Ljudska potrošnja«, Postaja Ljudske milice, Osnovna šola Cerkije in bolnišnica Brežice s skupno 40 ekipami. Tekmovali so v streljanju, odbojki, kegljanju, namiznem tenisu in šahu. Doseženi so bili naslednji rezultati:

Namizni tenis: 1. KGP Brežice I., 2. Osnovna šola Cerkije, 3. Skupščina občine Brežice.

Kegljanje: 1. Kmetijska zadruga Brežice, 2. KGP Brežice, 3. Trgovsko podjetje »Krka«.

Streljanje: 1. brežiški obrat IMV, 2. Vojna pošta Bregana, 3. Postaja Ljudske milice.

Šah: 1. Osnovna šola Cerkije, 2. Skupščina občine Brežice, 3. Tovarna pohištva Brežice.

Odbojka: 1. Skupščina občine Brežice, 2. KGP Brežice, 3. Vojna pošta Bregana.

V sredo, na dan občinskega praznika, je bila svečanost v prosvetnem domu. Podeljeni so bili pokali zmagovalcem, priznanja za prva tri mesta, vsem sodelujočim podružnicam pa diplome za sodelovanje.

O letošnjih delavskih športnih igrah v Brežicah so med drugim povedali:

Božo Kerin — o kegljanju: »Vse prijavljene ekipe so se udeležile tekmovanja. Posebej velja poudariti športni duh ekipe Trgovskega podjetja »Krka«, ki je s svojim prvim nastopom dosegla kar lepe rezultate. Tekmovanje se je odvijalo na primerni športni ravni. Menim, da so taka tekmovanja med sindikalnimi ekipami zelo primerna, ker od sodelujočih ne terjajo dosti stroškov, hkrati pa so ena izmed lepih oblik rekreacije delovnega človeka. Letos so nastopile le tri ekipe, kar je sicer skromno število, vendar pa ni porazno. Zdi se mi potrebno omeniti, naj bi sindikalna vodstva priporočila kolektivom, da omogočijo svojemu članstvu redno vadbo na kegljiščih v Narodnem domu in na Kolodvoru, saj nista polno zasedeni.«

Marjan Recer — o šahu: »Šahovsko tekmovanje je uspelo. Ekipe so bile borbene, tekmovanja pa precej kvalitetna. Dve ekipi sta odstopili še pred začetkom tekmovanja, medtem ko je ekipa Prevoza nehala tekmovati po nekaj srečanjih. Tekmovanje je končalo 8 ekip, posebno pozornost pa je vzbujala ekipa osnovne šole Cerkije s svojo borbenostjo.«

Peter Simčič — o namiznem tenisu: »V okviru občinskega praznika je bilo organizirano tudi tekmovanje v namiznem tenisu. Od 10 prijavljenih ekip se je tekmovanja udeležilo le 5, medtem ko so nepričakovano manjkali predstavniki nekaterih sindikalnih podružnic. Borba za zmago je bila ogorčena, organizacija tekmovanja pa dobra. V prihodnje bo potrebno poskrbeti še za prostor za gledalce, da ne bo upravičenih negodovanj.«

Stanko Stadler — o streljanju: »V streljanju se je prijavilo 15 ekip. Streljalo jih je 13. Organizacija tekmovanja je bila dobra, zahvalil pa bi se vsem sodelujočim ekipam, predvsem tistim, ki so prišle iz drugih krajev občine. Zahvala gre tudi upravi blagovnega centra Brežice, ki je dala na razpolago dvorano za tekmovanja. Ves čas tekmovanja je prevladoval pravi športni duh.«

Franjo Lončarič — o odbojki: »Od 4 prijavljenih ekip so se tekmovanja udeležile 3. Velja poudariti, da bo v prihodnjem potrebno poskrbeti za sodnike, tako da bodo tekmovanja potekala normalno in brez zastojev.«

NEVENKA BOGDAN

BREŽIŠKE VESTI

Novo v Brežicah

■ **Pošta se za občinski praznik ni selila** v preurejene prostore, ker so se zavlekla nekatera obrtniška dela. Uslužbenci bodo morali vzdržati v bivši gostilni še dober mesec. Začasni prostori so zelo mrzli in so zaradi tega primerni za uradovanje le poleti in v zgodnji jeseni.

■ **V torek dopoldne** je bilo pred pisarno Avtomoto društva spet živahno. Zbirali so se kandidati za opravljanje vozniških izpitov. Med njimi so bili amaterji in bodoči poklicni vozniki. Vseh prijavljencev je bilo 22. Kandidatov za vozniške izpite ne zmanjka, čeprav izpiti niso ravno poceni. V Brežicah je verjetno to edina oblika izobraževanja, za katero ni treba nikogar prepričevati.

■ **V poslovalnici »Borovo«** smo zvedeli, da se je ob zadnjem deževju močno povečalo povpraševanje po gumenih škornjih. Po nedeljskih poplavah je bilo v trgovini še posebno veliko kupcev, vendar vsem niso mogli ustreči, ker primanjkuje zlasti obutev večjih številk. Moških škornjev so ta mesec prodali okrog 700, ženskih in otroških pa približno 950.

■ **V trgovini »Obutev«** so v ponedeljek prodali gumenih škornjev za pol milijona dinarjev, druge zimske obutve pa za 300.000 dinarjev. Z obutvijo za zimo so dobro založeni, primanjkuje jim le toplih čevljev za male otroke. Najteže jih dobivajo do številke 26. Upajo, da bodo staršem lahko kmalu ustregli, ker imajo sklenjenih nekaj pogodb in čakajo na blago.

■ **Slaščičar Demirović je poskrbel,** da tudi Brežičani lahko dobijo pečen kostanj. Utico s pečko je postavil na avtobusni postaji. Kostanj kupuje največ mladina, z njim pa se zamoti tudi marsikateri potnik, ki čaka na odhod avtobusa.

■ **Za brežiški živilski trg** se začenjajo slabi dnevi. Nujno potrebna bi bila pokrita tržnica, saj ob deževnih dneh stojnice niso zasedene in izbira je mnogo manjša. Pa tudi gospodinje nerade kupujejo v dežju. K sreči je zdaj prodajalna z zelenjavo odprta neprekinjeno in razmeroma dobro založena. Naprodaj je že paradižnik iz toplih gred na Čatežu po 140 din kilogram. Paprike primanjkuje in je po 160 din kilogram. Kostanj prodajajo po 70 din kilogram, na trgu pa je bil za 10 dinarjev dražji. Zimske hruške so po 130 din kilogram. Kilogram endivije velja 100 dinarjev, kilogram krompirja 40 din, kilogram radiča pa 120 dinarjev.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Preteklih štirinajst dni so se ponesrečili in iskali pomoč v brežiški bolnišnici:

Martin Koštrun, mizarski pomočnik iz Konjskega, je padel z motorjem in si poškodoval desno koleno, desno roko in glavo; **Antonu Grmšku,** upokojencu iz Duge Rese je padel na desno nogo sod in mu jo zdrobil v gležnju; **Petar Čukac,** sin posestnika iz Kisanjca, si je porezal na cirkularki palec desne roke; **Vid Žmavc,** delavec iz Dronja, je padel in si poškodoval desno nogo v kolenu; **Karel Alič,** upokojenec iz Sevnice, je padel na cesti in si zlomil levo roko v gležnju; **Marijo Erjavec,** vojno invalidko iz Sevnice, je povozil motor in ji poškodoval hrbet; **Vera Karašič,** družinska upokojenka iz Pišec, je padla v stanovanju in si zlomila levo roko; **Milan Malnar,** vajenec iz Brestanice, je padel in si poškodoval brado in čelo; **Janez Zorenč,** posestnik iz Zagaja, je padel in si poškodoval obraz, desno roko in rebra; **Janez Dušič,** posestnik iz Pavlove vasi, je padel in si poškodoval čelo in nos; **Viktorja Peterčiča,** mesarja iz Podbočja, je nekdo pretepel; **Milan Stanković,** delavec iz Zagreba, je padel s kolesa in si poškodoval glavo in desno roko; **Marinka Štritof,** bši delavca iz Vučičevega, je padla po stopnicah in si poškodovala glavo; **Alojzijo Bovhan,** vnukinjo posestnika iz Dol. Impolja, je ugriznil pes v desno nogo; **Franca Pavliča,** invalidskega upokojenca iz Dolnjega Leskovca, je nekdo udaril v rebra; **Vilima Škrbeta,** sina posestnika iz Ledine, je udaril vol v desno rame; **Alojz Okrošek,** posestnik iz Pečic, je padel pod voz in si poškodoval glavo.

KZ odprla cvetličarno v Sevnici

Sredi Sevnice, kjer je bil še pred nedavnim obrat družbene prehrane, ima zdaj kmetijska zadruga prodajalno cvetja. Odprli so jo pretekli teden. Meščani so pozdravili to zamisel, ker doslej v mestu ni bilo nobene cvetličarne. Cvetje so sicer lahko dobili na sedežu vrtnarije, ki pa je zelo od rok. Marsikdo je ostal brez njega, ker ni utegnil pešačiti na vrtnarski obrat.

Lokal je urejen začasno. Po pripovedovanju poslovodkinje Pavle Ivančičeve bo pozneje v njem gostilna. Obiskovalcev je kar dovolj. Zaloga je za začetek prav spodbudna. Na izbiro je sveže in suho cvetje. Tudi sobnih lončnic je v prodajalni lepo število. Morda so cene nekoliko preveč ovešene z nagrobnimi venci, vendar je zdaj takšen čas.

»Te dni sem jih prodala zelo veliko,« je povedala tovarišica Ivančičeva. »Tudi košaric za okrasitev grobov na dan mrtvih je šlo precej v promet. Svežega cvetja so pokupili Sevničani v teh nekaj dneh zelo veliko. Gospodinje najraje kupujejo lončnice. Vsaka si želi v stanovanju čez zimo nekaj zelenega«.

»Od kod dobite vse to cvetje in lončnice?«

SEVNIŠKI VESTNIK

»Do sedaj smo prodajali samo domače cvetje z vrtnarskega obrata kmetijske zadruge. Nageljčkov in vrtnic bo vsak čas zmanjkalo. Naročili smo jih iz Splita. Krizanteme je vzgojila vrtnarija sama in te dni jih bomo začeli prodajati,« je pojasnjevala prodajalka.

»Vidim, da aranžirate tudi darila. Pride v trgovino kaj ljudi, ki želijo od vas takšne usluge?«

»Nekaj primerov smo napravili za reklamo, pa smo že dobili več naročil. To je pravzaprav naloga vsake cvetličarne. Ljudje se bodo hitro navadili na to, saj morajo v dve ali tri prodajalne, preden dobijo ustrezen ovojni papir in trakove.«

»In kakšne so vaše želje glede ureditve lokala?«

»Da bi ostali tukaj v središču mesta, ker se tu zadržuje največ ljudi. Tudi avtobusi se ustavljajo tukaj. Naša želja je, da ustrežemo strankam, to pa nam je najlaže, če smo blizu njih. Pozneje nameravamo prodajati tukaj še semena in umetna gnojila,« je zavzeto razlagala tovarišica Ivančičeva. Videti je bilo, da se je hitro vživela v delo v cvetličarni in da je zadovoljna z obiskom številnih kupcev.

-ca

Slab obisk komedije »Filomena Marturano«

Kulturno prosvetno društvo Brežice-okolica je v ponedeljek zvečer uprizorilo v Prosvetnem domu v Brežicah komedijo Eduarda de Filippa »Filomena Marturano«. To je bila ponovitev. Delo so naštudirali v minuli sezoni pod vodstvom prof. B. Javornika. Obisk ponedeljkove predstave, uprizorjene v počastitev občinskega praznika, je bil zelo slab. Prodanih je bilo nekaj manj kot 100 vstopnic. Med gledalci so bili v glavnem okoličani, najbližji pa žal niso prišli, kot že mnogokrat prej tudi ne . . .

DOBOVA: šolska mlečna kuhinja na lastnih nogah

Dobova je lep in prijeten kraj. Na vse strani vodijo ceste v osem prijaznih vasic: Rigonce, Loče, Mihalovec, Mostec, Sela, Gabrje, v Mali in v Veliki Obrež. V teh krajih žive pridni in delovni ljudje. Posebno so še to dokazale naše žene, ki so pripravljale marmelado za šolsko mlečno kuhinjo.

Začelo se je v odboru RK. Posvetovali so se, kako bi se izkoristilo in vkuhalo čimveč sadja za malico šolske mladine. Vse to je tov. Pečnikova, učiteljica in vodja šolske mlečne kuhinje, povedala na roditeljskem sestanku. Skoraj boječe je vprašala, katera izmed žena bi bila pripravljena pomagati pri zbiranju in vkuhavanju. Zmogljivost v šolski kuhinji je majhna, sadje bo propadlo, preden bi vsega izkoristili, kmečke žene pa imajo prav v tem času toliko dela . . .

Kako lepo so se pomenile, vidimo iz naslednjega: določile so kraj zbiranja in vkuhavanja, domenile so se, katere bodo kuhale in kdaj bodo pričele. V pomoč so bile gospodinjam učenke iz višjih razredov. Kozarce in sladkor je šolska mlečna kuhinja kupila iz prispevka prodanih značk ob fluorografiranju. Kako lepo je bilo videti, ko so prinašale v šolo petlitrske kozarce, napolnjene s kuhano marmelado! Prve so jo prinesle žene iz Rigonc, bile so tudi najbolj složne, saj so vkuhale kar 57 litrov! Hvalevredna je tudi prizadevnost žene iz drugih vasi.

Kar žene niso mogle skuhati doma, so članice Društva prijateljev mladine in RK skuhale v šoli in v prosvetnem domu.

Tako so z nesebičnim delom omogočile učencem cenejšo malico. Vsak začetek je težak, ta pa je prišel še tako na hitro.

Drugo leto bo prav gotovo boljše in se bodo žene in matere verjetno še z večjim veseljem lotile tega koristnega dela. Odbor RK, vodja šolske mlečne kuhinje in učenci se gospodnjam in vsem zbiralcem najlepše zahvaljujejo!

V tem tednu bomo začeli zbirati krompir in fižol, v naslednjih tednih pa še zelje. Zakaj vse to? Šolska mlečna kuhinja se je osamosvojila in od nikoder ne dobiva nobene pomoči. S tem zbiranjem bo učencem omogočena bogatejša in cenejša malica.

REZIKA KRAMER

Talna voda preprečila dograditev bencinske črpalke

Napovedano otvoritev bencinske črpalke na Bizeljskem so morali preložiti na kasnejši čas. Talna voda je z velikim pritiskom dvignila rezervoarje iz tal in treba jih bo ponovno zakopati. Tako so v torek počastili občinski praznik le s slovesno otvoritvijo poslovnih prostorov Ljudske milice. V isti zgradbi so tudi štiri družinska stanovanja.

SAVA, KRKA, SOTLA, KOLPA IN DRUGE VODE SO PODIVJALE

(Nadaljevanje s 1. str.)

valci sosednjega Obreža so se zbrali ob železniškem nasipu in s strahom opazovali pustošenje vode po Vrbini. Voda je naraščala čedalje bolj in ob 9.30 se je Jože Lapuh, kmetovalec iz Zgornjega Obreža, odločil za pogumno dejanje. Zapregel je dva konja in odšel reševat ljudi v poplavljene vasi. Konji so komaj zmagovali zbesnelo vodo in se ustavili pred hišo Ivanškovih. Domači so se stiskali na podstrešju in po debelem hlodu zlezli na voz. V hiši je bilo vode za dober meter, ki je uničila vso imovino. Prašiče so razmestili na premog in jih pustili kar tam, v upanju, da voda ne bo segla do njih. Pogumni Pepi Lapuh je naložil na voz mater Betko Ivanšek, hčerko Sonjo in štirimesečnega dojenčka. Odpeljal je tudi tri reševalce, ki so odšli zjutraj tja peš, pa se potem niso mogli več trniti. Pot nazaj je bila težka in dramatična. Konje je zanašalo, saj so bili do sredine trebuha v vodi. Od časa do časa sta konja vsa upehana obstala. Voznik Pepi Lapuh ju je spodbujal in preudarno vodil po nevarnem terenu. Uspelo mu je! Rešenci niso vedeli, kako naj se mu zahvalijo, saj bi le malokdo toliko tvegal. Pepi jim je ponudil gostoljubje in jih odpeljal domov. Bili so bosi in pomanjkljivo oblečeni, ker jim je voda zmočila obleko in obutev. Presenetila jih je v spanju.

Pogumni reševalec Pepi Lapuh iz Zgornjega Obreža, ki je s konji prepeljal družino Ivanšek in tri reševalce iz poplavljene vasi Pesje ob Savi

Podrti medobčinski »plotovi« . . .

Kmalu za tovarišem Lapuhom so vojaki šli reševat s čolni še druge tri družine. Reševanje je vodil tovariš Ivan Krošl iz Brežic. Prispele so tudi tri desetine reševalcev iz občine Krško. Vsi prebivalci niso hoteli na suho. »Počakali bomo v hišah,« so dejali, »dokler ne bo nevarnost še večja.« Bali so se za premoženje in živino, vendar so upali, da jim hiš ne bo odneslo. Nekaj reševalcev je ostalo na straži pri njih, nekaj na bregu, ostali pa so se odpravili na druga območja. Vodja skupine iz Krškega je ob odhodu duhovito pripomnil: »Kaže, da je voda podrla plotove med brežiško in krško občino. Teh ne bo treba reševati.«

Rešeni ljudje in živina iz Trnja in Krške vasi

Hlevi kmetijske zadruge v Trnju so bili že v nedeljo zjutraj v vodi. Dostop do njih je bil težak. Sava je na tistem delu poplavila cesto. Ves dan do poznega večera so odvažali živino v Globoko, kjer je zadruga prav zdaj zgradila nove hleve. To delo je bilo izredno težko, razen tega pa je primanjkovalo tudi kamionov. V Trnju je bilo okoli 500 glav goveje živine in kljub naporom niso mogli odpeljati vse v Globoko. Približno 60 težkih goved je ostalo čez noč v vodi. Segala je pol metra visoko.

V krški vasi je bilo poplavljenih precej hiš ob bregu Krke. Živino in ljudi so evakuirali k sosedom. Ljudje so se bali, da jim bo odneslo most. Voda je segala prav do njega. Bil je dovolj trden in je vzdržal njen pritisk. Tudi v vasi Malence so se po dvoriščih prevažali s čolni. Cestni most je bil preplavljen in zaprt za promet.

Prve grobe ocene: škoda presega milijardo dinarjev

■ V hudi nesreči, ki je zadela brežiško občino tik pred njenim praznikom, ni bilo človeških žrtev. Škoda je ogromna in presega milijardo dinarjev. Potopilo se je precej goveje živine in prašičev ter vsa divjad v Vrbini. Ljudje so se odzvali pozivom za reševanje, vendar niso imeli potrebne opreme. Predvsem je primanjkovalo čolnov in obleke. Ta katastrofa je spet pokazala, da smo za elementarne nesreče v vsej Sloveniji preslabo pripravljeni.

JOŽICA TEPPEY

Na Čatežu pri Budičevih je Sava vdrla na dvorišče. Od hiše do hleva so se morali prepeljavati s čolnom

UČINKOVITA POMOČ

Občinski štab za elementarne nesreče v Brežicah, ki ga je vodil predsednik občinske skupščine Milan Šepetavc, je brezhibno organiziral reševanje in pomoč v poplavi. Najprej so bile na mestu domače ekipe in ekipa garnizona Cerklje, potem pa je na prošnjo štaba alarmirala novomeška izpostava TNZ reševalce tudi v Novem mestu. Odzvali so se gasilci iz Novega mesta in Šmihela, reševalna ekipa garnizije iz Novega mesta in zdravniška ekipa. Ta skupina je bila zelo uspešna, ker je imela lesene čolne z motorji. Gumijasti čolni so namreč za reševanje opreme in živine neprikladni, ker so premalo stabilni, pa tudi deroča voda jih hitro odnaša. Nekaj okvar je bilo sicer na motorjih, ker so čolni vozili preko plotov in po plitvinah. Tam so se najbolje izkazali vojaški jurišni čolni.

Reševalcem so priskočili na pomoč uslužbenci TNZ Ljubljana z radijskimi zvezami in reflektorji za reševanje ponoči, medtem ko so bile PLM iz Brežic in Krškega neposredno v akciji. Služba notranjih zadev je v sodelovanju z Vodno skupnostjo in s hidrometeorološko službo zbirala podatke o vremenu in stanju vod s celega področja, ker je bila taka orientacija za podvzemanje konkretnih akcij nujno potrebna.

Spet se je pokazala pomanjkljivost, da v primerih nesreč, organizacije in štabi, ki bi morali ukrepati, niso dovolj tehnično opremljeni. Še posebej velja to za taka področja, ki so pogosto ogrožena.

Pri reševanju so sodelovali tudi gasilci iz Kranja, ki so po zmanjšanju neposredne nevarnosti v Brežicah v ponedeljek popoldne, skupaj z vsemi ekipami, nadaljevali pot proti Zagrebu.

Tako se je Kolpa razjezila pred 30 let . . .

»Tako visoke vode pa že zlepa ne!«, je v ponedeljek opoldne menil Trifun Popović s Ceste bratstva in enotnosti št. 1 v Metliki, ko je izmeril Kolpi višino 440 cm.

»Voda pada! V nedeljo zjutraj je imela Kolpa celo 666 cm. Enajst dni prej sem nameril 590 cm. V oktobru se voda še ni znižala na normalo.«

»Je bila Kolpa že kdaj tako visoka?«

»Pred 30 leti. Odkar sem jaz merilec, tega pa je že kakšnih 12 let, reka še ni bila tako široko razlita.«

»Kaj je preplavila?«

»Mestni log, cesto pri Ozlju in kabine metliškega kopališča. To sem sam opazil.«

Letos rekorden pridelek hmelja

Kmetijska zadruga iz Sevnice je letos pridelala rekordno količino hmelja. Na dvajsetih hektarih ga je zraslo 38.000 kilogramov. Toliko ga do sedaj še niso nabrali nobeno leto. Tudi s kakovostjo so bili to leto zelo zadovoljni. Ves pridelek so oddali podjetju »Hmezad« v Žalcu. Za ceno sedaj še ne vedo. Računajo, da bo po dva dolarja kilogram.

Hmelj in hmeljske rastline s podatki o dosedanji rodnosti in razvoju hmeljarstva v naslednjih sedmih letih bodo prikazali na občinski gospodarski razstavi, ki bo odprta 4. novembra.

Razstavili bodo tudi sadike desetih različnih sort jabolk iz drevesnice in nasada v Čanju. Nasad obsega trenutno 60 ha, do 1965. leta pa ga bodo razširili na 250 ha. Obiskovalci razstave si bodo lahko ogledali tudi tabelarni in slikovni pregled živinorejske proizvodnje. Razstava bo nazorno prikazala gospodarjenje zadruge v dosedanjem obdobju in njene načrte za prihodnjih sedem let.

Merslavičevega otročka iz Mosteca je reševalec pomagal prenesti na varno v Sela

Ceste proti Krški vasi ni več videti . . . Voda jo je v nedeljo povsem zalila

Za praznik v Sevnici: gospodarska razstava

V Sevnici bodo gospodarske organizacije počastile občinski praznik z razstavo svojih izdelkov in s prikazom gospodarskega napredka v zadnjih letih. Razstava bo odprta 4. novembra v prostorih gasilskega doma. Sodelovalo bo 11 delovnih organizacij: Kopitarna, Kovinarska zadruga, Komunalno podjetje, Mizarska zadruga, Jugotanin, kmetijska zadruga iz Sevnice z vrtnarijo in obrat KGP Brežice v Sevnici ter »Veležitar« iz Celja.

Občani se bodo na razstavi lahko podrobneje seznanili z gospodarjenjem v podjetjih in si hkrati ogledali izdelke, ki jih ta podjetja izdelujejo za domači in tuji trg. Precejšen del prostora bo zavzela na razstavi kmetijska zadruga. Prikazala bo letošnji pridelek v številkah, razstavila bo pa tudi vzorce hmelja, pšenice in sadike sadnih dreves. Vrtnarija se bo predstavila z lončnicami in drugimi okrasnimi rastlinami. Poskrbela bo, da bo razstavni prostor za oko kar najbolj prijeten.

Zadnje poročilo

štaba za elementarne nesreče iz Brežic

BREZICE, torek, ob 12. uri: Voda v Savi in v Krki je prenehala naraščati v nedeljo ob 21. uri, ko je v Savi dosegla višino 746 cm. Danes ob 12. uri je Sava še 625 cm visoka. Voda odteka iz poplavljenega področja zelo počasi. Deloma so še zalite vasi Mostec, Loče in Mihalovec. Preplavljeni so samo še dohodi k posameznim, oddaljenim hišam, v vse vasi pa je že mogoč dostop po suhem. Smrtnih žrtev ni bilo. Vse ceste v brežiški občini so že prevozne. Reševanje je zaključeno. Na delu so že sanitetne ekipe, ki nudijo prebivalcem zdravstveno pomoč, ker grozi nevarnost prehladov in gripe. Čutiti je precejšen naval v zdravstvene domove in ambulante. Ker so vodnjaki preplavljeni, bodo danes popoldne začeli v vasi dovažati pitno vodo v cisternah. Vse vodnjake bodo posebne ekipe klorirale. Komisije za popis škode so že imenovane in bodo začele delati danes popoldne. Gasilci še vedno črpajo vodo iz poplavljenih kleti v naseljih, tam, kjer je voda dovolj upadla. Vse avtobusne proge in vse šolske proge v občini od danes zjutraj redno obratujejo. Ker je pri reševanju primanjkovalo predvsem primerne opreme, bo treba gasilske enote in enote CZ na poplavljenih področjih v bodoče oskrbeti s čolni in z drugo opremo za reševanje iz vode.

Pred občinskim praznikom v Sevnici

V četrtek, 12. novembra, bo Sevnica slovesno počastila svoj letošnji občinski praznik. Že pred tem pa bo več prireditev, s katerimi se bomo spominjali slavnih let ljudske revolucije in povojne graditve socializma. Spored proslav predvideva med drugim:

■ **SREDA — 4. novembra:** ob 16. uri — otvoritev gospodarske in urbanistične razstave v sevniškem gasilskem domu. Razstava bo odprta vsak dan od 7. do 18. ure do vključno 12. novembra.

■ **PETEK — 6. novembra:** ob 9. uri — medodredno ekipno šahovsko tekmovanje 7. in 8. razredov osemletk v kolodvorski restavraciji v Sevnici. — Ob 15. uri: ekipno tekmovanje delovnih organizacij v namiznem tenisu (dom Partizana Sevnica).

■ **SOBOTA — 7. novembra:** ob 15. uri — proslava ob 20. obletnici ustanovitve prve partizanske šole na Razboru; ob 16. uri otvoritev poslovne stavbe Elektro-Krško; ob 16. uri: člansko brzopotezno šahovsko prvenstvo v kolodvorski restavraciji.

Še letos 200 novih priznavalnin

Materialni položaj borcev NOV in njihovih svojcev se je v zadnjih letih močno poslabšal, posebno v Beli krajini. Da bi vse nerešene borčevske zadeve kar najhitreje uredili, so bile pri občinskih skupščinah imenovane posebne komisije. Tako komisijo ima tudi občina Črnomelj. Njenemu podpredsedniku, Radetu Kordiču, smo v imenu naših belokranjskih bralcev zastavili nekaj vprašanj:

— Zanima nas, kaj je vaša komisija doslej naredila?

— Po seznamih vseh zaslužnih in zdravstveno ali socialno šibkih borcev NOV, katere smo imeli narejene že prej, obiskujejo člani komisije ljudi na terenu. Med vsemi potrebnimi bo komisija takoj izbrala 50 ljudi, pri katerih je stanje najbolj kritično in jim že v letošnjem novembru dodelila priznavalnine. S tem delom bomo nadaljevali še ves november in december ter medtem po istih merilih izbrali še 150 novih tovarišev in tovarišic za enako družbeno pomoč.

V občini Črnomelj bo tako letos še 200 ljudi dobilo priznavalnine, doslej pa je le 25 ljudi v občini prejemalo sredstva iz tega vira. To pomeni resničen premik v borčevskih zadevah, pomemben pa je zlasti zato, ker je pomoč hitra.

— Od kod ste dobili sredstva za tako hitro ukrepanje?

— Po rebalansu občinskega proračuna je za zadeve borcev namenjenih 2 in pol milijona dinarjev dodatnih sredstev. S tem denarjem bomo krili res najnujnejše potrebe.

— Koliko bo vsak upravičenec povprečno dobil?

— Zaenkrat okoli 7000 din. Vsak upravičenec pa bo imel tudi brezplačno zdravstveno varstvo, ker za vsakega uživalca priznavalnin plačujemo po 3000 din pavšala na mesec. Naši borci bodo imeli enake pravice iz zdravstvenega zavarovanja kot vsi drugi zavarovanci.

— Bo v prihodnjem letu ostalo pri starem, ali se odpirajo nove možnosti?

— V letu 1965 bomo nadaljevali z izplačevanjem priznavalnin vsem, ki jih imajo že odobrene, razen tega pa bomo tako pomoč skušali nuditi tistim, katerih zdaj nismo mogli upoštevati. V te namene je predvidenih 48 milijonov dinarjev, pripominjam pa, da jih bomo dobili le, če bo res prišlo do nove delitve sredstev občinam.

— Ali vaša komisija lahko zmaguje tako obsežno delo?

— Naša 9 članska komisija ima položaj v rokah in se je v delo zagrizla, kot pravimo. Tesno sodelujemo z republiškimi organi in si prizadevamo, da bi prihodnje leto uvedli zdravstveno zavarovanje za vse bivše borce.

Ra.

NOVICE ČRNOMALJSKE KOMUNE

OD 1. NOVEMBRA VIŠJE SOCIALNE PODPORE

14. oktobra se je sestala Komisija za podeljevanje socialnih podpor in odpis bolniških stroškov pri občini Črnomelj ter predlagala, naj se vsem socialnim podpirancem zvišajo podpore, tako da bi bilo povprečje okoli 8.000 din. O predlogu te komisije bo sklepal še pristojni organ, vendar bodo socialni podpiranci že novembra prejeli višje podpore.

Za Franca Sajevca je lepo poskrbljeno

Za slepega starčka Franca Sajevca so v Črnomlju zadnje tedne res lepo poskrbeli. S pomočjo občinske socialne službe je dobil oskrbo pri gospodinji Štefki Grahek, kjer ima zagotovljene tri obroke hrane na dan ter pranje in likanje perila. Občina plačuje za njegovo mesečno oskrbo 13.000 din, mimo tega pa bo Sajevec še nadalje prejemal 4.000 v gotovini, vendar za svoje osebne potrebe.

Darila, oziroma prispevke, ki so jih posamezni čarovalci pošiljali Dolenjskemu listu, ne da bi jih zanje kdorkoli prosil (nabralo se je 50-637 din), smo porabili za nakup perila, postelje in posteljnine. Prav lepo se je izkazalo tudi črnomaljsko gradbeno podjetje, ki kletno bivališče Franca Sajevca preureja v znosno stanovanje, kakor tudi opekarna Črnomelj s podarjeno opeko. Kot član Zveze slepih pa bo Sajevec tudi vnaprej dobival pomoč svoje organizacije.

Ne jezite se, če ga v trafiki zmanjka: DOLENJSKI LIST si naročite na svoj naslov!

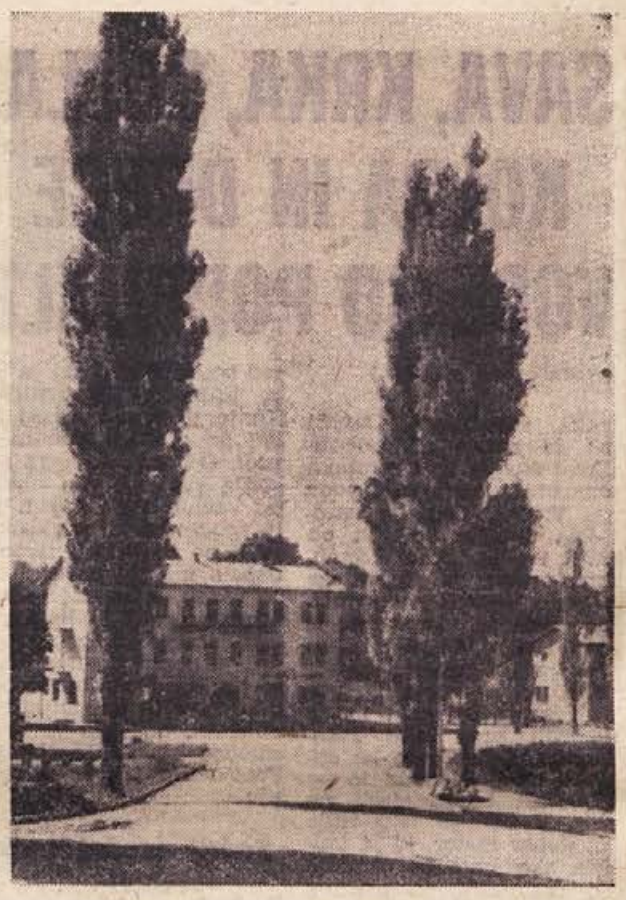

ČRNOMALJSKA RAZGLEDNICA: hotel »Lahinja« (Foto: Polde Grahek)

Raje manj odborov, a ti delavni!

Pred letnimi konferencami je Občinski odbor RK Črnomelj 21. oktobra sklical posvetovanje z vsemi predsedniki in s tajniki krajevnih organizacij. V mladinskem klubu se je dopoldne zbralo precej tovarišev in tovarišic s terena, ki so pregledali svoje dosedanje delo, uspehe in napake, hkrati pa so dobili napotila za izvedbo letnih občnih zborov.

Predsednik občinskega odbora RK Drago Kobe je naglasil, naj bi RK pridobil več mladine v svoje vrste in da naj bi krajevne organizacije ne pozabljale na otroke, ki v času šolanja aktivno delujejo kot podmladkarji, po končani učni obveznosti pa prenehajo delati v organizaciji. Rdeči križ bi moral mladino v svojih vrstah obdržati in jo pritegniti s pomočjo tečajev, bodisi plavalnih, zdravstvenih ali onih za nudenje prve pomoči.

Doslej se je pokazalo na vasi premalo sodelovanja med RK in drugimi krajevnimi organizacijami. V občinskem merilu sodelovanje lepo poteka, po vaseh pa še vedno ZK, SZDL in RK delajo vsak zase, čeravno bi s složnim delom lahko bolje uspevali.

V občinski odbor RK Črnomelj je vključenih 20 krajevnih organizacij, od teh pa so 3 ali 4 povsem nedelavne, zato bi jih bilo bolje priključiti sosednjim krajevnim organizacijam. Na posvetovanju je bilo tudi rečeno, naj bi se načelo rotacije prav tako uveljavilo v organizaciji RK, kjer ponekod že vrsto let v odborih delajo isti odborniki. Zamenjali naj bi jih predvsem tam, kjer je bila njihova dejavnost prešibka. V nove odbore RK pa naj bi izvolili raje manj odbornikov, a te delavožljne in sposobne.

Med nalogami, ki čakajo krajevne organizacije RK na vasi, je tudi nova — pomoč socialni službi. Odborniki RK bi morali za vsakega družbene pomoči potrebnega občana sestaviti skromno pismeno poročilo z navedbo podatkov in okoliščin ter ga poslati občinski socialni službi, da bi lahko ukrepala. Ob tej priložnosti je bilo še poudarjeno, da bo poslej več denarja od pobrane članarine ostalo krajevnim organizacijam, ki ga naj porabijo predvsem za izvedbo raznih zdravstvenih tečajev in predavanj.

Za razrez lesa mora skrbeti GG

V Črnomlju so nastale težave glede razreza lesa zasebnikom. Od kmetijske zadruge je žage prevzelo Gozdno gospodarstvo ob reorganizaciji kmetijstva, ki pa ne skrbi zanje kot bi bilo treba. Tako so v občini ostale le še 3 žage, druge pa ne delajo. Zaprte so v Pobrežju, Brezniku in Prelesju. Podjetje »ZORA« je na svojih žagah tudi ustavilo razrez lesa za zasebnike. Obkolpski predel ima edino možnost razreza v sosednjih krajih na Hrvaškem. O tem je na zadnji seji razpravljal svet za kmetijstvo pri občinski skupščini v Črnomlju in zaključil, da mora skrbeti za razrez lesa zasebnikov Gozdno gospodarstvo, ki je hkrati s prevzemom panoge kot celote prevzelo tudi obveznosti do zasebnikov. Celo več, pred leti je že bilo govora, da bodo zasebniki lahko hlodovino takoj zamenjali za ustrezno količino rezanega lesa, medtem ko zdaj ni poskrbljeno niti za redno razrezovanje hlodovine. Svet je sklenil, da mora GG rešiti to vprašanje, pa čeprav bi morali poseči v akumulacijo gozdarstva.

Na sploh je slišati, da odnosi med gozdarsko in kmetijskimi organizacijami na našem področju po reorganizaciji še vedno niso povsem urejeni, zato bo prav, če se odnosi med kmetijstvom in gozdarstvom čimprej urede, zlasti pa poskrbi, da sedanje neuskladenosti ne bodo trpeli gozdni posestniki.

Zakaj primanjkuje telet za pitanje?

V pitališčih kmetijskih zadrug v dolenjskih občinah čedalje bolj primanjkuje telet za pitanje. O tem so razpravljali tudi na posvetu inšpektorjev oddelka za medobčinske inšpekcije službe pri skupščini občine Novo mesto. Veterinarski inšpektorji so ugotovili, da uredba o prepovedi klanja telet ne pripomore k povečanju števila telet za pitanje. Po tej uredbi se namreč ne sme zaklati nobeno tele, dokler ne doseže teže 120 kilogramov. Najdražje pa je prav pitanje telet do te teže, ko se tele privaja od sesanja in krmljenja z mlekom na uživanje voluminozne krme in močnih krmil. V tem prehodu krmljenja žival najmanj pridobiva na teži in je najbolj občutljiva za razne prebavne motnje in bolezni. Pitališča so najbolj zainteresirana za nakup telet, ki so težja od 120 kilogramov. Teh telet pa ni, ker gredo v zakol. Kmetijski in veterinarski strokovnjaki menijo, da bi bilo treba ostreje ukrepati pri prepovedi klanja in izpolniti omenjeno uredbo. Ti ukrepi so še toliko bolj nujni, ker so družbena pitališča skoraj izključno odvisna od dobave telet iz privatnega sektorja. Nedvomno pa se je bolj gospodarsko odreči teletini na račun večje proizvodnje mesa mladih goved.

Jože Skof

KAKŠEN BO PLAN V LETU 1965?

O tem se delovne organizacije v metliški občini odločajo te dni. Ob prvih znanih predlogih domnevajo, da bodo gospodarske organizacije, z njimi pa tudi občina, za prihodnje leto sprejele precej večje naloge kot so jih imele letos.

Belokranjskim borcem večjo skrb!

Priznavalnine je doslej v metliški občini prejemalo le 16 borcev in aktivistov NOB. Šele letos se je stvar obrnila na bolje, ko je do priznavalnin prišlo še 70 oseb. Kot je pokazala analiza o borcih, okrog 100 upravičencev še vedno čaka na ugodnosti, ki so jih deležni aktivisti in borci NOB.

Analiza je tudi povedala, da v metliški občini tudi borčevske stanovanjske razmere niso urejene. Po statistiki živi v tej občini precej borcev v neprimernih stanovanjih, prenekateri pa svojega stanovanja sploh nimajo. Skrb za take borce gre

METLIŠKI TEDNIK

predvsem v smeri, da bi jim družba na kakršenkoli način omogočila primerne življenjske pogoje. Nekaj najbolj perečih primerov so letos rešili tako, da so borcem omogočili adaptacijo ali dograditev stanovanjskih hiš. Precej pa so borce metliške občine prizadele določbe o prejemanju posebnega republiškega dodatka, ker večina, ki izpolnjuje druge pogoje za prejemanje tega dodatka, nima delovne dobe 10 let. Zato so predlagali, naj bi pogoj glede delovne dobe omilili oziroma znižali vsaj za nekaj let. Ob vsem tem pa tudi zdravstveno stanje borcev ni zadovoljivo. Rešitev tega vprašanja so delavci, ki se ukvarjajo z borčevsko problematiko, obrazložili v več variantah. Že danes pa je znano, da metliška občina vsega ne bo zmogla, če ne bo dobila pomoči okraja ali republike.

Letos 14 zasebnih hiš

Letos je začelo graditi enostanovanjske hiše v metliški občini 14 zasebnikov. V ta namen so 11 gradbenih dovoljenj izdali letos, 3 pa so veljala še od lani. Značilno je, da so med prosilci za gradnjo enostanovanjskih hiš izključno delavci. Zdravnikov, inženirjev in strokovnjakov iz drugih poklicev v metliški občini še ni bilo med prosilci gradbenih dovoljenj za zidanje zasebnih stanovanjskih hiš.

Poslovni prostori nad garažami

Z nadzidavo garaž nad Makarjevo gostilno v Metliki bodo po dva poslovna prostora dobili podružnica črnomaljskega zavoda za zaposlovanje delavcev in gozdarji Gozdnega gospodarstva iz Novega mesta. Stroške za gradbena dela v višini 6 milijonov dinarjev bosta prispevala investitorja gradnje: Zavod za zaposlovanje iz Črnomlja in Gozdno gospodarstvo iz Novega mesta, vsak po 50 odstotkov vsote. Če ne bi nagajalo vreme, bi prostore lahko odprli do dneva republike.

Ni luči, radio ne igra . . .

Odbornik Gornik iz Grabrovca pri Frenku Molku, načelniku za gospodarstvo Občinske skupščine v Metliki:

»Že od prejšnjega četrtka smo brez luči. Zvečer tudi radia ne moremo poslušati. Prosim, da še danes kaj ukrenete!«

Tovariš Molek je pojasnil, da napaja nekaj vasi metliške občine na Gorjancih električno omrežje v Žužemberku, ki spada v ozeljsko občino. Ta občina pa ne kaže prave skrbi za nemoteno preskrbo z elektriko.

Načelnik za gospodarstvo je še dodal, da je elektrika iz sedanjega omrežja v metliški občini že prav ozko grlo, tako za industrijo kot za široko potrošnjo. Nov daljnovod, ki bo ustrezal potrebam v preskrbi potrošnikov metliške občine, je bil predviden že letos.

Vodovodna dela ovira dež

V severovzhodnem predelu metliške občine končujejo veliko gradnjo vodovoda, ki bo narejen veljal okrog 37 milijonov dinarjev. Do zdaj so zgradili 6 kilometrov cevovoda in dva rezervoarja, za kar so porabili 32 milijonov dinarjev, do konca leta pa bodo uredili še dva raztežilnika. Zatem bodo ta cevovod priključili na že obstoječi rezervoar v Metliki. Vodovodna dela precej ovira jesensko deževje. Za dokončno ureditev vodovoda pod Gorjanci potrebujejo še 4 in pol do 5 milijonov dinarjev.

Kaj so delali sveti

V oktobru je zasedalo več svetov Občinske skupščine v Metliki. Svet za socialno varstvo je obravnaval splošne socialne in borčevske zadeve, svet za finance pa rebalans občinskega proračuna. Svet za gospodarstvo in svet za šolstvo sta razpravljala o tekočih zadevah na pristojnih področjih.

PRVI STOLPIČ S CENTRALNO KURJAVO

Stanovanjski sklad občinske skupščine in gospodarske organizacije v Metliki so investitorji 20-stanovanjskega stolpiča, ki ga je črnomaljsko podjetje Begrad začelo graditi letos za potrebe Metličanov. V tej 5-etažni in najvišji zgradbi v prijaznem mestecu ob Kolpi bo več eno, dvo in trosobnih stanovanj s kletmi. Razen tega pa bo ta stolpič v tem kraju prvo večje stanovanjsko poslopje, ki ga bo ogrevala centralna kurjava. Če bo gradbenikom naklonjeno vreme, bodo objekt do tretje faze zgradili in ga pokrili že letos do občinskega praznika. Vselitev predvidevajo v poletju prihodnjega leta.

METLIKA: nove asfaltne površine?

Do konca letošnjega leta bodo v Metliki asfaltirali še preostali del trga in pločnike proti železniški postaji. V ta namen so že podpisali pogodbo s Cestnim podjetjem iz Novega mesta, ki bo opravilo ustrezna dela. Asfaltiranje bodo plačali s prispevkom občanov v višini 6 milijonov dinarjev, nekaj sredstev pa bodo prispevale gospodarske organizacije.

Kako je s planom v tretjem tromesečju?

Na to bo Občinska skupščina v Metliki odgovorila na prvi seji v novembru. Dnevni red bo obsegal tudi nekaj odlokov in imenovanj. Točen dnevni red seje in njen datum bodo določili te dni.

RAZVESELJIVE NAPOVEDI ZA CESTO?

Za republiško cesto TREBNJE-MIRNA–MOKRONOG–SEVNICA morata prispevati svoj delež tudi republika in okrajni cestni sklad

Spet se je pričelo jesensko deževje in z njim kot že leta in leta težave na makadamski cesti iz Trebnjega na Mirno in v Mokrong ter naprej proti Sevnici. Cesta je v tem času, pozimi in tik pred pomladjo, ko jo razmehča odjuga, težko prevozna. O tem so se prepričali domala vsi vozniki motornih vozil, ki so zavili v to smer.

TREBANJSKE NOVICE

Pri preveliki obremenitvi (na odseku Trebnje—Mokrong, je bila lani obremenitev 4.070 ton v 24 urah) je tudi redno vzdrževanje neprimerno težje kot na cestah, kjer je obremenitev manjša, in precej dražje. Cesta gre skozi vrsto krajev, ki se gospodarsko naglo razvijajo, nanjo pa je v celoti vezan avtomobilski transport tovarne šivalnih strojev »Mirna«, destilacije »Dana«, mokronškega obrata »Iskra« in drugih podjetij. Ker se ta podjetja hitro razširjajo, se primerno temu veča tudi število njihovih prevozov. Razumljivo je, da je spričo tega cesta še bolj obremenjena, njeno vzdrževanje pa dan za dnem dražje.

O rekonstrukciji te ceste so se resneje pogovarjali že predstavniki bivšega novomeškega okraja pred nekaj leti, dalj od dogovorov pa niso prišli vse dotlej, dokler se ni za stvar zavzela občinska skupščina v Trebnjem.

Na sestanku s predstavniki republike, trebanjske občine in zastopniki Cestnega podjetja iz Novega mesta je bil pred kratkim sklenjen dogovor o rekonstrukciji ceste Trebnje—Mokrong, za katero sta že izdelana idejni in investicijski program. Predstavniki so bili mnenja, da mora program hkrati obdelati še cesto od Mokronga do Boštanja in cesto, ki pelje iz Mokronga do Šmarjeških Toplic. S tem bi bila namreč še bolj orisana bodoča vloga cestnega omrežja v vzhodnem delu trebanjske občine. Glavni projekt v okviru programa cest bo najprej izdelan za cesto iz Trebnjega do Slovenske vasi, s tem pa je tudi uokvirjen obseg del za prvo etapo rekonstrukcije. Ta projekt bodo strokovnjaki izdelali do konca letošnjega leta.

Dovolj dejstev je, ki govorijo o tem, kako je rekonstrukcija te republiške ceste potrebna. Bržčas ni nikogar, ki bi to zanikal. Nasprotno pa bi radi vsi, ki so vezani predvsem na avtomobilski prevoz, da bi cesto čimprej ustrezno uredili. Kdaj se bodo začela dela, je težko reči in predvideti, vsekakor pa tem prej, čim prej bodo zagotovljena sredstva. Teh pa trebanjska občina ne bo mogla nikoli zagotoviti sama, pa tudi dolžna ni, da jih zagotovi. Cesta, o kateri je govora, je republiška in mora republika prispevati sredstva za obnovo. Torej bodo cesto po Mirenski dolini začeli rekonstruirati brž ko se bosta za to odločila republiški in okrajni cestni sklad. V splošnem interesu je, da bi do tega res kmalu prišlo!

Trebanjske iveri

● Se dober mesec nas loči od dne, ko se bo uresničila napoved: odprli bodo stanovanjsko-poslovni blok z avtomatsko telefonsko centralo in trgovino ter zdravstveni dom. Kljub dežju si »pionirjevci« prizadevajo, da bi v teh dneh končali gradbena dela. Gradbene odre ima tudi še šola, ki ji ometujejo zunanje stene.

● Trgovine so dobro založene za jesen in zimo, zato imajo te dni veliko obiskov. Med najbolj obiskanimi je non-stop trgovina pri »Grmadi«, ki ima v gosteh tudi ljudi iz najbolj oddaljenih krajev trebanjske občine.

● Jesen ni odprla šolskih vrat le za redne učence in dijake osnovnih in srednjih šol, pač pa tudi za starejše, ki si poskušajo pridobiti ustrezno znanje na raznih večernih, dopisnih in izrednih šolah. V prostorih osnovne šole včasih te dni pozno v večer gorijo luči, kjer se nekajkrat na teden sestanejo dopoldanski proizvajalci — slušatelji večerne ekonomske šole in drugih sorodnih šol.

● Vsaka gospodinja ve, da nova metla dobro pometa, vendar samo, če je v pravih rokah. Taka metla bi bila potrebna tudi v gostišču »Grmada«, kjer včasih kaj radi pozabijo na čistočo tal. Ker v »Grmadi« gotovo vedo, da gredo gostje raje v čiste lokale, se bodo morali potruditi in odpraviti take in podobne pomanjkljivosti!

● Obiskovalci kino predstav menijo, da so vstopnice za ogled filmov v trebanjskem kinematografu predrage. Večji obisk bi bil, ko bi si ogled filmov lahko privoščili ceneje. Pristojni naj bi o tem razmišljali in iskali rešitve.

ČE SE NE BODO OTEPALI FUNKCIJ . . .

V Škocjanu je predsednik KO SZDL Lado Luzar, zaposlen v zadružni trgovini. Dosedanjega dela v organizaciji ni preveč pohvalil:

— Imamo bolj slab odbor. Odkar smo izgubili tajnika, smo ostali samo 4 člani. Sami ne zmoremo vsega dela. O volitvah in kadrovanju v novo vodstvo organizacije še nismo govorili. Šele pred dnevi sem o tem dobil okrožnico.

— Ali bo dovolj časa za izbor kandidatov?

— Volitve moramo speljati do konca leta, do takrat pa lahko še mnogo naredimo. Brez dvoma bomo v Škocjanu in okolici našli sposobne ljudi, če se le ne bodo preveč otepali funkcij ... Posebno blagajnika je težko dobiti. Z denarjem noče nihče imeti opravka.

KAJ POMENI DESET VREČ CEMENTA –

se je pokazalo v KO SDL Bela cerkev. Vaščani s Hriba bi radi prišli do zdrave pitne vode. Vse izkope pri studencu so opravili sami, občino pa so prosili za 10 vreč cementa. Tega niso dobili, vode še zdaj nimajo, zato tudi članarine SZDL nočejo plačati. O tem je vaški predsednik te organizacije, **Jože Vidic**, povedal:

— Ko smo pobirali članarino Socialistične zveze, ljudje s Hriba niso hoteli plačati, čez nekaj dni pa sem dobil pismo: »Ker studenček še vedno se kali, tudi članarine ni!« Pa si pomagaj, če moreš! Upam, da jih bo jeza vendarle minila.

— Bo to kaj vplivalo na volitve v novi odbor?

— Tega se ne bojim. Takrat bomo spet potegnili skupaj. V novi odbor SZDL mislimo izbrati mlade ljudi in tudi mladino, tako smo sklenili na zadnjem sestanku.

»Vedel sem, kaj bom delal«

Obisk pri mladih v trebanjski KEMO-OPREMI

Na volitvah za novega predsednika aktiva ZMS v trebanjski Kemo-opremi so največ glasov naštели za HENRIKA ZUPANČICA, ki kot mlad tehnik zaseda delovno mesto planerja materiala.

»V podjetju sem šele dobre tri mesece, pa se mi zdi, da delo in življenje tukaj veliko dalj poznam. Morda zato, ker se podjetje že med študijem večkrat obiskal. Še preden sem dobil diplomo, sem točno vedel, kaj bom delal v podjetju.«

»Gotovo ste bili štipendist?«

»Štipendijo sem začel dobivati v tretjem letniku.«

»Se strinjate z odnosi med štipenditorji in štipendisti?«

»S svojim podjetjem sem bil in sem še zelo zadovoljen. Od svojih šolskih tovarišev, ki so zaposleni drugje, pa sem slišal, da so eni za začetek preveč obremenjeni, drugi pa dela, za katerega so se usposobili v šoli, ne opravljajo. Ob tem, drugem primeru se sprašujem, če so podjetja sploh vedela, zakaj so dajala štipendije.«

»Bi lahko v stabilnih odnosih iskali vzrok za fluktuacijo kadrov?«

Henrik je pomislil, potem pa takole obrazložil:

»Po mojem mišljenju — da, čeprav to ni vedno edini vzrok. Lahko bi rekel, da so mladi pokod le preveč zagledani v zaslužek, stanovanje in podobno, da pa jih manj zanima to, kar podjetje v resnici zmore, ozroma česa ne zmore. Seveda je prav, da si mladi kakor tudi drugi iščejo boljše življenjske pogoje, ne bi pa smeli tega storiti štipendisti v podjetjih, ki so v izgradnji in imajo težave. Podjetja kader štipendirajo zato, da jim bo v oporo!«

»Kako se izobražuje mladina v Kemo-opremi?«

»Imamo začetni in nadaljevalni tečaj za kvalifikacije. Tečaj, neke vrste vajeniška šola, je prikrojen izključno potrebam v podjetju. — Razen tega so nekateri vpisani na dopolnilni, drugi pa na večernih srednjih šolah.«

»Kakšen naj bo pri tem prispevek mladinske organizacije?«

»Da spodbuja k izobraževanju.«

»Kaj boste obravnavali na sestankih?«

»Govorili bomo o tem, kakšen naj bo lik mladinca kot proizvajalca in upravljavca. Zato smo že večkrat govorili tudi o disciplini.«

»Pa dejavnosti.«

»Ustanovili smo športni krožek, v katerem se zbirajo nogometaši in strelci. Popestrili bomo idejno-vzgojno delo in razmišljamo o uvedbi mladinskih ur. Na sploh pa si bomo prizadevali organizirati čimveč kulturnih prireditev in ob teh zainteresirati mladino. Mladini je treba dvigniti zavest.«

»Česa ste bili do zdaj kot predsednik najbolj veseli?«

»Da so mladinci prostovoljno pomagali postaviti čuvajnico, čeprav je bilo delo organizirano v nedeljo.«

»Želeli pa bi?«

»Da bi podjetje mladini tudi v bodoče tako pomagalo kot doslej!«

Ivan Zoran

NOVOLES izvozil za 980.000 dolarjev izdelkov

Novoles bi moral letos izvoziti za 1,286.000 dolarjev izdelkov, vendar bodo izvozili za približno 100.000 dolarjev manj. Svojo izvozno obveznost so morali znižati, ker preurejeni obrat drobnega pohištva potrebuje precej več bukovega rezanega lesa kot doslej, in ga bodo morali zato manj izvoziti. Letos so prodali na tuja tržišča 5000 m³ smrekovega rezanega lesa, 5500 m³ bukovega, 1550 m³ vezanih plošč, 800 M luščenega furnirja bukve, 118.000 kosov šivanih zabojev, 350 m³ rezanega lesa ostalih listavcev, 533 prm. celuloznega lesa in za približno 300.000 dolarjev drobnega pohištva. S tem se do konca oktobra letos izvozili za približno 980.000 dolarjev svojih izdelkov. Novoles se že uvršča med največje izvoznike lesa in lesnih izdelkov v Sloveniji.

Do konca 1964 bi morali v Novolesu ustvariti za 1931 milijonov dinarjev vnovčene realizacije. Do konca oktobra so je ustvarili 1680 milijonov. Z vrednostjo proizvodnje so letni plan v septembru že dosegli, če upoštevamo vse blago, ki je na zalogi še neprodano in tisto, ki je še v proizvodnji. Če bi bilo na razpolago toliko hlodovine, da bi lahko žage delale s polno zmogljivostjo, bi bil tudi letni plan vnovčene realizacije že prekoračen. Med vsemi obrati je najboljša tovarna vezanih plošč, ki svoj plan najbolj presega.

Kratke iz Šmarjete

18. oktobra so bili za prebivalce iz območja Šmarjete, Zbur in Šmarjeških Toplic zbori občanov, na katerih so se pogovorili o gospodarskih, kmetijskih, komunalnih in turističnih problemih. Ponovno so razpravljali o nujno potrebni gradnji nove šole, o dograditvi vodovoda v Dolenjo vas in slabi cesti do Šmarjeških Toplic. Na občnem zboru so izvolili tudi svet krajevne skupnosti, potrošniški svet in poravnalni svet.

Osnovna organizacija ZROP je imela občni zbor 24. oktobra. Iz poročil je bilo razvidno, da je odbor sicer delal, mnogo več pa bi lahko naredili, če bi aktivno delovali tudi vsi člani. V zimski sezoni namerava organizacija prirediti enkrat na mesec predavanja za vse svoje člane. Izvolili so tudi nov odbor ter delegate za občinsko konferenco, sprejeli več sklepov in delovni načrt za novo delovno obdobje.

Tudi krajevna organizacija združenja VVI je imela 25. oktobra občni zbor. Doslej je zabeležila lepe uspehe pri delu, kljub temu pa so bili člani mnenja, da bi morali še več pozornosti posvečati zdravljenju invalidov. Prosili so tudi, naj bi se organizacija zavzela za tiste, ki nimajo dovolj kurjave za zimo. Med drugimi sklepi je bil sprejet tudi ta, da se bodo vsi člani združenja VVI udeležili 1. novembra komemoracije na pokopališču v Šmarjeti. Po končani razpravi sta bila izvoljena nov upravni in nadzorni odbor.

NOVOMEŠKA KOMUNA

Mali oglasi v domačem listu: zanesljiv uspeh!

Skupščina bo 8. novembra

Marjan Strohsack, predsednik počitniške zveze v Trebnjem:

»Te dni bodo letne skupščine družin počitniške zveze v trebanjski občini. Počitniška organizacija šteje pri nas že 120 članov, med štirimi družinami pa sta najboljši v Kemo-opremi in na Mirni. Člani v teh družinah so priredili več izletov v naravo in obiskov v razne slovenske kraje. To obliko naj bi pospeševali tudi v prihodnje. S takimi mišlimi pričakujemo občinsko skupščino počitniške zveze, ki bo predvidoma 8. novembra.«

Jutri razširjena seja ObO SZDL v Novem mestu

V petek, 30. oktobra, bodo na razširjeni seji občinskega odbora SZDL razpravljali o pripravah na letne konference KO SZDL, o kadrovanju in o sestavljanju delovnih programov v organizacijah. Seje se bodo udeležili tudi predsedniki KO SZDL; živahna razprava in izmenjava delovnih izkušenj naj bi vplivala tudi na boljši potek bližnjih letnih konferenc SZDL.

Sind kaine konference bodo v decembru

Te dni se bo sestalo predsedstvo občinskega sindikalnega sveta v Trebnjem in pripravilo gradivo za plenarno sejo, ki bo v prvi polovici novembra. Na seji občinskega sindikalnega sveta, na katero bodo povabili tudi predsednike sindikalnih podružnic, bodo predvsem obravnavali tekočo problematiko v gospodarstvu." Posebno pozornost bodo posvetili proizvodnji, osebnim dohodkom in kadrom v podjetjih. O tem bo spregovorila tudi analiza, ki bo narejena do seje. Več o tem, kakor tudi o delovnih programih, pa bodo spregovorile konference sindikalnih podružnic v podjetjih decembra.

POMENEK Z ENO IZMED NAJBOLJŠIH JUGOSLOVANSKIH ŠAHISTK

Za šahovnico ni kompromisov

Zmagati, na vsak način zmagati. Premagati močnejše nasprotnice od sebe. Zmagati v taljevskem slogu. To je moto **Mire Piberl**, ene najboljših jugoslovanskih šahistk in večkratne udeleženke slovenskih in državnih šampionatov. To je njen cilj, kadar sede za šahovnico. Tako Miro poznajo po vsem šahovskem svetu. Njeno ime vzbuja spoštovanje in občudovanje, hkrati pa naganja strah v kosti njenim nasprotnicam. Taka je Mira bila, je in bo še ostala, dokler bo sedela za šahovnico.

»Igrala sem razen v Jugoslaviji še v Avstriji, Švici, Belgiji, Holandiji, Zahodni Nemčiji, Romuniji in Sovjetski zvezi. Želim si, da bi igrala še na kakšnem turnirju v Sovjetski zvezi, ker so tam močne nasprotnice. Mislim, da smo Jugoslovanke edine, ki lahko presenetimo sovjetske šahistke.«

»Časovna stiska je zame večno strašilo,« pravi Mira Piberl

To je povedala Mira v Trdinovem hranu v Novem mestu nekaj tednov zatem, kar je začela na novomeški gimnaziji poučevati zgodovino, sociologijo in likovno umetnost. Ob eviđku, ki ga je poznala že v Mariboru, kjer je bila rojena, se je rada spomnila svojih uspehov in neuspehov.

»Zaradi krize, ki jo doživljam sredi turnirjev, mi je že marsikatera zmaga ušla iz rok. Ko analiziram igubljeno partijo, kar ne morem verjeti, da sem mogla izbrati najslabšo varianto, ker bi po vseh drugih dobila. Remijev ne maram, ker po mojem za šahovnico ni kompromisov. To se mi je že neštetokrat maščevalo. Največkrat izgubim, ker hočem nasprotnico premagati v lepem slogu. Pri tem prezrem figuro in vse pade v vodo. Na turnirjih igram zmerno, skoraj prepočasi, zato je časovna stiska zame večno strašilo. Igram odprte partije, najčešče pa potegnem e4. Torej napad že v samem začetku!«

»Katero šahistko najbolj cenite?«

»Rusinjo Vero Menčikovo. To je edina šahistka, ki je bila kos moškim. Njenih rezultatov še dolgo ne bo nobena druga dosegla.«

»Kakšen bo izid dvoboja za svetovno prvakinjo med Milunko Lazarević in Nono Gaprindašvili?«

»Precej težko bi napovedala, ker sta obe šahistki izenačeni, čeprav ima naša igralka ugodnejši rezultat iz njunih dosedanjih dvobojev.«

»Kdo je ta čas najboljši šahist?«

»Mihail Talj. Všeč mi je njegov slog in ga nekje posnemam.«

»Pa v Jugoslaviji?«

»Brez dvoma Bora Ivkov.«

»Kdaj doseže šahistka svoj vrh?«

»Med 25. in 35. letom.«

»Kdo bo vaša slovenska naslednica?«

»Kržišnikova bi lahko bila, če bi se znala disciplinirati.«

»Kaj je vzrok, da dolenjski šah ne napreduje?«

»Slaba organizacija. Šahovskih mentorjev ni.«

»Kako pa igrate proti dijakom?«

»Če znajo, zmagajo, če ne znajo, zmaga slaba ocena.«

»Boste ostali v Novem mestu?«

»To pa ni odvisno samo od mene. Bom tam, kjer si bom lahko ustvarila svoj dom, družino.«

IVAN ZORAN

Skupščinski dnevnik

● **Stalna konferenca za zaposlovanje in rehabilitacijo invalidov.** O zposlovanju in rehabilitaciji invalidov so odborniki na zadnji seji skupščine precej govorili. Vse predloge in zamisli so pozneje posredovali svetu za delo, ki jih je na svoji zadnji seji temeljito proučil. Člani sveta so menili, da še ni popolnoma razčiščeno, kdo naj skrbi za zaposlovanje invalidov, in so imenovali posebno komisijo, ki naj pripravi ustanovitev stalne konference za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov. V konferenci bi bili zastopniki skupščine, zavoda za zaposlovanje delavcev, komunalne skupnosti zavarovancev, predstavniki zdravstvenih delavcev in socialno kadrovskih služb delovnih organizacij. Učinkovitost konference za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov bi bila prav v njeni stalnosti.

● **Danes seja obeh zborov občinske skupščine Kočevje.** Ob devetih dopoldne se bosta danes že drugič. ta mesec sestala oba zbora občinske skupščine. Na seji bodo razpravljali o ukrepih za stabilizacijo gospodarstva, o priporočilu skupščine SR Slovenije o zdravstvenem varstvu žena in otrok, o poročilu o organizaciji civilne zaščite v občini, obravnavali bodo predlog za redno likvidacijo zavoda za zaposlovanje invalidov in predlog poslovnika skupščine občin. O poteku seje bomo več poročali prihodnjič.

● **O organizaciji civilne zaščite.** V izvlečku poročila o organizaciji civilne zaščite v občini, ki so ga prejeli vsi odborniki za današnjo sejo, je med drugim tudi rečeno, da so bile dosedanje priprave za organizacijo civilne zaščite vse preveč prepuščene pristojnim upravnim organom oz. njihovim uslužbencem, ki pa tej nalogi brez sodelovanja in pomoči strokovnih in drugih služb niso bili kos. Da bi se civilna zaščita izboljšala in bila vedno pripravljena stopiti v akcijo, naj ObS imenuje štab civilne zaščite, ki bo organiziral in vodil akcije za zaščito prebivalstva in materialnih dobrin v primeru vojne in elementarnih nesreč.

● **Dotiskan je Poslovnik skupščine občine.** Odborniki so z drugim gradivom za današnjo sejo prejeli tudi drobno knjižico — Poslovnik skupščine, ki ga bodo obravnavali pod zadnjo točko dnevnega reda, ki zajema vsa določila o organizaciji in delu skupščine. Knjižico je v tem mesecu lično dotiskala domača tiskarna.

Te dni v Kočevju

■ **Danes dopoldan bo v prostorih podružnice socialnega zavarovanja 10. redno zasedanje skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja občin Kočevje in Ribnica.** Na skupščini bodo razpravljali o poteku volitev novih članov skupščine in izvoliti organe skupščine. Pogovorili se bodo tudi o devetmesečnem finančnem načrtu sklada zdravstvenega zavarovanja in določili načela za izdelavo programa dejavnosti komunalne skupnosti za prihodnje leto, izdelavo finančnega načrta in obravnavali poročilo o problemih zdravstvenega varstva v letošnjem letu. Določili bodo tudi načela za sklepanje pogodb z zdravstvenimi zavodi za prihodnje leto. Na dnevnem redu je tudi informacija službe družbenega knjigovodstva o zaključnem računu sklada zdravstvenega zavarovanja za leto 1963.

■ **Urejanje nove knjigarne v prostorih čevljarstva in tapetništva poleg gimnazije se je po dolgem času le pričelo.** Delavci gradbenega podjetja Zidar bodo najprej odstranili vmesne stene. Pravijo, da bo knjigarna Državne založbe urejena morda do novega leta, če bo pa slabo vreme, kasneje. Želeli bi, da bi bila res čimprej urejena, saj je sedanja mala knjigarna bolj podobna trafiki!

■ **Kostanje na obeh straneh Koledvorske ulice** so okrestili, jim prestrigli veje. Pogled na drevored je sedaj kar malo čuden, saj drevje prav nebogljeno steza svoje okrnele veje v nebo. Bodo pa spomladi toliko lepši, ko se bodo odeli v novo zelenje.

■ **Tudi četrta stolpnica ob Rinži** dobiva novo podobo. Fasada bo kmalu gotova in tako bo pogled na ta del mesta res lep.

■ **V ponedeljek je bil na tržnici samo en prodajalec,** doma iz Smedereva, ki je prodajal grozdje po 160 din kilogram. Dejal je, da se skoro ne splača več prodajati, saj proda le malo grozdja, mrzlo je pa tudi precej. Tokrat se je celo moral umakniti izpod tržnice na stopnice, ker jo je zalila voda iz Rinže. Korito Rinže je bilo polno do roba in še čez, da se je voda razlila še na tržnico.

■ **V trgovini Sadje-zelenjava** imajo na zalogi precej jabolk za ozimnico. Potrošniki lahko dobijo lepo sadje (sodeč po onem v izložbi) po 135 oziroma 100 dinarjev kilogram.

POSVET KOMUNISTOV-GOSPODARSTVENIKOV V KOČEVJU

Osnovna izhodišča so v predkongresnih smernicah

Četrtkovo posvetovanje komunistov — gospodarstvenikov v Kočevju (direktorji, predsedniki delavskih svetov, sekretarji osnovnih organizacij) je logično nadaljevanje izredno razgibane predkongresne aktivnosti in pomeni precejšen napredek v primerjavi s podobnim spomladanskim področnim posvetovanjem v Ribnici. Na zadnjem posvetu je tekla beseda o novih gospodarskih ukrepih in o gospodarstvu občine v luči teh ukrepov. Splošno, grobo ugotovitev bi lahko strnili v spoznanje, da so rezultati v tretjem tromesečju leta zadovoljili in da je razpoloženje v kolektivih, ne glede na določene težave, ugodno. Vendar pa, kakor kaže, si nekateri v gospodarskih organizacijah še vedno niso na jasnem, kaj in kako je z novimi gospodarskimi ukrepi, predvsem kar zadeva investicijsko politiko. Dejstvu, da so v kočevski občini plan vseh investicij dosegli le z 48,2 odstotka, plan gospodarskih investicij z 38,8 odstotka, medtem ko je industrija dosegla le 22,9 odstotka plana, kmetijstvo pa 89,6 odstotka plana investicij in da negospodarske investicije znašajo 83,8 odstotka, sledi logično vprašanje komunalni banki, ki je na tem področju ukinila vse investicije. Zaradi take investicijske politike v občini je položaj Itasa, Tekstilane in KGP še bolj nejasen, enostranski ukrep KB pa še bolj nerazumljiv.

V podobnem položaju je tudi gradbeno podjetje Zidar, kjer se bo zmanjšanje oziroma ukinitev nekaterih investicij občutno poznalo. Navadno so gradbena podjetja stopala v novo poslovno leto že z okrog 60 odstotkov angažiranih sredstev, medtem ko jih bo letos le okrog 25 do 30 odstotkov. Rešitev vidijo le v usmeritvi v večjo stanovanjsko izgradnjo in objektov splošnega družbenega standarda, pa tudi pri tem si še niso popolnoma na jasnem.

Na posvetu so se dogovarjali tudi o poseganju naših podjetij na tuje tržišče in poudarili, da bo treba v prihodnje izvoz še bolj poživiti. V tekstilarni npr. je prišlo do korenitih notranjih sprememb v organizaciji dela, kar se bo občutno poznalo na kvalitetnejši in cenejši proizvodnji in na višjih osebnih dohodkih zaposlenih. Ta tovarna, ki še nedavno niti ni razmišljala o izvozu, je že sklenila pogodbe za izvoz v nekatere afriške dežele.

KOČEVSKE NOVICE

Delovne organizacije so doslej v celoti upoštevale in dokaj ugodno reševale tudi probleme podražitev in draginskega dodatka. Še lani v prvem polletju smo zabeležili 27,3 odstotka zaposlenih s prejemki pod 25.000 din, v tretjem tromesečju pa prejema pod 25.000 le še 3,6 odstotka zaposlenih in le nekaj nad 11 odstotkov pod 30.000 dinarjev. (Osebnim dohodkom ter izpolnjevanju proizvodnega plana je bil posvečen tudi torkov plenum občinskega sindikalnega sveta. Ker so na njem govorili tudi o podobnih stvareh, ne bomo o njem posebej poročali.)

Na posvetu so med drugim tudi poudarili, da je novi gospodarski sistem, ki ga uveljavljamo v naši ekonomiki, predvsem odraz predkongresnih smernic in v taki luči moramo tudi gledati na vse gospodarske ukrepe.

Kakor rečeno, je posvetovanje lepo uspelo. Komunisti so v večurni razpravi obdelali vrsto problemov in pomanjkljivosti in tudi pokazali poti, kako se jih lotiti in odpraviti. Ugotovitve razprave lahko strnemo v nekaj kratkih in konkretnih misli:

Z vsemi močmi je treba podpirati sklepe izvršnega sveta, ki so namenjeni za stabilizacijo tržišča, in jih politično argumentirati zlasti v organih samoupravljanja in preko njih vsem članom kolektivov;

Osnovna izhodišča za nove ekonomske ukrepe so v predkongresnih smernicah. Poudariti velja, da so vsi ti ukrepi le začasnega značaja, namenjeni stabilizaciji našega gospodarstva in dvigu življenjske ravni. Ob tem je treba upoštevati tudi razpoloženje proizvajavcev in njihove interese, ki so že prerasli okvire individualnosti;

Pred delovnimi kolektivi je treba vsestransko obravnavati določene probleme, zlasti ob investicijski izgradnji, in upoštevati predloge za cenejšo etapno investicijsko vlaganje.

Komunisti se morajo jasno opredeljevati do vseh oblik potrošnje. Še naprej je treba dvigati osebno potrošnjo, zavzemati se je treba za vsklajevanje in realno dviganje osebnih dohodkov glede na kategorijo zaposlenih. Omejena investicijska sredstva je treba porabiti zlati za splošno potrošnjo, šolstvo, zdravstvo, socialno skrbstvo itd.

Predvsem je treba v prihodnje posvetiti večjo pozornost izvozu, s katerim si bodo delovne organizacije lahko zagotovile potreben reprodukcijski material. **(vec)**

»Turistična duša« iz Predgrada

Naziv 'turistična duša' kar drži za Frida Vebra iz Predgrada. Z njegovim prizadevanjem in s trudom nekaterih drugih Predgrajčanov so pred meseci uspeli ustanoviti lastno turistično društvo Dol — Predgrad, katerega najmočnejši adut je turistično naselje v Dolu, zelena Kolpa in hribi okrog nje. No, in ko sva se sešla, sva pokramljala na temo: »Kakšne perspektive ima društvo pri vas in kaj lahko ljudje pričakujejo od turizma?«

Frido, ves prevzet od turizma, je kar stresal iz rokava:

— Pridobiti je treba čim več članov društva, urediti kraje, predvsem pa ljudi prevzgojiti v turističnem smislu, da bodo sami vedeli, kaj turisti pričakujejo od nas, njih in naših krajev! No, in turistično smo še zelo malo razviti. Ljudje morajo dojeti pojem 'turizem', saj je to za nas lahko edina in precej donosna 'industrija'. Precej pridelkov bodo lahko ljudje prodali turistom, ki bodo preživljali počitnice v vikend hišicah v Dolu, služili bodo lahko s tujskimi sobami in še kako drugače. Zdaj imamo pripravljenih šest tujskih sob, prihodnjo sezono pa jih bo že več. Seveda ni to ne vem kakšen komfort, je pa prijetno, snažno, domače.

V Prelesju v črnomaljski občini gradijo lep gostinski dom, v katerem bodo tudi štiri tujske sobe; upam, da bodo postale del našega društva. Nekaj ljudi iz sosednje občine je namreč že včlanjenih v našem TD. Mislim, da je to edino pravilno; več kot neumno bi bilo, če bi se še naprej šli »kočevske« in »črnomaljske« Poljance. Vsi živimo v eni dolini in biti moramo složni, ne glede na občino — gre za skupne koristi.

V Dolu smo s prostovoljnim delom že uredili dostop do vode in kopališče, za novo sezono pa bomo prav tako prostovoljno uredili sanitarije in vrbov park ob Kolpi. In naša največja želja? Pač uspeh društva, razvoj turizma v naših tako odročnih krajih, čim večje vikend naselje ob zeleni Kolpi in kar največ kopanja in čistega zraka željnih turistov skozi vse leto!

Samo za abonente

Šofer in sprevodnik sta zgodaj dopoldne prišla v gostilno Rog v Kočevju in vprašala, kaj imajo za lačne želodce. Natakarica jima je naštela celo vrsto jedi, onadva pa sta zaduhala prijeten vonj krvavic in jih naročila. Nato natakarica: »Ja, krvavice so pa samo za abonente«, pri čemer je tudi ostalo. Ko sta v kuhinji vprašala kuharico, če bi lahko kljub vsemu dobila krvavice, bi skoro privolila, da ji ni spet preprečila natakarica, češ, saj smo se zmenili, da bodo krvavice le za abonente. In še to: »Krvavice bosta lahko jedla pri Belanu . . .«

Poslej od količine in ne od prodajne vrednosti

Svet za blagovni promet, gostinstvo in turizem pri Obs Kočevje je minulo sredo obravnaval predlog za določitev novih stopenj prometnega davka od alkoholnih pijač v trgovini in gostinstvu. Sklenili so predlagati skupščini, naj bi po novem plačevala trgovina davek od alkoholnih pijač od naravnega vina in piva 20 odstotkov od prodajne vrednosti, od žganja in ostalih alkoholnih pijač pa 25 odstotkov prodajne vrednosti. Gostinstvo naj bi po mnenju članov sveta plačevalo prometni davek od prodanih količin in ne od prodajne vrednosti. Po predlogu sveta naj bi znašal prometni davek od litra vina 50 dinarjev, litra piva 40 din, litra žganja 200 din in od litra drugih alkoholnih pijač 250 dinarjev. Le Ljudska restavracija, DUR Rudnik ter hotel in kavarna naj bi izjemoma plačevali od litra vina in piva le deset dinarjev. Ta predlog sveta je v četrtek sprejel tudi svet za družbeni plan in finance, končno besedo pa bo izrekla skupščina na eni svojih prihodnjih sej, verjetno 29. oktobra.

Po tem predlogu bodo gostinska podjetja plačevala letno okrog milijon dvesto tisoč dinarjev manj prometnega davka kot doslej, vendar pa kljub tem ukrepom ne moremo pričakovati, da se bodo alkoholne pijače pocenile, razen morda pivo, če ga ne bo podražila pivovarna.

Enak način plačevanja prometnega davka velja tudi za vinotoče, enega podjetja Istra vino in dva domačega podjetja Hotel Pugled.

Oba sveta, svet za blagovni promet in svet za družbeni plan in finance, sta se zavzela, da je treba v prihodnje zagotoviti več sredstev za razvoj turizma. Menili so, da je nujno ustanoviti sklad za razvoj turizma in gostinstva, kamor bi se stekala večina prispevkov, ki jih plačuje gostinstvo, in morda tudi del sredstev, ki jih plačuje trgovina. Predlog je vsekakor vreden temeljitega premisleka, saj vemo, da je bilo doslej na Kočevskem zelo malo narejenega za resničen razvoj turizma, čeprav imajo turistični delavci polno koristnih idej. Ideje pa ostanejo vedno le ideje ob spoznanju, da ni denarja. Sklad za turizem (v Ribnici so ga na zadnji seji skupščine že ustanovili) **bi bil dobra osnova za uspešnejše 'turistično' delo. Kako malo je bilo za turizem storjenega, dokazuje že dejstvo, da se je število nočitev, odkar je zgrajena nova cesta, morda zmanjšalo; povečalo se prav gotovo skoro ni. Vzrok: ni urejenih turističnih objektov, ki bi turiste privlačevali in jih zadržali tu dalj časa . . .**

BESEDA O INŠPEKCIJAH IN BESEDA Z INŠPEKTORJI

Pomembna vloga pri odpravljanju napak in preprečevanju pomanjkljivosti

V pisarni Ivana Vesela, načelnika oddelka za medobčinske inšpekcijske službe v Kočevju, je stekla beseda o inšpekcijah, njihovih uspehih in težavah. Inšpektorji so drug za drugim pripovedovali, nizali svoje ugotovitve, pomanjkljivosti, ki jih je treba še preprečevati. Pa prepustimo besedo njim samim:

JANEZ PAHULJE, GRADBENI INŠPEKTOR: Do združitve inšpekcijskih služb občin Kočevje in Ribnica so bile razmere in delo gradbene inšpekcije dokaj neurejene. Po združitvi smo dela na občinah pravilno razdelili, tako da npr. gradbeni inšpektor opravlja le dela, ki spadajo v negovo pristojnost itd.

Po zaostritvi investiranja smo do konca septembra pregledali v obeh občinah osemindvajset objektov in le pri osmih smo ugotovili nepravilnosti — pomanjkanje tehnične dokumentacije, gradnja brez gradbenega dovoljenja, atestacija materialov, izvajanje del brez ustreznih nadzornih organov. Doslej so bile pomanjkljivosti odpravljene, razen v dveh primerih, ki smo jih predlagali za kaznovanje.

Ugotovili pa smo tudi, da so dela pri privatnih gradnjah, predvsem tam, kjer delajo v lastni režiji (šušmarji) dokaj nekvalitetna in bo treba tudi tu napraviti red.

● **FRANCE ŠILC, SANITARNI INŠPEKTOR: Težko bi strnil v nekaj kratkih stavkov vse značilnosti in probleme sanitarne inšpekcije, zato se bom omejil le na nekatere. Npr. vodovod na Travi je bil zgrajen leta 1937 in že tedaj ni imel dovolj vode. Zdaj imajo novo šolo, vode za vodne naprave pa ni. Nujno je treba urediti novo zajetje v studencu pod vasjo in ojačati vodovod. V obeh občinah je še precej vodovodov, ki so stari in iztrošeni. Veliko so jih ljudje sami zgradili, ne plačujejo vodarine in tudi ni sredstev za vzdrževanje. Edina rešitev je v tem, da vodovode prevzame Vodna skupnost, ki jih bo tudi vzdrževala.**

Drugo, za Kočevje zelo važno vprašanje, je Rinža. Iz leta v leto je manj vode, ki je vedno bolj onesnažena. Posestva, ki vodo onesnažujejo, morajo nabaviti čistilne naprave ali onesnaženje reke kako drugače preprečiti, vodostaj reke pa je treba kakorkoli dvigniti, morda s sistemom jezov.

O šolski higieni bi povedal le to, da so učilnice večinoma stare, neprimerne, za večja popravila pa vedno zmanjka denarja. Nujne so novogradnje tako v Kočevju kakor tudi v Ribnici. Potrebni so tudi bolj sistematični pregledi otrok. Ko so pregledovali pred tremi leti otroke na podeželju, so ugotovili veliko podhranjenost, na splošno pa precejšnje motnje v vidu

RAZGOVOR O NOVEM GOSPODARSKEM SISTEMU V RIBNICI

Brez vsakega popuščanja in prilagajanja!

Zadnje posvetovanje članov občinskega komiteja ZKS Ribnica, članov komisij, sekretarjev OO, direktorjev in predsednikov delavskih svetov prejšnji petek popoldan je imelo namen, osvetliti gospodarsko stanje v občini v luči zadnjih ekonomskih ukrepov. Udeleženci naj bi se po obširni diskusiji in vsestranski obravnavi problematike s področja gospodarstva in družbenih služb dogovorili za enotno akcijo in ukrepe, kako napake, ki so se pojavljale doslej v našem gospodarstvu, čim hitreje odpraviti.

Zastopniki gospodarskih organizacij — udeležba je bila zadovoljiva, skoro presenetljiva! — so poročali o problemih svojih organizacij in o predvidenih ukrepih v zvezi z uvajanjem novih ekonomskih načel. Morda v svojih poročilih vsi niso zadeli bistva, niso šli morda preveč v širino, niso morda preveč podrobno povedali, kako mislijo pri njih reševati določene probleme, v njihovih izvajanjih je bilo včasih le premalo perspektivnosti, premalo načrtov za prihodnje, vendar pa so nanizali vrsto misli, opozorili na vrsto problemov, ki so, čeprav ponekod majhni, le na videz nepomembni, v bistvu pa vredni upoštevanja.

V zvezi z investicijami so ugotovili, da v občini ni bilo večjih investicij, ki bi jih zaostritev investicijskega vlaganja oškodovala. Kljub temu pa je gradbeno podjetje Gradbenik v precejšnjih težavah. Ob tem so opozorili na drug pojav, na prepočasno izdajanje tehnične dokumentacije za gradnje, podjetje pa je moralo v nekaterih primerih samo iskati potrebne dokumente, da so z gradnjo sploh lahko nadaljevali. Npr. restavracija! Kje so vzroki, da še ni gotova, čeprav je bila že lani pod streho? Zastopnik Gradbenika je pojasnil, da so pričeli graditi restavracijo še po starem »načinu«, to je brez načrtov in deli projekta prihajajo še sedaj, ko je objekt skoro dograjen!!

V kmetijstvu bo treba dati večji poudarek živinoreji, vendar bomo o tem lahko govorili šele potem, ko bodo uskladene cene, ko ne bo klavna živina dražja od pitane. Zato zasebniki nimajo interesa, da bi redili mlado, plemensko živino. Opozorili so tudi na uvajanje kmetijske mehanizacije. Uvoženi stroji so za kmeta, pa tudi za zadrugo, največkrat predragi, predvsem zaradi visokih carin. — Kakor vsa industrija gradbenega materiala, je v velikih težavah tudi Opekarna, predvsem zato, ker še po dobrih štirih letih ni dokončana rekonstrukcija, ker so ji bila že odobrena sredstva ukinjena. Sedaj kolektiv plačuje anuitete za nerentabilne oziroma nedokončane investicije, čemur primerni so tudi osebni dohodki zaposlenih.

Dinamika sprememb cen, so nekateri poudarili, je zelo hitra, prehitra in je nekateri kolektivi, sploh manjši, ne morejo več dohajati. Stane Vesel z Inlesovega obrata v Sodražici, ki dela skoro izključno za izvoz, je dejal, da realizacija in osebni dohodki sploh ne gredo več vkup. Povsod forsiramo izvoz, razumljivo, potrebno je, produktivnost je npr. v zadnjih letih nekajkrat porasla, cene materiala so se močno povečale, cene artiklom pa ostale iste ali se celo znižale! Sodraški obrat komajda pokriva svoje osebne dohodke, vanj pa ne investirajo, ker nima perspektive. Lesa ni dovolj, kolikor bi ga potrebovali, sekundarna predelava ostaja neopremljena, zapuščena. Poslej bo treba gledati, je poudaril tov. Vesel, da bomo **prodali čimveč svojega dela**, ne le surovine, to je lesne polizdelke.

Odločno bo treba spremeniti odnos do družbenih služb, ki bodo prihodnje leto potrebovale okrog 300 milijonov dinarjev. Še posebno skrb pa bo treba posvetiti štipendiranju, saj od vseh gospodarskih organizacij v redu štipendira le Inles. In vendar kadrov nikjer ni dovolj.

Novi ekonomski principi, so poudarili, so pomembna novost v našem gospodarstvu. Treba jih bo dosledno izvajati, brez kompromisarstva, popuščanja in prilagajanja določeni gospodarski organizaciji. Za vse veljajo ista načela. Zadnji ukrepi na področju ekonomike so usmerjeni v intenzifikacijo gospodarstva. Več sredstev bo treba nameniti za terciarne dejavnosti, šolstvo, zdravstvo, socialno skrbstvo itd., delovne organizacije pa bodo morale bolj razmišljati o posegih na zunanje tržišče, saj je od tega odvisna količina prepotrebnega uvoženega reprodukcijskega materiala. Če si bodo npr. žične tkanine iz Sodražice v prihodnje hotele zagotoviti dovolj žice (letos si je doma niso mogli zagotoviti niti za tretjino potreb!), bo moral kolektiv pričeti razmišljati tudi o izvozu, da bodo pridobili devize za uvoz žice in strojev.

Ostro bo treba nastopiti proti kakršnemu koli neutemeljenemu zviševanju cen. O

REŠETO

tem ne sme odločati le komerciala, pač pa vsi proizvajavci, ki tudi ne smejo pozabiti, da so sami potrošniki teh in drugih proizvodov.

Na posvetu so poudarili še, da je treba na vsej črti podpirati ukrepe za stabilizacijo gospodarstva, aktivirati vse samoupravne organe, dvigati je treba splošno potrošnjo, bolj ceniti živo delo, realno dvigati osebne dohodke itd. Predvsem pa je potrebno tesno sodelovanje **vseh samoupravnih organov, ne le znotraj gospodarske organizacije, pač pa v vsej občini.** Le tedaj, ko kolektivi ne bodo kot **lastniki**, pač pa **upravljavci** družbenega premoženja, ko se bomo vsi zavedali naših skupnih dolžnosti, da je napredek enega kolektiva pomemben za vse, le tedaj bomo lahko kos številnim obveznostim in nalogam, s katerimi se bo treba spopriteti.

(g)

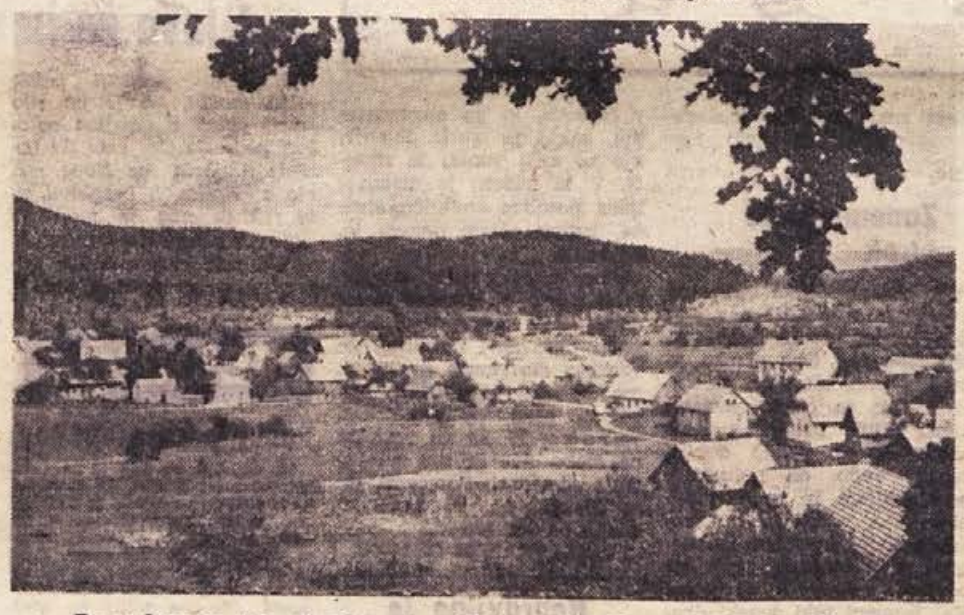

Pozdrav iz Grčaric (Foto-atelje: Drago MOHAR, Ribnica)

Pred občnimi zbori sindikalnih podružnic

Predstavniki občinskih sindikalnih svetov novomeške, kočevske, ribniške, črnomaljske in metliške občine so se 19. oktobra zbrali v Novem mestu na posvet o pripravah na občne zbore sindikalnih podružnic. Funkcionarji iz naštetih sindikalnih svetov so na posvetu o tem podrobno poročali. Ugotovili so, da je treba posvetiti največ pažnje vsebini letošnjih občnih zborov ter kadrovanju novih izvršnih odborov podružnic. Obojemu bodo morala tako občinska sindikalna vodstva kot podružnice same dati prednost. Sindikalne podružnice bodo tudi letos sprejele na občnih zborih programe dela, ki naj bodo stvarni in uresničljivi. Doslej so bili vse prevečkrat podobni dolgoveznim resolucijam, ki so deklarativno naštele kopico nalog, ki jih sindikat pač ni bil sposoben uresničiti. Precej besed je bilo izrečenih tudi o informiranju članstva. Pri tem so omenili, da bi se sindikalne organizacije morale bolj kot doslej posluževati tiska, zlasti domačega glasila Dolenjskega lista.

-r-

Kakor bi se vozili po jezeru...

Vožnja po dolnjevaškem polju zgleda kakor vožnja preko jezera. Ves južni del polja je pod vodo, kar je sicer sila idilična podoba, idila pa se razblini, ko zvemo, da je pod vodo dobršen del njiv in travnikov. Le redko grmovje in drevje gleda iz vode. Še pred dobrim letom bi ob taki višini voda že drla preko ceste, ob gradnji nove ceste pa so na to računali in nasip dvignili.

Podobna slika je tudi onstran Jasnice, v Ložinah, pri Mrtvicah, v Slovenski vasi, kamor je pridrla voda mimo prepolnih požiralnikov za Jasnice iz Obrha in Ribnice, ki teče skozi Dolenjo vas. Marsikod v Ložinah, Dolenji vasi in drugih krajih je voda prišla v klet, ponekod so morali umikati pred poplavo živino, mlin v Rakitnici je že globoko pod vodo, medtem ko je »Malnarjeva« domačija majhen otoček sredi jezera. Poplavljeno je tudi polje v Grčaricah, kjer je voda tik pod cesto, pot v Grčarske Ravne pa je bila v nedeljo že zalita.

Te »poplave« na kočevsko-ribniškem območju so v primerjavi s poplavami v drugih krajih, kjer so ogrožena cela mesta in pokrajine, malenkost, toda za kraški, brezvodni teren dovolj. Dolenjevaško polje je npr. ob vsakem večjem deževju pod vodo, zato morajo ljudje jeseni s pospravljanjem pridelkov kar pohiteti. Letos so še pravočasno pospravili krompir, medtem ko jim ga je lansko jesen ostalo precej pod vodo. Vse to narekuje, da bo treba čim prej urediti vodni režim južno od Ribnice, regulirati vode ali pa vsaj očistiti kraške jame, ki vodo požirajo.

Sem in tja po Ribnici

● **Še beseda, dve o novi restavraciji.** Pisali smo že, da bo nova restavracija predvidoma odprta 29. novembra, pa so nekateri pričeli ugovarjati, da je to skoraj nemogoče, da podjetje ne bo moglo opraviti vseh del. Pozanimali smo se na oddelku za gospodarstvo na občini in načelnik Andrej Klemenc nam je povedal takole: — Otvoritev restavracije bo 29. novembra, to lahko zapišemo kar z velikimi črkami! Gradbena dela so bila opravljena že dovolj zgodaj, zavlačevali so le obrtniki. Predvsem kočevska Oprema, ki ni opravila svojih del pravočasno. Že pred pol leta je pri njih Gradbenik naročil vrata, okvire, okna, leseno oblogo, pa še ni gotovo. Zaradi tega se tudi niso mogli lotiti dela ostali obrtniki parketarji, pleskarji, inštalaterji. Po zagotovilu direktorja Opreme bodo svojo obveznost opravili ta teden, z montažo pa bodo pričeli v ponedeljek. Precej je kriv zastojev tudi projektant, ki je z drobnimi spremembami večkrat zavrl delo. Torej je rok 29. november, ko naj bi restavracija sprejela prve goste, realen. Naj k temu dodamo še to, da so k otvoritvi vabljeni prav vsi Ribničanje!

● **Že 240 avtomobilov.** Na območju ribniške občine je sedaj že nad 560 vozil, avtomobilov in motorjev. Od tega je 240 avtomobilov, nad 320 pa motornih koles, medtem ko je mopedov že nad 1.300. Šoferjev — amaterjev je okrog 720, skupaj s poklicnimi pa nad 730. Letno napravi amaterske vozniške izpite 120 do 130 ljudi.

● **Regulacija Bistrice.** V Ribnici so s strahom pričakovali večje povodnji ob sedanjem deževju, pa doslej ni bilo še nič hujšega. Takoj smo videli, da so že začetna regulacijska dela na Bistrici precej »ukrotila« vodo. Bistrico regulira Vodna skupnost Sava—Ljubljanica, pri investiranju pa sodeluje tudi občina. Spomladi bodo nadaljevali z deli, uredili obrežje in nadaljevali regulacijo v gornjem toku. Letos so že porabili okrog 15 milijonov din, medtem ko bo prihodnje leto potrebnih precej več. Regulacija Bistrice je dokaj ugodna tudi za kmetijstvo in bi morala zadruga hkrati opraviti tudi agromeliracijo. — Z regulacijo Bistrice bodo dani tudi pogoji za ureditev kopališča, o čemer razmišljajo že vrsto let. Na občini menijo, da bodo z deli lahko pričeli že prihodnje leto.

Adaptacija kulturnih spomenikov

Ribniška občina je v sodelovanju z medobčinskim zavodom za spomeniško varstvo pričela obnavljati znamenito kapelo Sv. Jurija pri starem ortneškem gradu, ki izvira iz 16. stoletja, v njej pa je bilo včasih precej znamenitih kulturnih spomenikov. Večino notranje opreme je občina z zavodom našla in jo bodo po obnovi spet prepeljali nazaj. Znameniti oltar je npr. v Pleterjih. Za prva dela je občina prispevala les (za ostrešje) v vrednosti okrog milijona dinarjev.

Zavod za spomeniško varstvo se je zavzel tudi za nadaljevanje obnove kapele v Velikih Poljanah, kjer so pred leti začeta dela prekinili zaradi pomanjkanja strokovnjakov in denarja. Pod večslojnim ometom so v tej kapeli našli več še neznanih fresk.

Za 1. november – dan mrtvih

1. november, na dan mrtvih, se bodo v ribniški občini spomnili tudi padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja. Na mnogih pokopališčih ter ob spomenikih in obeležjih posvečenih padlim junakom bodo tega dne žalne slovesnosti. Prav je, da bi se tega dne spomnili tudi tistih borcev, ki so po vojni umrli zaradi naporov, prestanih v času boja in revolucije in zaradi trpljenja v taboriščih.

-r-

Ne tarnajte, da iz vaše občine ni dovolj člankov v komunskem glasilu! Raje se odločite in napišite primeren prispevek, ki bo koristil vsem

Matični urad Ribnica

Septembra sta bila doma rojena dva dečka. **Poročili so se:** Alojzij Marolt, soboslikar iz Škrlovice, in Julijana Novak, delavka iz Breč; Jože Čampa, kmet iz Zapotoka, in Marija Čampa, poljedelka iz Dan; Jože Kozina, uslužbenec iz Dan, in Marija Štupica, trgovska pomočnica iz Drage pri Loškem potoku. **Umrli so:** Janez Tanko, obratovodja iz Nemške vasi, 51 let; Marija Kersnič, ubitkarica iz Hrovače, 80 let, Marija Arko, socialna podpiranka iz Gorenje vasi, 90 let.

(slaba svetloba v šoli in doma pri učenju).

● **VINKO MUHIČ, DELOVNI INŠPEKTOR:** Higiensko tehnično varstvo v delovnih organizacijah se je letos v primerjavi z lanskim letom močno izboljšalo. V obeh občinah se je število nezgod v prvem polletju precej zmanjšalo in je pod okrajnim povprečjem. Letos smo pregledovali lesno industrijo, gozdarstvo in promet. Za lesno industrijo, kjer se je stanje tudi močno popravilo, so še vedno problem lakirnice v Kočevju, Sodražici in Loškem potoku (Inles). Ker te in še nekatere druge pomanjkljivosti zahtevajo precejšnja sredstva, jih seveda ne morejo naenkrat odpraviti, pač pa jih bodo v naslednjih letih. Tako so zapisali v svoj sedemletni plan. Za lesno industrijo bi dejal še to, da naj v prihodnje posveča večjo pozornost šolo-obveznim otrokom, ki jih preko počitnic sprejema na delo. Letos sta se namreč pripetili prav tam dve nesreči!

Občutno se je zmanjšalo tudi število delovnih nezgod v gozdarstvu, kar za okrog 40 odstotkov, poraslo pa je število nesreč pri prevozu na delo. Ponekod delavci stanujejo v gozdnih kočah; le-te so res lepo urejene, kazalo bi urediti le še garderobne omarice, da ne bi hranili delovne obleke in obutve v spalnicah. Delavci imajo tudi dovolj zaščitnih sredstev, jih pa neradi uporabljajo; to pomeni, da zaščitna sredstva niso najboljša in jih pri delu ovirajo.

● **MATIJA PRAZNIK, TRŽNI INŠPEKTOR:** Zadnje čase se ukvarjamo predvsem s kontrolo kakovosti sadja in zelenjave v trgovinah, s kontrolo nekaterih drugih prehrambnih artiklov in seveda s cenami. Po izidu pravilnika o prometu s sadjem in z zelenjavo je trgovina napravila zelo malo. Še vedno prodajajo nesortirano blago in večkrat slabe kvalitete. Za razmeroma visoke cene bi pač že morali prodajati bolj kvalitetno blago. — Trgovina cen sicer ne zvišuje samovoljno, pač pa narekujejo višje cene tudi višje nabavne cene... Trgovci se radi izgovarjajo, da je zelo težko dobiti kvalitetno sadje in zelenjavo. Menim, da se je bolje odreči slabemu sadju, kakor pa ga prodajati potrošnikom in jih s tem goljufati v njihovi veri, da kupujejo kolikor toliko dobre stvari!

● **IN SE IVAN VESEL, NAČELNIK ODDELKA MEDOBČINSKIH INŠPEKCIJSKIH SLUŽB:** V obeh občinah opažamo zadnje čase močno upadanje prekrškov na vseh področjih, ponekod več, drugod manj. Mislim, da imajo pri preprečevanju in odpravljanju napak velik delež tudi inšpekcijske službe in posamezni inšpektorji. Menim tudi, da so gospodarske in druge organizacije začele poslovati bolj zakonito, bolj po predpisih in že samo s tem je nepravilnosti veliko manj kakor pred leti.

Delo posameznih inšpekcijskih organov se je v veliki meri izboljšalo z ustanovitvijo oddelka za medobčinske inšpekcijske službe. Omogočeno je bilo enotnejše poslovanje; inšpektorji se lahko bolj posvetijo svojemu delu, ker jim ni treba opravljati še drugih del, kakor se je dogajalo pred tem, imajo pa tudi več časa za lastno strokovno izpopolnjevanje. K uspehu inšpekcij in oddelka je v veliki meri pripomogla tudi občinska skupščina, ki nam daje vso potrebno moralno in materialno podporo.

C. F.

„Te bom pa tožil, da veš!"

Majhen nesporazum, narobe postavljena beseda, kriv pogled, sosedova kokoš na našem dvorišču ali pa kar podedovana strast, opravljanje, klevetanje itd., itd. — vse to in še marsikaj drugega nas lahko privede na sodišče, v hišo pravice, ki jo sleherniku določajo točno po paragrafih. Delijo jo vsem, ki so je, po lastnem prepričanju, potrebni, delijo jo dan za dnem, uro za uro . . .

Za kaj vse ljudje hodijo na sodišče po pravico in s čim vse si morajo sodniki beliti glave, je zanimivo vprašanje, ki vedno znova dokazuje, da nekateri državljani brez sodišča sploh ne morejo več shajati. Za vsako malenkost, pri čemer je za poravnavo potrebna le dobra beseda, malo potrpljenja in dobre volje, prav za vsako malenkost se zatečejo na sodišče! O tem, s čim se najbolj ukvarjajo in o nekaterih značilnih — splošnih — primerih bo pripovedoval sodnik Ivan Žužek s kočevskega sodišča:

— Največ je medsebojnih, dejal bi drobnih sporov zaradi žalitev, obrekovanja, opravljanja itd. Letos opažamo tudi porast mladinskega kriminala, predvsem tatvin vseh težavnostnih stopenj. Mladoletni storilci so prav iz vseh družbenih slojev. Njihovi starši imajo najrazličnejše poklice, iz česar sklepamo, da mladoletniki ne delajo kaznivih dejanj iz potrebe, pač pa zaradi slabe vzgoje. Ugaja jim vloga majhnih gangsterjev, približno tako, kot so videli v filmih ali brali v kriminalnih zgodbah. Tako je mladinski kriminal te vrste v zadnjih štirih letih močno porastel, medtem ko je občutno padlo število kaznivih dejanj zoper družbeno premoženje. Storilci so v veliki meri povratniki, to je taki, ki so že bili kaznovani in prav ti dajo sodišču največ dela.

Znano je, da dolg, oster jezik kaj rad pripelje človeka pred sodišče. V tem prednjačijo — pa brez zamere! — ženske, ki imajo za klepetanje in obrekovanje, menda največ časa. Veliko sporov smo zabeležili tudi na rudniku. Sporom so večkrat sledile lažje telesne poškodbe. Radi se prepirajo predvsem upokojenci in celo invalidi; nestrpnost, ki vodi v spor in pretep, je pogojena v zelo slabih stanovanjskih razmerah.

Radi se prepirajo tudi zakonci, pri čemer pride večkrat tudi do poškodb. Zanimiv je slučaj, ki ni bil osamljen, da je pretepena žena tožila moža, čez nekaj časa pa je tožbo umaknila. Verjetno zaradi družinskega miru.

Spori med sosedi nastajajo iz najrazličnejših vzrokov, po navadi prav malenkostnih. Dovolj so že kure, nejasna meja med posestvi ali že dejstvo, da sta se tožila tudi že njuna očeta in stara očeta. Zanimiv je primer, ko sta se sprla dva soseda — sorodnika. Prvi, recimo mu A, je odšel z logarjem v gozd, da bi mu odkazal drevje za posek, drugi — B — pa je skrivaj odšel za njima, da bi videl, če ne bo morda odkazal njegovega drevja. Prvi je to kmalu opazil, pričela sta se prepirati in naenkrat se je v rokah soseda A znašla sekirica, s katero je drugega poškodoval. Epilog njunega nepotrebnega, neumnega spora je bil na sodišču.

Sezonci in delo v nočni izmeni

Precej preglavic dajejo sodišču sezonski delavci, ki stalno potujejo iz kraja v kraj in jih je, kadar bi morali pred sodnika, zelo težko izslediti. Lani, ob gradnji ceste, je bilo v Kočevju veliko pretepov, ki so jih »zrežirali« prav sezonski delavci.

Ribniška Opekarna zaposluje precej sezonskih delavcev, za katere je značilna velika fluktuacija. Že letos so imeli na sodišču najmanj šest primerov, ko so ti delavci jemali bodisi podjetju različne stvari ali pa drug drugemu, potem pa se stepli in poškodovali ali vsaj opsovali.

Sodišče je obravnavalo tudi manjše podjetje v Kočevju, ker so dopustili, da je nekaj nosečnic in mater z otroki do enega leta delalo v nočni izmeni do dveh po polnoči. Na sodišču se je izkazalo, da sta tako direktor kakor tudi sekretar podjetja odrejala nočno delo, ker si nista znala pravilno razlagati zakona o delovnih razmerjih.

Zanemarjanje otrok

Brezposelna ženska, ki pravzaprav noče delati, ima dva nezakonska otroka, stara do štirinajst let. Oba otroka je pustila brez sredstev pri stari materi in odšla neznano kam. Kljub tiralici sodišče obtoženke ni moglo dobiti, čeprav vedo, da pohajkuje po Ljubljani in se verjetno ukvarja s prostitucijo. Otroka preživlja s svojimi skromnimi sredstvi stara mati ob pomoči socialnega skrbstva. Kaj pomeni taki ženski družina in otrok, kako jima bo še kdaj lahko pogledala v oči, kje so njena materinska čustva?!

Sploh je odnos staršev do otrok zelo zanimiv. Oče in mati izkazujeta svojo ljubezen do otroka na najrazličnejše načine, v veliko primerih pa pretiravata, misleč, da je otrok že odrasel, dovolj star, da že nekaj pomeni. V neki vasi npr. je mladoletnica, niti petnajst let stara, živela s polnoletnim, še enkrat starejšim fantom. Mati je tako ravnanje dopuščala, ga verjetno celo odobravala in bila na hčer morda tudi ponosna, da je tako odrasla, oče pa je prav tako mirno prenašal ravnanje »mladega para«. Nista pomislila na to, da otroku s tem uničujeta življenje, nista pomislila na mladost, ki sta ji jo hotela nasilno strgati, uničiti, nista pomislila, da sta se s tem hudo pregrešila zoper vzgojo, ki jima jo še posebej nalaga tudi zakon o razmerjih staršev do otrok. Oče in mati sta bila obsojena na tri mesece zapora!

Ni vse samo paragraf!

Parada neumnosti in človeške zlobe še ni končana. Še bi lahko naštevali, vrsta je skoro brezkončna . . . Fant je vdrl v stanovanje dekleta, ki ga ni maralo in pretepel oz. poškodoval očeta in mater. Soseda je pahnila dveletnega otroka, nehote, po nesreči in že je bila na sodišču itd.

Na splošno lahko rečem, je poudaril sodnik tov. Žužek, da ima določen delež pri pobijanju kriminala zoper družbeno premoženje tudi sodišče, ki je v minulih letih ostro nastopalo proti storilcem. Pri medsebojnih sporih skušamo vedno poravnati sprte stranke in če ne gre, govorijo paragrafi. V zadnjem času pa smo se pričeli ukvarjati tudi s socialno družbenimi problemi in s teh gledišč skušamo obravnavati vsak primer. Ni dovolj, da v nekem sporu ali kaznivem dejanju vidimo le paragraf, potrebno je prodreti globlje v bistvo stvari, v človeka, ki ga obravnavamo, zakaj je storil dejanje, kje so zanj vzroki in motivi. V ta namen je ustanovljena posebna analitična služba, katere glavni namen je, evidentirati vse družbene probleme, izhajajoče iz določenega spora. Z drugimi besedami, v vsakem primeru, pri vsaki obravnavi moramo govoriti s **človekom**; ne moremo ga samo **kaznovati**, pač pa in pred vsem poiskati vzroke, ki so ga napotili na slabo pot in mu po tej plati pomagati. Pomagati, da se čez čas ne bo ponovno znašel na sodišču . . .

FRANCE GRIVEC

»Domiselni« goljuf

V okolici Šmarjete in Dolenjskih Toplic so bili ljudje na moč zadovoljni, ko se je letos ob začetku poletja pojavil v vaseh človek z merskim trakom in dejal:

»Hišo bom izmeril, da boste po novem letu plačevali manj davkov!«

Nato je res nekaj šaril okoli hiš, končno pa izstavil vsaki stranki pismeni račun za 480 din in denar takoj v gotovini pobral. Račun je bil podpisan včasih z imenom Cesarič, včasih z imenom Pikl, štampiljka pa se je glasila na ime Geodetskega zavoda Novo mesto.

13 gospodarjev je dobilo taka potrdila, ki pa jih ni napisal ne Cesarič in ne Pikl, pač pa **Andrej Pristavec** iz Bršlina pri Novem mestu.

Letos aprila se je Pristavec zaposlil kot figurant pri Zavodu za izmero zemljišč v Novem mestu. Hodil je po terenu in pomagal geometrom meriti, kadar pa je bilo slabo vreme, je v pisarni urejeval arhiv. Med starimi papirji je zasledil tudi seznama posestnikov iz katastralnih občin Dolenjske Toplice in Zbure, 3 stare štampiljke in star merski trak — in takoj se mu je rodila ideja . . .

Tako se je lepega junijskega dne odpravil s kolesom v Gorenjo vas, Lutrško selo, Gornjo Kronovo in Šmarjeto, naslednje dni pa je obiskal tudi še druge vasi v okolici Dolenjskih Toplic.

Prebrisanega goljufa pa so izsledili in občinsko sodišče v Novem mestu mu je, upoštevaje predkaznovanost za podobna kazniva dejanja, že izreklo kazen: 5 mesecev **zapora. Navedena kazniva dejanja je Pristavec skesano obžaloval in obljubil, da kaj takega ne bo več storil.**

Že deveti smrtni primer letos!

Letos je število smrtnih žrtev na področju Novega mesta brez avtomobilske ceste že doseglo številko 9 — Po nesreči na Cesti herojev je podlegel Vid Teropšič

16. oktobra ob 14. uri in 10 minut je voznik amater Branko Kerin, oficir JLA, na Cesti herojev v Novem mestu pri skladišču Cestnega podjetja prehiteval neko vozilo. Nasproti mu je na mopedu pripeljal Jože Progar s sopotnikom Vidom Teropšičem iz Cvelbarjeve ulice 14 v Novem mestu. Progar je najbrž sklepal, da Kerin ne bo več mogel zaviti v desno predno bi se srečal, pa je naglo zavil v levo. Tako bi mu ušel po levi strani, če ne bi Kerin v tem trenutku zavil v desno. Osebni avtomobil je vozil s hitrostjo okoli 50, moped pa 30 do 40 kilometrov na uro. Pri tej hitrosti je Progar zadel čelno v Kerinov Wartburg, odletel z mopeda v levo, sopotnika Teropšiča pa je vrglo preko avtomobila. Progar si je zlomil levo roko in levo nogo, Teropšiču pa je počila lobanja in je 23. oktobra podlegel poškodbam v novomeški bolnišnici. Vozilo, ki ga je prehiteval Kerin, ni počakalo na mestu nesreče, čeprav se je zgodila pred očmi voznika.

»Glavo že imam notri...«

je dejal prejšnji petek mlad moški, ko je na silo zrinil glavo v natrpan avtobus podjetja Gorjanci, ki vozi iz Šmihela čez Novo mesto v Bršlin. S krepkimi gibi rok in nog je nazadnje potegnil v prepoln avtobus še ostale dele telesa. Nekaj dni pred tem pa je neki moški obstal na stopnicah avtobusa pri odprtih vratih . . .

Takole se vozijo v službo delavci, delavke in uslužbenci industrijskih podjetij Pionir, Novoteks in Iskra. Mnogi so do nedavnega lahko hodili peš preko mostička čez Krko, odkar pa je ta podrt, se vozijo z avtobusom.

Na Glavni trg pripelje avtobus že precej poln, vstopi navadno še nekaj potnikov, tako da za tiste, ki vstopajo pri spomeniku talcev in pri črpalki, zmanjka prostora. Tudi kondukter ne more pobirati voznine, čeravno se poizkuša preriniti na drugi konec avtobusa.

Vsi, ki se takole vozimo, smo mnenja, da bi morala vsaj v jesenskem in zimskem času voziti na tej progi dva avtobusa. Taka vožnja res ni vredna cene prevoza! Iz Novega mesta v Ljubljano stane avtobus 540 din, se pravi okoli 8 din kilometer, od Šmihela do Bršlina stane 50 din, ali z Glavnega trga do Pionirja 40 din. Za dobra dva kilometra vožnje bi bil po taki ceni prevoz lahko res kulturnejši!

—r—

NESREČE

Pešec pred mopedom

12. oktobra ob 8.15 je na Cesti herojev pri hiši štev. 14 mopedist Alojz Jožef, posestnik iz Harinje vasi, zadel Franca Hočevarja, tesarja iz Velikega Cerovca, ko je ta nenadoma prečkal cesto. Jožef je sicer zaviral, vendar se nesreči zaradi kratke razdalje ni mogel izogniti. Oba sta padla po cesti, mopedist je ostal nepoškodovan, pešec pa je dobil lažje poškodbe. Prvo pomoč so mu nudili v novomeški bolnišnici.

S fičkom ob kamion

Na ovinku pri hiši št. 21 v Mačkovcu pod Trško goro je Oskar Veble, uslužbenec VP Bregana, voznik amater iz Jesenic na Dolenjskem, prehiteval tovorni avto FAP s prikolico, ki ga je vozil poklicni voznik Anton Zupančič iz Mirne peči. Zaradi ozke ceste je Veble z zadnjim levim blatnikom zadel v prednji branik kamiona. Škode je za 30.000 dinarjev.

Nepravilno je parkiral

Na isteku Vrhovčeve ulice v Cesto komandanta Staneta v Novem mestu je 24. oktobra parkiral svoj Fiat 1100 Milan Matjašič, gradbeni tehnik pri podjetju Pionir. Ko je poltovorni kamion TAM, last Pionirja, ki ga je vozil poklicni šofer Marjan Hribar, pripeljal naproti, se je moral umakniti na pločnik. Zaradi dvignjenega robu pločnika, je zadnji del kamiona pričel drseti in zadel zadnja leva vrata Matjašičevega avtomobila. Škode je za 10.000 dinarjev.

28-74, tako se ne vozi!

11. oktobra ob pol osmih zvečer sem šel z Novega trga proti drevoredu. Bil sem popolnoma na levi strani cestišča, dejansko že v plitvem odtočnem jarku, prav med vhodom v kletno restavracijo in prvim kostanjem, ko mi je naproti pripeljal fičko. Hkrati je z Novega trga proti mestu peljal neki drugi Fiat-600. Prostora za srečanje je bilo dovolj, vendar je fičko vozil naravnost proti meni. Odskočil sem, pa premalo, zaradi kostanja namreč, ki ga je tam menda dal zasaditi še maršal Marmont. Fičko me je butnil v desni bok, predvsem v desni komolec tako, da me je vrglo okoli kostanja. Edina posledica je bila res samo bolečina, načet rokav in ostanki avtomobilskega laka na njem . . .

Zaradi tega ne bi bilo vredno pisati — kaj pa če bi bil tam otrok, ali pa nekdo, ki bi počasneje odskočil kot sem jaz, skratka nekdo, ki ne bi imel časa splezati na kostanj, če bi hotel biti varen pred fičkom NM 28-74? Nisem poduhal tovariša 28-74 na maligane, nisem študiral prometne situacije na ožini med točilnico in kostanjem, vendar mora tudi pešec nekako priti tam skozi, če se je že nameril proti Cesti komandanta Staneta!

Znanec, ki je bil v bližini, je zapisal tablico fička, ki jo je cikcak stisnil po Novem trgu, državljani naokrog pa so takoj predlagali ukrepe. Stopil sem za avtomobilom, ki se je ustavil zadaj v parku.

»Poslušajte . . .« sem začel.

»Jaz nisem nič kriv. Saj sem dal ‚vinkler'!« mi je pojasnil sedeč za krmilom. Zadaj je imel otroka. Videl sem, da ni pripravljen na nikakršno razpravo. Mogoče se bo zamislil nad pismom, mogoče pa šele prihodnjič nad kamnom na pokopališču!

MARJAN MOSKON
Novo mesto

V novomeških kavarnah so izginjali plašči

Letos januarja so v novomeških kavarnah naenkrat začenjali izginjati plašči z obešalnikov, kamor so jih odlagali gostje. Tiste dni so natakarji opazili v lokalu neznanega moškega s sumljivim obnašanjem in ko so ga varnostni organi priprli, se je izkazalo, da je res on kradel.

Bogdan Orlič, ključavničar brez zaposlitve iz okolice Karlovca, je 10. januarja v kavarni Metropol ob dveh popoldne vzel moški plašč in šal, vredna okoli 35.000 din; 16. januarja je okoli 17. ure v kavarni na Glavnem trgu segel po enakih predmetih; dan kasneje pa je v istem lokalu spet vzel moški plašč, šal in tokrat še klobuk zraven. Zadnjo tatvino je zagrešil 30. januarja okoli 18. ure, ko je spet v kavarni na Glavnem trgu vzel nekemu gostu plašč, usnjene rokavice, šal in nalivno pero.

Orlič je bil zaradi podobnih kaznivih dejanj že večkrat kaznovan, vendar se kljub temu ni hotel sprijazniti s poštenim delom. Na obravnavi, ki je bila pred občinskim sodiščem v Novem mestu, je obtoženec zatrjeval, da ga tiste dni sploh ni bilo v Novem mestu, natakarji pa so ga prepoznali. **Občinsko sodišče je Orliču prisodilo 4 leta in 6 mesecev zapora, okrožno sodišče pa je bilo mnenja, da ga bo tudi zaporna kazen dveh let in šestih mesecev spametovala.** Sodba je že pravnomočna.

CERAR: solze ob zvokih himne v Tokiu

Nekaj sekund se je koncentriral na vogalu odra, potem je pozdravil sodnike in se zavihtel na konja. Ko je napravil trojno kolo (v dvanajsteroboju je izvajal le dvojno), se je med gledalci zaslišal vrišč, ki pa je takoj prenehal. Japonci dobro poznajo Mira Cerarja in videli so, da bi ga vsak najmanjši šum lahko zmedel. Utihnili so in čakali elegantnega zaključka. Potem se je prepolna dvorana spremenila v pravi pekel navdušenja. Zaigrali so jugoslovansko himno, na jambor pa dvignili našo zastavo. Miru so tekle solze...

Ves presunjen se je nato napotil v slačilnico, kjer ga je pričakal jugoslovanski ambasador v Tokiu tov. Rolovič s soprogo in ga objel.

»Vse je za mano, opravil sem svoje,« je najprej dejal Miro, potem pa pristavil: »Spočetka sem bil pod psihološkim pritiskom včerajšnjega dne, vendar me je ta občutek spremljal le pri prvih gibih. Sčasoma je minilo. Uspeh na konju mi je ljubši kot dobra uvrstitev v mnogoboju.«

Vtem je skupina jugoslovanskih športnikov, ki so si ogledali zaključne borbe telovadcev, tiščala v slačilnico. »Miro, to moramo proslaviti!« je vzkliknil eden izmed njih. Miro pa je dejal: »Vsekakor, toda počakajmo do jutri.«

Mirovo ekshibicijo na konju z ročaji je prenašala tudi celotna japonska televizija in 6 filmskih kamer, ki so lovile iz vseh zornih kotov vsak njegov element. Predsednik jugoslovanskega olimpijskega komiteja M. Neortčić je ob stisku rok dejal:

»Lepo je, ko vidimo, s kakšno pozornostjo spremljate našega šampiona. Lepo je, da slišimo zvoke naše himne. Čestitam Miru in njegovemu trenerju Gregorki; srečen sem.«

Navdušen je bil tudi predsednik mednarodne telovadne federacije Charles Tenny iz Švice: »Pričakoval sem njegovo zmagoslavje. To je telovadec, kakršnega svet na konju z ročaji še ni videl.«

In končno: navdušeni so bili tudi jugoslovanski novinarji, ki so deset minut po proglasitvi Mirovega zmagoslavja dobili najboljše sedeže v ložah.

(Iz VEČERA)

LETOS DRSALIŠČE!

Za ljubitelje drsanja v Novem mestu končno radostna vest! Če bo ugodna zima, bo namreč narejena naravna ledena ploskev na sedanjem teniškem igrišču. Tretje igrišče, ki je sedaj poraslo s travo, bo preurejeno za drsanje. Na pravokotniku 40 x 20 metrov bodo imeli mladi in stari dovolj prostora za drsanje. Občinska zveza tudi premišlja, da bi kupila nekaj parov drsalk, ki bi jih potem posojali. Z deli za pripravo ledu bodo začeli takoj po občinskem prazniku.

Železničar je prvak občinske lige

Po zmagi nad Pionirjem si je Železničar zagotovil prvo mesto v občinski kegljaški ligi za leto 1964. Pokazal je najstalnejšo formo in je izgubil le eno srečanje. Ker se je moštvo okrepilo in so se nekateri igralci vrnili iz JLA, pričakujemo, da se bo moštvo dobro odrezalo tudi na republiškem prvenstvu. Vrstni red ostalih je realen, presenečajo le porazi Pionirja. Do konca tekmovanja je še eno kolo.

JM

ZDRAVNIK VAM SVETUJE

PLJUČNI RAK

Ko slišimo besedo rak, se navadno prestrašimo. O tem se danes veliko govori in piše. Vsak dan zvemo, da je tega ali onega znanca ali znanko pobrala ta zavratna bolezen, ki ji še ne poznamo vzroka. Vemo le, da je to posebna rast celic, ki se hitro razmnožujejo. Kaj jih spodbudi, da se začno razmnoževati, to je še uganka. Nekaj slutimo, nekatere zveze so dokazane, to pa je tudi vse.

Rak lahko praktično napade skoraj vse organe v človeškem telesu. Vendar pa je pri ženskah največ raka na maternici, jajčnikih in dojki, pri moških pa na pljučih, želodcu in prostati. Nas trenutno najbolj zanima pljučni rak, zato o njem nekaj več.

Zdavnaj je že znano, da neko draženje lahko sproži rast rakave bule. Tako so opazovali precej pljučnega raka v rudnikih, kjer je dosti arzenovih, radijevih in kromovih spojin. Tudi azbest je nevaren. Dokazano je tudi, da zboli za pljučnim rakom več kadilcev kot nekadilcev, čeprav ni jasno, kje tiči vzrok. Angleži so dokazali, da je na 100.000 nekadilcev le 10 zbolelo za pljučnim rakom, na 100.000 kadilcev pa kar 135. Če nekdo preneha kaditi, se sčasoma zniža verjetnost, da bo umrl za pljučnim rakom. Če pa spet začne kaditi, je prav tako, kot da ne bi nikdar nehal. Čeprav je dokazano, da je cigaretni dim pospeševalec razvoja pljučnega raka, ni dokazano, katera snov v dimu je tista, ki raka sproži. Katran, smola in benzpiren, ki so v cigaretnem dimu, povzročajo kožnega raka. Morda je kriv arzen, ki je v cigaretnem papirju pa tudi v tobaku, ki ga za časa rasti škrope proti rastlinskim boleznim in mrčesu s snovmi, ki vsebujejo arzen. Ker je pri ženah zadnje čase vse več pljučnega raka in ker tudi vse več žensk kadi, sklepajo, da je kajenje vsekakor nevarno.

Prvi znak pljučnega raka je kašelj. Pri kadilcih, ki vsi kašljajo, posebno zjutraj, je sprememba v kašlju lahko prvi znak. Posebno, če kadilec pri kašljanju izpljuje sluzav ali pa celo gnojen izmeček. Včasih je izpljunek krvav. Če je dihanje kratko in če nekaj tišči v kakem delu pljuč, je nujen posvet z zdravnikom, posebno če je to stalno. Poznejši znaki so že lahko zelo različni, posebno če bolnik hujša in je truden. Ti tako zaskrbe bolnika ali njegove svojce, da kmalu pride k zdravniku. Le pravočasen posvet z zdravnikom lahko pomeni uspešno zdravljenje!

Za pravočasno odkritje pljučnega raka ima običajno največ zaslug fluorografija prebivalstva. Če pa pride bolnik k zdravniku s sumljivimi znaki, ga bo ta poslal najprej na rentgenski pregled pljuč. Morda je potrebno še rentgensko slikanje, globinsko slikanje pljuč, bronhografija, pa tudi pregled pljunka. Zraven spadajo seveda še splošni laboratorijski pregledi in drugi pregledi.

Edina uspešna metoda zdravljenja je operacija, pa tudi ta žal ni vedno docela uspešna. Uporabljamo tudi obsevanje z radijem in izotopi. Nekaj uspehov so pokazala nekatera zdravila.

Pljučni rak je resna bolezen. Le eno tretjino bolnikov s to boleznijo je mogoče operirati in le ena tretjina operiranih bolnikov preživi več kot tri leta. Zato raje bolnika ne strašimo z diagnozo in mu skušamo lajšati njegovo brezupno stanje.

Dr. B. O.

Več denarja, kadrov in samostojen svet!

Razgovor z Jožetom Maličem, članom sveta za izobraževanje, telesno in tehnično vzgojo v Novem mestu

Osem društev Partizana s 600 člani, 8 samostojnih športnih panog, 4 sindikalna športna društva, 6 šolskih športnih društev, 5 milijonov dinarjev skladov za telesno kulturo, ObZTK pri občinski skupščini, 321 milijonov 600.000 dinarjev predvidenih izdatkov v sedemletnem planu ali 46 milijonov letno za telesno kulturo. To so snovni podatki o stanju telesne kulture v novomeški občini.

Pred občinskim praznikom Novega mesta smo naprosili Jožeta Malica, člana sveta za izobraževanje, telesno in tehnično vzgojo za nekaj besed o perečih problemih telesne kulture v naši občini.

— Kakšne uspehe je zabeležil svet na področju telesne kulture v letošnjem letu?

— V dosedanjem skupnem delu je našel svet premalo časa za vprašanje telesne kulture, saj so bila na dnevnem redu največkrat vprašanja prosvete. Po drugi strani pa posamezna društva niso pokazala dovolj samoiniciative, kadar pa je svet razpravljal o telesni kulturi, se je vse vrtelo okrog finančne problematike. Moram reči, da svet nima pregleda, če se osnovne smernice v naši občini sploh izpolnjujejo.

— Za boljše delo bi bil torej potreben boljši svet?

— Tako je. Vsekakor se je sedanji svet ukvarjal s preširoko tematiko. V mnogih občinah imajo samostojne svete in tudi v novomeški bi svet za telesno kulturo prav gotovo delal uspešneje od sedanjega, ker bi imel na programu pač le telesnovzgojna vprašanja.

— Kakšno pa je bilo sodelovanje z občinsko zvezo za telesno kulturo?

— Svet je sodeloval tudi z občinsko zvezo. Ker pa je bila telesna kultura le malokrat na dnevnem redu, je bilo sodelovanje manj tesno. Vsekakor sodelovanje ni odlično, ni pa tudi slabo. Z dobro volje pa bi lahko seveda bilo boljše.

— Kako je s trenerskim kadrom?

— Na svetu je bilo le poudarjeno, da ni dovolj strokovnjakov. Slabost je v tem, da se strokovnjaki porazgubijo z odhodom iz občine ter z boljšimi zaposlitvami v drugih panogah. Če bi bile trenerske službe plačane, bi bilo stanje precej boljše. Tako pa je opaziti, da dosti strokovnjakov stoji ob strani, čeprav so zainteresirani za razvoj in uspehe posameznih športnih panog.

— S kakšnimi težavami se predvsem borite?

— Najbolj kritično je finančno stanje. Čeprav se industrija še posebno v zadnjem času močno razvija, za telesno kulturo niso zagotovljena niti minimalna sredstva. Zato tudi ni množičnosti, ker se finančna sredstva omejujejo le na najnujnejše stroške za kvalitetne ekipe. V trenutni situaciji bi predvsem morali najti sredstva za splošno vadbo.

— Kako pa je s telovadnico v Novem mestu?

— Svet je mišljenja, da je telovadnica v Novem mestu nujno potrebna in je že dal priporočilo občinski skupščini. Za gradnjo pa so potrebna precejšnja sredstva. Obe sedanji telovadnici ne zadovoljujeta niti lastnih potreb. Osnovnošolska telovadnica na primer ne zagotovi niti polovico lastnih potreb. Izgradnja nove telovadnice je sicer v 7-letnem planu, vendar pa bi bilo čimprej potrebno pričeti z gradnjo.

— Kakšni pa so načrti za nadaljnji napredek telesne vzgoje v naši občini?

— Letos je bila izdelana analiza telesnovzgojne dejavnosti. Na osnovi te analize bo svet razpravljal na eni prihodnjih sej ter bo predložil občinski skupščini načrte za boljše delo v bodočem.

— Kako pa je z lotom in športno napovedjo?

— Sredstva, ki dotekajo od lota in športne napovedi, so minimalna. Med občani zaradi premajhne propagande ni dovolj zanimanja. Prodajo ima namreč v rokah časopisno podjetje, vendar pa jo smatra le za odvečno breme.

— V zadnjem času je opaziti, da je v kolektivih premalo zanimanja za šport. Kaj je svet ukrenil v tej smeri?

— Najprikladnejša rešitev bi bila, če bi se športna društva organizacijsko utrdila. Posamezni klubi naj bi se naslonili na podjetja. Tako bi rešili finančne teže, obenem pa bi se v podjetjih povečalo zanimanje za šport. Lep primer so kegljači Pionirja. Z malo dobre volje pa bi lahko šli tudi: odbojkarji k Novoteksu, košarkarji k ŽTP, nogometaši k IMV ali Kremenu, igralci tenisa pa bi lahko našli streho nad glavo pri Krki. Novomeščani bi brez dvoma te klube smatrali za svoje, tako kot jih smatrajo zdaj. Te misli seveda niso nove, vendar pa so do zdaj vedno padle v vodo. Iz nerazumljivih razlogov nikoli ni prišlo do njihove uresničitve. Konec letošnje sezone pa bi lahko pomenil prekretnico v tem pogledu. Na ta način bi lahko rešili organizacijske in finančne probleme.

— Ali ste za občinski praznik pripravili kakšna tekmovanja?

— Planiranega je bilo precej, vendar pa bo zaradi šibkega finančnega stanja odpadlo precej zanimivih srečanj. Predvsem je škoda, da bo odpadla košarkarska tekma med Ljubljano in Novim mestom ter turnir mest v balinanju. Kljub temu pa bodo imeli gledalci dovolj možnosti za gledanje, saj bodo na sporedu tekme v odbojki, košarki, rokometu, kegljanju, balinanju, šahu, streljanju, nogometu ter tradicionalni tek po ulicah Novega mesta. Prav tako bo do občinskega praznika zaključeno tekmovanje občinske lige v malem nogometu in odbojki.

JOŽE SPLIHAL

Občinska strelska liga

Po 4. kolu občinske strelske lige Novo mesto vodi novomeški **Pionir**, ki je nastreljal 3144 krogov. Slede mu **Novoteks** (2457), **Janez Trdina** (2456), **Železničar** (2300), **Skocjan** (2178) in **Novoteks** (805).

R. J.

Pionir : Ljubljana 1938:1873

Na kegljišču Pionirja je bilo v soboto in nedeljo prijateljsko srečanje ženskih kegljaških ekip Novega mesta in Ljubljane v borbenih igrah in na 100 lučajev.

V borbenih igrah so domačinke v prvih dveh setih povedle za 33 kegljev, obranile rezultat do konca in zmagale z 223:194 kegljev. — V srečanju 6 x 100 lučajev so gostje, ki so med tremi najboljšimi ekipami v Sloveniji, nastopile brez treh standardnih igralk. Domačinke so to izkoristile in dosegle lepo zmago. Za ekipo Pionirja so nastopile tudi bivše igralke iz »Vseh 9«. Ekipa je bila močno izenačena, kar ji je prineslo zmago za 65 kegljev ali 1938:1873. Za Novomeščanke so kegljale: Jerman 340, Osolnik 339, Železnikar 328, Oražem 317, Nanger 312 in Simonkar 302. Pri gostjah so zatajile zadnje tri igralke.

(en)

Šiška : Krmelj 10:14

Šiška: Čeak, Zafred 1, Tratnik 2, Jurša, Bavec 3, Podbevšek, Lozej, Jereb 3, Pire 1. Krmelj: V. Logar, J. Logar 6, D. Papež, M. Papež 2, R. Papež 2, Žitnik 3, Koprive, Zaman 1. V prvenstveni tekmi ljubljanske conske rokometne lige so gostje zasluženo zmagali in se povzpeli na drugo mesto. Sodnik Vesenjak, ki je sodil namesto delegiranega sodnika, je dopustil preveč grobo igro, v čemer so prednjačili domačini iz Ljubljane.

B. D.

Dobrepolje : Ribnica 15:13

Kljub slabemu vremenu je tekmi prisostvovalo okrog 200 gledalcev. Domači rekometaši so zmagali prav v zadnjih minutah. Obe moštvi sta pokazali vse znanje, poudariti pa velja, da so bili domačini nekoliko boljši.

—r

Križe : Dobrepolje 19:10

Čeprav so bili igralci Dobrepolja favoriti, so jih domačini presenetili ter jim odvzeli obe točki. Celotna ekipa domačih je igrala zelo dobro. Posebej sta se izkazala Sitar z 9. in Jaše s 5. goli. Pri gostih se je najbolj odlikoval Verbič, ki je dosegel 4 gole. Tekmo je dobro sodil Novak iz Ljubljane. Po šestem kolu so še vedno v vodstvu **Brežice z 12 točkami pred Krmeljem, ki ima 8 točk in Dobrepoljem ter Ribnico, ki sta zbrala po 7 točk.**

O. G.

Zmagovalec je Pionir

V nedeljo, 25. 10., je bilo tekmovanje v počastitev občinskega praznika, ki ga je vršil občinski strelski odbor Novo mesto. V streljanju z zračno puško se je pomerilo 5 ekip, meštem ko je Novoteks odpovedal udeležbo. **Zmagal je Pionir s 782 krogi.** Sledi mu **Iskra** (722), 13. maj (650), **Skocjan** (522), in **Vinko Paderšič** (486). Med posameznimi se je najbolj izkazal **Marjan Kos**, ki je nastreljal 171 krogov. Dobri so bili še **Branka Zaharija** (166), **Milan Knap** (161) od Pionirja ter **Marjan Kopina** (157) od 13. maja.

Tri prvoplasirane ekipe so dobile diplome občinske zveze za telesno kulturo Novo mesto.

R. J.

Črnomelj : Piran 4:5 (2:2)

V osmem kolu je bil v Piranu derbi za prvo mesto med Črnomljem in domačim Piranom. **Črnomelj:** Rajgel, Prelog, Ivanušič 2, Weiss, Pišec, Jaklič 1, Zakrajšek, Kvas 1. — **Piran:** Petrinja, Beve 1, Vodopivec 1, Ovink 1, Jeraša, Fonovič 1, Rodin, Zorzut 1, Koterle 1, Peric.

V začetku so gostje povedle z 2:0 po zaslugi Prelogove, pozneje pa so popustile in domače rokometašice so zaradi večje izkušenosti zmagale in si zagotovile naslov jesenskega prvaka.

V medobčinski rokometni ligi so bili doseženi naslednji rezultati: Osemletka : Garnizon 11:10, Novo mesto : Osemletka 19:4, Črnomelj : Metlika 20:7. Jesenski prvak je postala ekipa Novega mesta, ki ima točko naskoka pred Črnomaljčani.

J. S.

Šport minulega tedna v Kočevju

• **Nogomet:** Samo še nogometaši niso končali jesenskega dela tekmovanja. Tokrat so sprejeli v goste vodečega Usnjarja iz Vrhnike. Kljub terenski premoči so izgubili domačini. Rezultat je bil 4:3, precejšen del krivde za dobljene gole pa ima tudi domača obramba. Tudi sodnik je nekajkrat oškodoval domače nogometaše. Po tej zmagi Vrhničani čvrsto vodijo, medtem ko so domačini drugi. Mladinci so si z zmago proti Usnjarju s 7:2 precej izboljšali položaj na lestvici. Čeprav je bilo slabo vreme, je bilo še kar dosti gledalcev, ki pa so (nekateri!) prišli meje dovoljenega ob napakah sodnika. Nedostojni vzkliki in psovke ne sodijo na športna igrišča!

• Seja okrajne zveze za telesno vzgojo bo 3. novembra v Kočevju. Obravnavali bodo jugoslovanske športne igre, vzgojo kadrov, organizacijska vprašanja, važna pa bo tudi razprava o proračunu zveze za leto 1965. To bo prvič, da bo seja izven Ljubljane!

• Zaradi slabega vremena je gimnazija imela športni dan v domu telesne kulture namesto v naravi. Še enkrat se je izkazalo, kako je dom koristen!

• Taborniki »Odreda svobodnih gozdov« so dobili v novem domu svojo sobo in popolno opremo. To je bilo pravo doživetje, saj imajo mladi tabrniki prvič od ustanovitve svoje prostore.

• Včasih so šahisti poudarjali, da se njihovo delo ne more razliveti, ker nimajo svojih prostorov. Zdaj imajo v domu svojo sobo, vendar je opaziti le nekaj mladincov, ki redno šahirajo. Vsekakor so v preiskih pogojih bili šahisti uspešnejši. Vprašujemo se, kaj je vzrok sedanjemu mrtvilu?

A. Arko

Športni troboj v Črnomlju

Sindikalna podružnica novomeškega Cestnega podjetja se je z občinskima zvezama za telesno kulturo v Metliki in Črnomlju dogovorila, da bi ob koncu del na cesta Metlika — Črnomelj organizirali športna tekmovanja. Tekmovanja so trajala mesec dni, obsegala pa so: kegljanje, streljanje, šah, odbojko in namizni tenis.

Med strelci je zmagal Črnomelj s 307 točkami pred Metliko (295) in Cestnim podjetjem (264), med kegljači pa Metlika (247 kegljev), pred Črnomljem (213) in cestnim podjetjem (199). Metlika je zmagala tudi v namiznem tenisu, ko je oba nasprotnika premagala s 4 : 0, drugo mesto pa je zasedlo cestno podjetje z zmago nad Črnomljem 3 : 1. V šahu so spet zmagali Črnomaljci, ki so Metličane in Cestno podjetje premagali s po 4 : 1, drugo pa je bilo Cestno podjetje z zmago nad Metliko s 3 : 2. Tudi v odbojki je bil Črnomelj najboljši z zmagama 2 : 0, druga pa je bila Metlika, ki je premagala Cestno podjetje z 2 : 1. Na brzopoteznem turnirju pa sta se najvišje uvrstila Žlogar (10 točk) in Vanovič (8) iz Črnomlja, Hrnjak iz Metlike pa je bil s 7,5 točkami tretji.

V splošni razvrstitvi je zmagal Črnomelj s 17 točkami pred Metliko (12) in Cestnim podjetjem (7). Zanimivo je, da so v zmagovalnem moštvu nastopili delavci, rudarji, kmetje, študentje, tehniki, inženirji, profesorji, uslužbenci, upokojenci, pripadniki JLA in LM. Tekmovalci so želeli, da bi se še srečali, po sklepu pa bodo s tekmovanjem nadaljevali, ko bodo začeli graditi cesto Črnomelj—Vinica.

FRANC MOLJK

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila od 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 12.00, 13.00, 17.00, 19.30, 22.00. Pisan glasbeni spored od 5 do 8.00.

PETEK, 30. OKTOBRA: 8.05 Dobro jutro... Izbor iz domače simfonične literature. 9.25 Igra pihalna godba mornarice p. v. Viviana Dunna. 10.35 Novo na knjižni polici. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.05 Kmetijski nasveti — Jernej Zele: Na Goriškem je spet večje zanimanje za selekcijo živine. 14.35 Listi iz ansambelske glasbe. 15.30 Pesmi in Poljske in Šlezije poje in igra ansambel in solisti »Zelodika«. 15.45 Novo v znanosti. 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

SOBOTA, 31. OKTOBRA: 8.05 Nastop Ljubljanskega oktета. 10.15 Glasbeni sejem. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.05 Kmetijski nasveti — Emil Gabrovšek: Ob osnutku sprememb in dopolnitev temeljnega zakona o gozdovih. 12.15 Domači pěle-měle. 15.05 Odlomki iz jugoslovanskih oper. 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Trije zbori KUD »France Prešeren« iz Kranja p. v. Petra Liparja. 17.05 Gremo v kino. 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov. 18.45 S knižnega trga. 22.10 Oddaja za naše izseljence.

NEDELJA, 1. NOVEMBRA: 8.00 Mladinska radijska igra — Joško Lukeš: Zlomljena kitara. 10.00 Se pomnite, tovariši... Olga Jurajevčić: No passeran. 10.30 Mirno spavaj... Prir. Rado Simoniti: Mirno spavaj — T. Ljubić: Padel je padel — Rado Simoniti: Žrtvam — Prir. Milko Škoberne: Stoji tam v gori partizan. 11.00 Razpoločenjska skladbe. 11.40 Nedeljska reportaža. 13.30 Otožne in umirjene slovenske narodne pesmi. 15.05 Nedeljski operni koncert. 17.20 Radijska igra — György Sós: Resnična legenda. 20.00 V nedeljo zvečer. 22.10 Želimo vam lahko noč.

PONEDELJEK, 2. NOVEMBRA: 8.05 Jutranja glasbena srečanja s pevci in orkestri zabavne glasbe. 8.55 Za mlade radovedneže. 9.45 Pihalna godba JLA p. v. Pavla Brzulje. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.05 Kmetijski nasveti — Drago Zorko: Letos pri nas dosegljiva mehanizacija za kooperante in zasebne pridelovalce. 12.15 »Pred domačo hišo«. 15.05 Drobni prizori iz oper. 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 18.15 Zvočni razgledi — madžarska zabavna glasba. 20.28 Simfonični koncert Orkestra Slovenske filharmonije, dirigent Samo Hubad. 22.10 Nočni akordi.

TOREK, 3. NOVEMBRA: 8.05 Igra ansambel Bořisa Franka s pevci. 9.25 Nekaj ansambelskih opernih prizorov. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.05 Kmetijski nasveti — Inž. Bojan Nendel: Zamenjava pasem živine v osijskem okraju. 12.15 Ljubljanski komorni zbor poje vojaške pesmi. 14.35 Pet minut za novo pesnico (ponovitev) — Lesjak: Kresnice. 17.05 Koncert po željah poslušalcev. 20.00 Dvajset minut z radijskim pihalnim ansamblom. 20.20 Radijska igra — Roger Richard: Mala suita čakanja. 23.05 Nočni koncert z deli jugoslovanskih skladateljev.

SREDA, 4. NOVEMBRA: 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — Gustav Strniša: Pravljica o soncu. 9.10 Mariborski komorni zbor poje pesmi Petra Liparja. 10.45 Človek in zdravje. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.05 Radijska kmečka univerza — Dr. Jože Terčelj: Zreja plemenskih telic. 12.15 »Na kmečki peči«. 14.35 Kaj in kako pojo otroci po Jugoslaviji in po svetu. 15.30 Tako poje naša dežela — II. oddaja. Pesmi iz Ribniške doline. 18.15 Iz fonoteke Radia Koper. 20.20 Melodije jugoslovanskih skladateljev zabavne glasbe. 23.15 Jazz s plošč.

ČETRTEK, 5. NOVEMBRA: 8.05 Jutranja glasbena srečanja s pevci, ansambli in orkestri zabavne glasbe. 10.15 Glasbeni sejem. 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.05 Kmetijski nasveti — Dr. Janez Banič: Počkodbe konjskih kopit. 12.15 Čez hrib in dol. 14.05 Naši pevci v operah železnega repertoarja. 14.35. Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.40 Literarni sprehod — Petrović: Dih življenja. 18.45 Jezikovni pogovori. 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer — Tone Pavček: Ujeti ocean. 22.10 Nočni akordi.

ISKRA

KRANJ

TOVARNA USMERNIŠKIH NAPRAV

POZDRAVLJA OBČINSKI PRAZNIK NOVEGA MESTA IN VSE NJEGOVE PREBIVALCE!

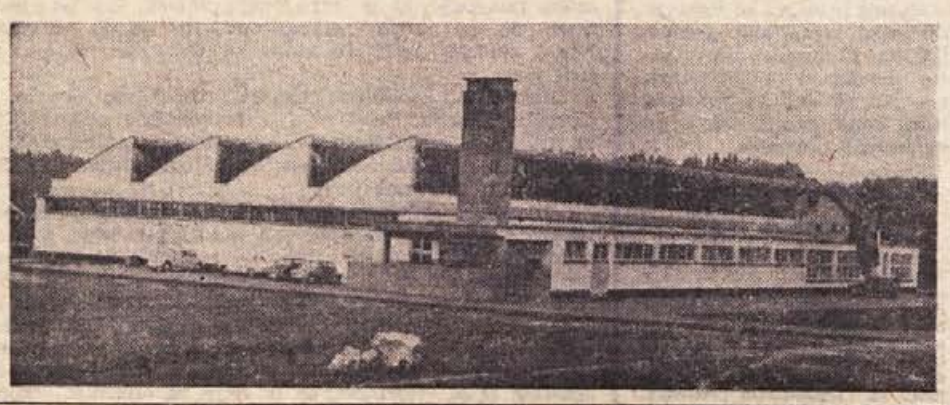

NOVO MESTO

VSE KMETOVALCE NA SVOJEM PODROČJU PRISRČNO POZDRAVLJAMO IN JIM ŽELIMO ŠE MNOGO USPEHOV!

KMETIJSKA ZADRUGA NOVO MESTO

DELOVNI KOLEKTIV GOSTINSKEGA PODJETJA

HOTEL

METROPOL

NOVO MESTO

SE PRIPOROČA ZA OBISK IN TOPLO POZDRAVLJA CENJENE GOSTE, ŽELEČ JIM PRIJETNO PRAZNOVANJE OBČINSKEGA PRAZNIKA!

ŽELEZNIŠKO TRANSPORTNO PODJETJE

NOVO MESTO

VOŠČI

ZA OBČINSKI PRAZNIK, 29. OKTOBER, VSEM DELOVNIM LJUDEM V OBČINI NOVO MESTO!

KOMUNALNO PODJETJE

NOVO MESTO

Z OBRATI: VRTNARIJO, MEHANIČNO DELAVNICO IN GRADBENIM OBRATOM

SE ŠE NADALJE PRIPOROČA, HKRATI PA POSILJA ISKRENA VOŠČILA ZA PRAZNIK NOVOMEŠKE OBČINE!

TRGOVSKO PODJETJE NA DEBELO IN DROBNO

ŽELEZNINA

NOVO MESTO

PRIPOROČA NAKUP V VSEH SVOJIH DOBRO ZALOŽENIH PRODAJALNAH, HKRATI PA VOŠČI SVOJIM STRANKAM IN VSEM OSTALIM PREBIVALCEM NOVOMEŠKE OBČINE ZA 29. OKTOBER!

VSEM POTROŠNIKOM, POSEBNO PA SVOJIM STRANKAM, ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK

ELEKTRO

LJUBLJANA – POSLOVNA ENOTA

NOVO MESTO

pošilja iskrena voščila občanom novomeške občine ter ob tej priložnosti pozdravlja vse potrošnike električne energije!

KOLEKTIV

PEKARNE IN SLAŠČIČARNE

V NOVEM MESTU

ČESTITA

VSEM GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM IN SVOJIM STRANKAM ZA PRAZNIK NOVOMEŠKE OBČINE!

TRGOVSKO PODJETJE

DOLENJKA

NOVO MESTO

Z VSEMI SVOJIMI PRODAJALNAMI!

Naj živi 29. oktober, praznik novomeške občine! Naj žive vsi delovni občani!

ZAVOD ZA UPRAVLJANJE DRUŽBENEGA PREMOŽENJA

NOVO MESTO

ŽITO

ŽIVILSKI KOMBINAT

LJUBLJANA

DOLENJSKO PODROČJE

NOVO MESTO

pozdravlja in čestita vsem svojim poslovnim znancem in prijateljem v novomeški občini za njihov praznik!

Dobro postrežbo, izvrstna jedila in priznane pijače nudi svojim gostom

HOTEL GRAD

OTOČEC

ZA PRAZNIČNI 29. OKTOBER SE PRIPOROČAMO ZA OBISK!

Vlado Lamut: Dolenjska vinjeta

VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM OBČINE NOVO MESTO, POSEBNO PA GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM V ŠENTJERNEJU, ŽELI ŠE MNOGO USPEHOV IN JIM VOŠČI ZA OBČINSKI PRAZNIK

MIZARSKO PODJETJE

»PODGORJE«

ŠENTJERNEJ

ZA PRAZNIK NOVOMEŠKE OBČINE, 29. OKTOBER, TOPLO POZDRAVLJAMO VSE OBČANE, PRIPOROČAMO PA SE TUDI VNAPREJ SVOJIM STRANKAM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM!

AVTOPROMET – TUZEMSKA ŠPEDICIJA

GORJANCI

NOVO MESTO - STRAŽA

DELOVNI KOLEKTIV

LESNEGA KOMBINATA

NOVOLES

NOVO MESTO

ČESTITA ZA 29. OKTOBER VSEM PREBIVALCEM NOVOMEŠKE OBČINE TER VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM V PODJETJIH IN USTANOVAH!

TUDI VNAPREJ PRIPOROČAMO SVOJE USLUGE IN ČESTITAMO ZA OBČINSKI PRAZNIK!

OBRTNO GRADBENO PODJETJE

REMONT

STRAŽA

VSEM DELOVNIM LJUDEM V OBČINI VOŠČI ZA NJIHOV PRAZNIK

NOVO-MEŠKA OPEKARNA ZALOG

TOVARNA UPOROV

ISKRA

ŠENTJERNEJ

POZDRAVLJA IN ČESTITA ZA PRAZNIK NOVOMEŠKE OBČINE TER ŽELI VSEM OBČANOM NADALJNJIH USPEHOV PRI DELU!

KOLEKTIV

SPLOŠNEGA MIZARSTVA

DVOR

PRI ŽUŽEMBERKU

POŠILJA ZA OBČINSKI PRAZNIK 29. OKTOBER PRISRČNE ČESTITKE Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI!

VSEM PREBIVALCEM NOVOMEŠKE OBČINE POŠILJA ZA PRAZNIK 29. OKTOBER LEPE POZDRAVE IN ČESTITKE KOLEKTIV PODJETJA

REMONT

MIRNA PEČ

GOZDNO GOSPODARSTVO NOVO MESTO

čestita vsem delovnim kolektivom in posameznikom za praznik novomeške občine, še posebej pa pozdravlja vse delavce in uslužbence gozdarske stroke!

PRISRČNA VOŠČILA IN ČESTITKE POŠILJAMO PREBIVALSTVU OBČINE NOVO MESTO ZA 29. OKTOBER!

LEKARNA

NOVO MESTO

DELOVNI KOLEKTIV IN ORGANI SAMOUPRAVLJANJA V

INDUSTRIJI IN RUDNIKIH NEKOVIN

KREMEN

NOVO MESTO

ČESTITAJO ZA LETOŠNJI OBČINSKI PRAZNIK VSEM DELOVNIM LJUDEM NOVOMEŠKE OBČINE Z ŽELJO, DA BI SI SE VNAPREJ PRIZADEVALI ZA NAPREDEK NA VSEH PODROČJIH!

POTROŠNIKOM IN VSEM DRUGIM OBČANOM POŠILJA ZA 29. OKTOBER ISKRENA VOŠČILA

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA

VODOVOD

NOVO MESTO

Delovnim kolektivom v gospodarskih organizacijah in zavodih, posebno pa vsem zdravstvenim delavcem — vošči za letošnji občinski praznik vse dobro

SPLOŠNA BOLNIŠNICA

NOVO MESTO

Svoje usluge priporočamo tudi vnaprej, hkrati pa čestitamo strankam in poslovnim prijateljem za praznik novomeške občine!

KROJAČ

NOVO MESTO

K DOSEŽENIM USPEHOM V PROIZVODNJI IN NA VSEH DRUGIH PODROČJIH ČESTITAMO OBČANOM ZA 29. OKTOBER, HKRATI PA POZDRAVLJAMO SVOJE POSLOVNE PRIJATELJE IN ZNANCE, KATERIM SE TUDI V BODOČE TOPLO PRIPOROČAMO!

Novoteks

NOVO MESTO

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Petek, 30. oktobra — **Sonja**
Sobota, 31. oktobra — **Alfonz**
Nedelja, 1. nov. — **Dan mrtvih**
Ponedeljek, 2. nov. — **Dušanka**
Torek, 3. novembra — **Silva**
Sreda, 4. novembra — **Karel**
Četrtek, 5. novembra — **Savina**

ČESTITKA

JOŽETU GAZVODI, upravitelju šole iz Kranjske gore, želi za njegov 40. rojstni dan veliko zdravja, sreče in zadovoljstva — brat **Cveto, Lojze, mama in Branka.**

ZAHVALE

Ob bridki in nenadomestljivi izgubi naše dobre mame, stare mame in prababice

JOŽEFE BECELE

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani v težkih trenutkih. Posebno zahvalo smo dolžni zdravnikom dr. Vodniku, dr. Pavloviču in dr. Jenku, ki so ji lajšali trpljenje v težki bolezni, č. g., duhovniku za ganljive poslovilne besede, pevcem in prav vsem, ki so jo zadnjikrat obiskali, ji poklonili vence in cvetje ter jo spremili na njeni zadnji poti. Iskrena hvala!

Družina Prešeren in ostali sorodniki

PREKLIC

Podpisani Matija Frankovič, kmetovalec iz Učakovcev 11, preklicujem vse žaljivke, ki sem jih izrekel 14. septembra zoper Jurija Špeharja, kmetovalca iz Učakovcev 6.

MALI OGLASI

PRODAM 21 ha veliko posestvo, skupaj ali posamič, v Globodolu. Naslov v upravi lista. 651-64

PRODAM stanovanjsko hišo z gospodarskim poslopjem, vrtom in nekaj zemlje. Zalog 6, Novo mesto.

PRODAM moped »Colibri«. Polde Fink, Irča vas 39, Novo mesto.

PRODAM fotelje in televizijsko anteno. Milan Djuran, Zagrebška cesta, blok 6-a.

PRODAM dobro ohranjeno motorno slamorezmico, težke sani in voz zapravljivček. Franc Markič, Kokrica pri Kranju.

ZA PET METROV suhih drv v Novem mestu, dam dve moški obleki, moški površnik in več skoraj novih moških srajc. Naslov v upravi lista.

KUPIM manjšo hišo ali dvosobno stanovanje v okolici Novega mesta. Naslov v upravi lista. 650-64

V NOVEM MESTU ali bližnji okolici iščem lokal za kovinsko obrt. Ponudbe pošljite na upravo Dolenjskega lista pod »Strugar«. 653-64

GOSPODINJSKO pomočnico iščeta zakonca brez otrok. Lojze Mesojedec, Biška vas 25, Mirna peč.

GOSPODINJSKO pomočnico, najraje začetnico, ki ima veselje do otrok, sprejme štiričlanska družina. Kranjec, Ljubljana, Jakšičeva 14.

PRODAM pogrezljiv ženski šivalni stroj. Vprašati pri Prešeren, Žabja vas 28.

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA — Desettisoči vaših sotrpinov, ki so kakor vi bolehali na želodcu, jetrih in črevesju, so se pozdravili z učinkovitim prirodnim zdravilom: rogaškim DONAT vrelcem. — Vprašajte zdravnika! V Novem mestu ga dobite pri trgovskem podjetju »Hmeljnik«, telefon 21-129 in »Standard«, telefon 21-158.

KINO

Brežice: 30. in 31. oktobra ameriški film »Morganovi gusarji«. 1. in 2. novembra španski film »Moj zadnji tango«. 3. in 4. novembra nemški film »Moja draga, ostani z menoj«.

Brod na Kolpi: 31. oktobra in 1. novembra francoski film »Skrbi zase, Danijela«.

Dolenjske Toplice: 31. oktobra in 1. novembra ameriški film »Črni narednik«.

Kočevje — »Jadran«: 30. oktobra in 1. novembra ameriški film »Plamteča zvezda«. 2. in 3. novembra nemški film »Flaman ka«. 4. in 5. novembra ameriški film »Fra Diavolo«.

Kostanjevica: 1. novembra ameriški film »Alamo I«.

Mokronog: 31. oktobra in 1. novembra francoski film »Črni Orfej.«

Novo mesto — »Krka«: 31. oktobra 1. in 2. novembra francoski barvni film »Ljubimca iz Teruela«. 4., 5. in 6. novembra domači film »Skopje 63«. — **Opozarjamo obiskovalce na spremembo pričetka kino predstav: ob nedeljah so predstave ob 15., 17. in 19. uri, ob delavnikih pa ob 17. in 19. uri.**

Osilnica: 1. novembra ameriški barvni film »Gusari«.

Predgrad: 1. novembra jugoslovanski film »Dan štirinajsti«.

Ribnica na Dolenjskem: 31. oktobra in 1. novembra francoski film »Jules in Jim«.

Sevnica: 31. oktobra in 1. novembra italijanski film »Ugrabitev Sabink«.

Sodražica: 31. oktobra nemški film »1000 oči dr. Mabuzea«.

Stara cerkev: 31. oktobra in 1. novembra nemški film »1000 oči dr. Mabuzea«.

Straža: 31. oktobra in 1. novembra mehiški film »Pesem upornika«.

Trebnje: 31. oktobra in 1. novembra nemški film »Strelec v zelenem«.

POTUJOČI KINO KOČEVJE

predvaja ameriški barvni film **»Bernardin«:** 31. oktobra ob 19. uri v **Dolgi vasi;** 21. oktobra ob 19. uri v **Livoldu;** 1. novembra ob 16 uri v **Banja loki;** ob 19. uri v **Kužlju** in slovenski film »Ne čakaj na maje: 31. oktobra ob 17. uri **na Oneku;** ob 19. uri v **Koprivniku;** 1. novembra ob 13.30 v **Vimolju;** ob 16. uri v **Lazah** in ob 19. uri v **Moztju.**

GIBANJE PREBIVALSTVA

MATIČNI URAD NOVO MESTO

V času od 19. oktobra do 26. oktobra je bilo rojenih 8 dečkov in 14 deklic. — **Poročila sta se:** Franc Skušek, bolničar iz Obrha 17, in Zdenka Sinčić, trgovska pomočnica iz Sečovelj 131. — **Umrli so:** Frančiška Tomše, družinska upokojenka iz Mahovnika 17 pri Kočevju; 87 let; Franc Andrejčič, kmetovalec iz Telč 24, 37 let; Irena Tramte, otrok iz Dobruške vasi, 2 meseca; Alojz Cvelbar, kmetovalec z Zameškega 19, 60 let; Franc Maček, kmetovalec iz Sajenic 2, 24 let; Neža Suštar, gospodinja iz Trdnjave 30 pri Kočevju, 54 let; Marija Kukec, gospodinja iz Zagorja, Kolodvorska 6, 64 let; Vid Teropšič, uslužbenec iz Harinje vasi 13, 22 let, Ivan Kišek, kmetovalec iz Kija 16 pri Šentjanžu, 49 let; Elizabeta Vidmar, kmetovalka iz Žvirč 49, 56 let; Stane Kocjančič, kmetovalec iz Vrhovega 3 pri Žužemberku, 33 let.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Vilka Suhorepec iz Ručetne vasi — Igorja, Mara Radakovič iz Reštova — Miro, Ljudmila Vidmar iz Kamnega potoka — Bogoljuba, Vera Šketa iz Zadvora — Sama, Ljudmila Kuhelj iz Dolnjega Križa — Marijo, Terezija Bekštaševič iz Semiča — Julijano, Štefka Podboršek iz Sevna — Sonjo, Milena Henigman iz Dolenjskih Toplic — Vinka, Zofija Tramte iz Gorenje vasi — Igorja, Ana Žabkar iz Artmanje vasi — Milana, Alojzija Bregar iz Hudenja — Slavka, Vida Krenc iz Dolnje Nemške vasi — Vido, Marija Matekelj iz Zagorice — Marijo, Marija Hrovat iz Dobrave — Danico, Jožefa Jeglič iz Gorenje vasi — Mileno, Frančiška Mežnar iz Velikega Slatnika — Martina, Terezija Ovnik iz Vrhovega — Terezijo, Jožefa Korasa iz Gabrja — Borisa, Alojzija Bregant iz Mokronoga — Janeza, Ana Simonišek iz Sevna — Franca, Marija Šlajpah iz Šentlovrenca — Mira, Francka Obrin iz Velike Loke — Lidijo, Cveta Strajnar iz Cviblja — Andreja, Lojzka Pavlin iz Sajenic — Danijelo, Majda Sinigoj iz Bršljina — Damijana, Antonija Šoštarič iz Žabje vasi — dečka, Marta Uhan iz Irče vasi — dečka, Pavla Lenčič iz Dolnje Prekope — deklico, Anica Kobe z Dolža — deklico, Marija Kurent iz Škrljeva — dečka, Zdenka Urbančič iz Srednjega Lipovca — Marjetko.

Iz brežiške porodnišnice

V zadnjih dveh tednih so v brežiški porodnišnici rodile: Frančiška Rupar iz Sevnice — Mojco, Veronika Kovačič iz Nove vasi — Mirjano, Rozalija Pavlin iz Brezjega — Janka, Ana Andrejaš iz Hrastja — Martino, Zora Vajdič iz Dubravice — Stjepana, Fanika Češnovar iz Krškega — Mojco, Marija Novaković iz Brežic — Natašo, Marija Žiškar iz Črešnjice — Martino, Anica Šetinc iz Brezine — Marjana, Rozalija Travnikar iz Pišec — Bojana, Vilma Petek iz Klanjačkega dola — Franja, Marija Kolar iz Zagreba — Branka, Ema Hiti iz Kozarišča — Bojana, Marija Lipičnik iz Zagorja — Iztoka, Kristina Pšeničnik iz Kapel — Kristino, Frančiška Potokar iz Cerine — Zdenko, Marija Petruševski iz Brežic — Dunjo, Marija Cimperšek iz Bojsnega — Darjo.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v novomeški bolnišnici: **Jože Progar,** delavec iz Podturna, si je v prometni nesreči poškodoval levo roko in desno nogo; **Franc Kralj,** vnuk posestnika iz Jelendola, se je z vročo kavo opekel po obrazu, prsih in trebuhu; **Vid Teropšič,** delavec iz Harinje vasi, si je v prometni nesreči v Novem mestu poškodoval glavo.

OBVESTILA

RAZPIS DELOVNEGA MESTA

Hišni svet Kotarjeva 4, 6, in 8 v Novem mestu, želi zaposliti **honorarnega hišnika.** — Obseg dela in višina honorarja po dogovoru. Nastop je možen takoj. Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov.

Novopečena voznica

27. oktobra ob 01.30 je Vida Heferle iz Novega mesta peljala Opel Karavan iz Otočca proti Mačkovcu. Vozniški izpit je napravila pred nekaj dnevi. Ko je v ovinku na Lešnici srečavala avtomobil, se je umaknila preveč v desno in trčila v zidno ograjo na mostu. V avtu so bili trije potniki, ki pri trčenju niso dobili takih telesnih poškodb, da bi kdo potreboval zdravniško pomoč. Materialna škoda na avtomobilu znaša okrog milijon dinarjev.

NABIRAJTE ZDRAVILNA ZELIŠČA!

Zvišali smo odkupne cene!

Še je čas za nabiranje raznih korenin in plodov.

Nabirajte korenine: beladonevoločje češnje, bodeče neže-kompave, angelike, rumenega regrada, cikorije, pastinake, medvedovih tac, malega divjega janeža, repinca, gabeza, srčne moči.

Listje: brušljina, beladone.

Plodove: gloga, črnega trna, šipka, češmina, jerebike, brinja.

Gomolje: jesenskega podlesica.

Seme: odkupujemo tudi seme janeža in kumine (kimna).

Razno: punčkovno (volčje jabolko).

Če je vaša kmetijska zadruga odkup že zaključila, oddajte nabrano blago (zdravilna zelišča in suhe gobe) v naši poslovalnici **»DROGA«, Odkupna postaja Novo mesto, Slakova ul. 8!**

OBIŠČITE

VELEBLAGOVNICO

nama

V LJUBLJANI,

ki vam v poslovalnicah:

— **PRED POSTO, Cankarjeva ulica 1**
— **TROMOSTOVJE, Wolfova 1**
— **KONFEKCIJA, Copova 7**
— **POHIŠTVO, Wolfova 6**

nudi vse, kar potrebujete za sebe, za dom in družino!

OBRTNO PODJETJE

„ELA“ NOVO MESTO

VOŠČI TUDI ZA LETOŠNJI PRAZNIK NOVOMEŠKE OBČINE, 29. OKTOBER, IN ŽELI VSEM ZAPOSLENIM V PODJETJIH IN USTANOVAH NADALJNJIH USPEHOV PRI DELU!

PRIPOROČAMO SE IN VOŠČIMO ZA PRAZNIK NOVOMEŠKE OBČINE!

ZAVOD ZA KULTURNO DEJAVNOST NOVO MESTO

Hitreiši poštni promet

S prvim novembrom bo v PTT uvedeno novo, sodobnejše poslovanje v poštnem prometu. Njegov namen je: poštne usluge kar najbolj približati občanu — potrošniku in mu zagotoviti kvaliteten prenos pošiljk in manj čakanja pred poštnimi okenci.

Občani bodo poslej sami izpolnjevali obrazce za pošiljanje priporočenih pisem, paketov in nakaznic, kot delajo to že v mnogih evropskih državah. Brezplačni obrazci bodo na voljo pred vsakim okencem na pošti. Sedanje obrazce (vrednostnice) za pošiljanje paketov in denarja po pošti bodo vzeli iz prometa.

Za pakete do 10.000 dinarjev vrednosti ne bo treba izpolnjevati spremnic, prav tako pa takih paketov ne bo treba več pečatiti. Seveda pa bodo morali biti zapakirani tako, da bo njihova embalaža ustrezala vsebini in vrsti ter dolžini poti. Z eno poštno nakaznico bo mogoče poslati do 100.000 dinarjev.

Skupnost PTT podjetij Slovenije je izdala poseben priročnik »Poštne storitve«, v katerem so zajeti vsi predpisi o vsem tistem, kar je potrebno, da lahko po pošti pošiljamo pošiljke in jim zagotovimo čim hitrejšo pot in izročitev naslovniku. V priročniku so tudi vzorci, ki prikazujejo, kako pošiljke naslavljamo in kako izpolnjujemo razne obrazce za pošiljanje priporočenih pošiljk, paketov in denarja. Te priročnike bodo dobivali vsi večji koristniki poštnih storitev, predvsem pa šole, občinske skupščine, sodišča in drugi s prošnjo, da bi z njihovo vsebino seznanili predvsem tiste delavce, ki imajo na skrbi odpravo in sprejem poštnih pošiljk. Drugi koristniki poštnih uslug bodo dobili brezplačno posebno brošuro z izvlečki iz novih poštnih predpisov.

Z novimi določbami o poštnih storitvah bo mogoče uspešneje uresničevati načelo kvalitete, ki ga vsebuje temeljni plan razvoja poštnega prometa. PTT stroka hoče uresničiti svoje delovno geslo: »DANES SPREJETA POŠILJKA — JUTRI DOSTAVLJENA!« Ta namen pa bo lahko dosežen pravočasno samo s skupnim sodelovanjem delavcev PTT strok in koristnikov vseh poštnih storitev.

MIHAEL VONČINA

Trgovsko podjetje

»ŽELEZNINA«

NOVO MESTO

proda

več rabljenih pisalnih miz in stolov

Ponudbe pošljite na upravo podjetja do 31. oktobra 1964.

Tekstilna tovarna

NOVOTEKS

Novo mesto

vabi k sodelovanju

– stenodaktilografko

Pogoj: popolno obvladanje strojepisja in stenografije.

Ponudbe sprejema kadrovsko-socialni oddelek do 10. novembra 1964.

Priporoča se TRGOVSKO PODJETJE

»TKANINA«

LJUBLJANA

s svojimi poslovalnicami v:

- **NAZARJEVI ULICI,**
- **PASAŽI,**
- **»PRI JANEZU«** in na
- **MIKLOŠIČEVI 10.**

Nudimo vam bogato izbiro tekstilnega blaga!

»IZBIRA«

LJUBLJANA

Kupujte vse modno blago v naših poslovalnicah:

— **ROKAVICAR,** Titova cesta 10
— **PIONIR,** Titova cesta 17
— **NOGAVICAR,** Nazorjeva ulica 3
— **JELKA,** Miklošičeva 34
— **MAJA,** Miklošičeva 10

ZAHVALA

Izčrpan po težki bolezni nas je v 60. letu starosti za vedno zapustil naš nadvse dobri, skrbni mož, oče, brat, stric in svak

ALOJZ CVELBAR

kmetovalec iz Zameškega

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti in nam nudili pomoč in tolažbo ter izrekli sožalje. — Zahvaljujemo se za poklonjene vence, posebno sovaščanom in duhovščini.

Žalujoči: žena Marija z otroki, sin Franc z družino, Tone, Jože, hči Ivanka in ostalo sorodstvo.

DELOVNI KOLEKTIV

INDUSTRIJE OBUTVE NOVO MESTO

POZDRAVLJA ZA PRAZNIK NOVEGA MESTA VSE OBČANE, KAKOR TUDI VSE DRUŽBENO-POLITIČNE IN GOSPODARSKE ORGANIZACIJE.

DOLENJSKI LIST

LASTNIKI IN IZDAJATELJI: občinski odbori SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: Tone Gošnik (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Franco Grivec, Miloš Jakopec, Marjan Moškon, Jožica Teppey in Ivan Zoran

IZHAJA vsak četrtek — Posamezna številka 30 din — Letna naročnina 1200 din, polletna 600 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 2400 din — Tekoči račun pri podružnici NB v Novem mestu: 606-11-608-9 — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg 3 — Poštni predal 33 — Telefon 21-227 — Rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Časopisno podjetje DELO v Ljubljani